

KOOLI TÖÖ LASTEVANEMATEGA

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS

A-20624

KOOLI TÖÖ LASTEVANEMATEGA

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1955

Originaali tiitel:
РАБОТА ШКОЛЫ С РОДИТЕЛЯМИ УЧАЩИХСЯ
Издательство Академии педагогических наук РСФСР
Москва 1953

Tõlkinud: R. Tepandi

EESSONA

Noore põlvkonna kommunistlikul kasvatamisel ja õpetamisel on nõukogude üldhariduslikul koolil kui riiklikul õppe- ja kasvatusasutusel juhtiv osa.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongress otsustas kehtestada üldise keskhariduse. „Viia lõpule viisaastaku lõpuks üleminek seitsmeklassiliselt hariduselt üldisele keskharidusele (10 aastat) vabariikide pealinnades, vabariikliku alluvusega linnades, oblastite ja kraide keskustes ning suuremates tööstuskeskustes. Valmistada ette tingimused järgmisel viisaastakul üldisele keskharidusele (10 aastat) täielikuks üleminekuks teistes linnades ja maal.”¹

Sotsialismilt kommunismile järkjärgulise ülemineku perioodil on nõukogude üldharidusliku kooli ette seatud ülitähtis riiklik ülesanne — üldise polütehnilise hariduse teostamine, mis tuleb täita lähemate aastate jooksul.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi direktiivides NSV Liidu arendamise viienda viie aasta plaani kohta aastaks 1951—1955 on öeldud:

„Üldharidusliku kooli sotsialistliku kasvatusliku tähtsuse edasise tõstmise eesmärgil ja keskkooli lõpetavatele õpilastele kutseala vabaks valimiseks tingimuste kindlustamise eesmärgil asuda teostama polütehnilist õpetamist keskkoolis ja võtta tarvitusele abinõud, mis on vajalikud üleminekuks üldisele polütehnilisele õpetamisele.”²

Need XIX kongressi otsustes antud suurejoonelised ülesanded panevad suure vastutuse kooli pedagoogilisele kollektiivile, samuti ka lastevanematele, kes peavad kõige aktiivsemalt osa võtma polütehnilise õpetuse ning laste füüsiliste ja vaimsete võimete igakülgselt arendamisest.

Kodust kasvatust ei vastandata Nõukogude Liidus ühiskondlikule kasvatusale; kodune kasvatus kuulub orgaaniliselt laste kommunistliku kasvatusesüsteemi ja on nõukogude lastevanemate isiklikuks ja kodanikukohuseks.

¹ Partei XIX kongressi direktiivid NSV Liidu arendamise viienda viie aasta plaani kohta aastaks 1951—1955, Tallinn, 1952, lk. 24.

² Sealsamas, lk. 25.

Nõukogude perekond kui uut tüüpi perekond avaldab suurt positiivset mõju laste kommunistliku teadvuse ja käitumise kujundamisele, alates kõige varasemast east, ja loob soodsad tingimused laste edukaks õpetamiseks.

Nõukogude kooli alaline elav side perekonnaga, pedagoogide ja lastevanemate tihe liit ning üksmeelne koostöö kommunistliku kasvatuses ühtse eesmärgi taotlemisel on vajalikuks tingimuseks laste edukal kasvatamisel kommunismi ideede ja põhimõtete vaimus.

Nõukogude perekond peab igapäevases elus täiendama, süvendama ja tugevdama laste füüsilist, vaimset, kõlblelist ja esteetilist kasvatust, mida koolis teostatakse kindla süsteemi järgi.

Nõukogude lastevanemad tunnevad määratu suurt huvi laste kommunistliku kasvatuses teooria vastu, pedagoogiliste teadmiste vastu, mis on vajalikud koduse kasvatuses parandamiseks, ning on nõus kooli kasvatuses igakülgsest abistama. See seletub nõukogude inimeste ideelis-poliitilise ja üldkultuurilise kasvuga, nende üha kasvava vastutustundega laste kommunistliku kasvatuses suhtes. Nõukogude Liidus laieneb üha lastevanemate — tõeliste kooli sõprade ring, kes hoolitsevad mitte ainult oma laste, vaid tervete lastekollektiivide kasvatuses eest.

Paljud nõukogude koolid on viimaseil aastail üksmeelses tihedas koostöös lastevanematega tõusnud uuele, kõrgemale astmele. Koolide pedagoogilised kollektiivid õpivad tähelepanelikult tundma kõike uut ja eesrindlikku laste kasvatuses alal nõukogude kodudes, aitavad kaasa selle uue arenemisele ning võidule vanade traditsioonide ja eelarvamuste üle; nad levitavad pedagoogilisi teadmisi lastevanemate seas kõige mitmekesisemal viisil, abistavad lastevanemaid parandada kodust kasvatuses, tõmbavad neid kaasa kooli abistamisele.

Paljude koolide kogemused näitavad, et käesoleval ajal on kindlaks kujunenud põhisuund ja põhilised töömeetodid pedagoogilise kollektiivi töös lastevanematega. On palju õpetajaid, kes oskuslikult ja innukalt teevad pedagoogilist propagandat lastevanemate ja töötajate laiade hulkade seas; on selgunud süstemaatilise töö efektiivsus lastevanemate pedagoogiliste teadmiste süvendamisel ning laste kommunistliku kasvatuses kvaliteedi tõstmisel kodus ja koolis.

Kõigest sellest kõnelevad veenvalt käesolevas kogumikus avaldatud direktorite, õpetajate, klassijuhatajate, lastevanemate esindajate ja õpetajate täiendusinstituutide lektorite ettekanded, mis arutati läbi VNFSV PTA „Pedagoogilistel lugemistel“ 1951.—1952. a. Ettekannete analüüs näitab:

a) parteiorganisatsioonide ja rahvahariduse organite juhtivat osa laialdase pedagoogilise propaganda arendamisel lastevanemate ja töötajate laiades hulkades;

b) koolide pedagoogiliste kollektiivide ja üksikute pedagoogide suurt loovat tööd lastevanematega, mis on suunatud pedagoogiliste teadmiste levitamisele, laste kommunistliku kasvatuses kvaliteedi

tõstmisele perekonnas, kooli ja kodu koostöö süsteemi väljatöötamisele;

c) nõukogude lastevanemate ja nende esindajate üha kasvavat aktiivsust ühises võitluses laste kommunistliku kasvatusel ja õpetuse kvaliteedi eest, eriti õpilaste kõrge õppeedukuse saavutamisel.

Käesolevas kogumikus avaldatud ettekanded lähenevad erinevaist külgedest ühe tähtsa pedagoogilise probleemi — kooli ja kodu koostöö probleemi — lahendamisele, mida senini on pedagoogikas veel nõrgalt käsitletud.

Eelkõige väärivad märkimist need põhilised juhtteesid, mis on määranud ja suunanud „Pedagoogilistel lugemistel” ettekannetega esinenud koolide ja õpetajate tööd lastevanematega ja mida tuleb silmas pidada igal koolil, kes püüab pidevalt parandada oma koostööd lastevanematega.

Ettekandeist nähtub, et pedagoogilised kollektiivid ja õpetajad omistavad lastevanemate seas tehtavale pedagoogilisele propagandale suurt poliitilist tähtsust, teostavad pedagoogiliste teadmiste levitamist tihedas seoses teaduslike ja poliitiliste teadmiste levitamisega, täidavad kogu pedagoogilise propaganda kommunistliku ideelisuse ja sihikindlusega.

Pedagoogiliste kollektiivide ja õpetajate töökogemused näitavad, et nad on visalt püüdnud tuua plaanikindlust lastevanemate seas tehtavasse pedagoogilisse propagandasse, kindlustada ühtsus, vastastikune seos ja täiendamine eri tööviisides, mis on suunatud järjekindlalt teostatavale pedagoogilisele selgitustööle lastevanemate seas, lastevanemate tutvustamisele õpilaste juures tehtava õppekasvatustöö tulemuste ja ülesannetega igal õppeveerandil ja lastevanemate kaasatõmbamisele ühisele tööle laste kommunistlikul kasvatamisel.

Ettekannetega esinenud koolide ja õpetajate kogemused näitavad, et kooli ja perekonna ühine töö laste kommunistlikul kasvatamisel on korraldatud pedagoogide ja lastevanemate sotsialistliku koostöö ja vastastikuse abistamise printsiibi järjekindla rakendamise põhjal (kusjuures koolil on juhtiv osa), kooli ja kodu tiheda ning elava ideelise ühenduse alusel, pedagoogide ja lastevanemate autoriteedi vastastikusel toetamisel õpilaste ees, kooli ja kodu vastastikuse huvi alusel laste kommunistliku kasvatusel eesmärkide ja ülesannete eduka teostamise suhtes.

Oma töös lastevanematega tuginesid pedagoogide kollektiivid ja üksikud õpetajad klassi ja kooli lastevanemate aktiivile, samuti aga ka kohalikule partei ja nõukogude avalikkusele, nad suhtusid väga tähelepanelikult lastevanemate vajadustesse ja nõudmistesse, aitasid parandada lastekasvatust perekonnas, võtsid erksalt kuulda lastevanemate soove ja ettepanekuid laste ühise kasvatamise parandamiseks.

Ettekandeis valgustatud koolide ja õpetajate kogemused näitavad, et tulemuste suurim efektiivsus saavutatakse alles siis, kui töös lastevanematega ühendatakse õigesti kollektiivsed ja individu-

aalsed tööviisid. Juhtivaks on kollektiivsed tööviisid (kogu kooli ja üksikute klasside lastevanemate koosolekud, loengud, konverentsid jt.); suur tähtsus on samuti individuaalsel töö lastevanematega, mida teostavad pedagoogid õpilaste külastamisel nende kodudes, või jälle siis, kui lastevanemad külastavad kooli jne.; see aitab pedagoogidel luua lastevanematega isiklikku kontakti, läheneda lastevanematele diferentseeritult, osutades neile konkreetset abi lastekasvatuse parandamiseks perekonnas, kavandada nende juures tehtavat individuaalset tööd järgnevatks perioodiks.

Käesolevas kogumikus avaldatud ettekanded annavad lugejale kujutluse:

1) kooli plaanipärase ja süstemaatilise töö kogemustest (V. V. Razumovskaja, F. F. Brjuhhovetski ja D. D. Pevtsovi ettekanded),

2) üksikute algklasside õpetajate ja klassijuhatajate töökogemustest (E. D. Ovtšinnikova ja N. G. Funtikovi ettekanded),

3) koolide kogemustest üksikute tööviiside kasutamisel koostöös lastevanematega (L. K. Russanova ja N. Neljubini ettekanded),

4) töö organiseerimise kogemustest lastevanemate ja šeflusettevõtetega (N. V. Lebedevi, M. F. Jemeljanovi ja A. G. Djomina ettekanded),

5) pedagoogilise propaganda korraldamisest ühe oblasti koolides (I. S. Sidelevi ettekanne).

Niisugune ettekannete mitmekesisus annab lugejale võimaluse saada kujutluse pedagoogiliste kollektiivide ja üksikute õpetajate poolt lastevanematega tehtava töö kogemustest.

Moskva oblasti Zvenigorodi rajooni Bolševjazemka keskkooli direktori V. V. Razumovskaja ettekandes on valgustatud maakooli poolt lastevanematega tehtava süstemaatilise töö arenguprotsessi. Pedagoogide ja lastevanemate ühises kasvatuslikus tegevuses uusi ja kõige efektiivsemaid teid otsides ühendas selle kooli pedagoogide kollektiiv oskuslikult lastevanematega tehtava praktilise töö teoreetilise õppusega pedagoogilise propaganda ja koduse kasvatuse organiseerimise, selle sisu ja meetodika küsimustes. Tal õnnestus hästi tundma õppida lastevanemate koosseisu, õpilaste koduseid elutingimusi, üksikute perekondade saavutusi ja puudusi laste kasvatamisel, äratada lastevanemais huvi pedagoogiliste teadmiste vastu. Ettekandes on konkreetsete näidete varal esile toodud kooli ja perekonna ühise kasvatustöö viljakaid tulemusi, eriti üksikute õpilaste kõrgema õppeedukuse saavutamisel.

Põhja-Kaukaasia raudtee Krasnodar-I raudteejaama raudtee-keskkooli nr. 58 direktori F. F. Brjuhhovetski ettekandes on analüüsitud põhilisi kooli ja kodu ühenduse pidamise vorme, on näidatud kooli poolt lastevanematega tehtava töö eriliikide tähendust ja sisu.

Jaroslavl'i raudtee Rõbinski raudteejaama raudtee-keskkooli nr. 25 direktor D. D. Pevtsov näitas oma ettekandes, et kooli ja kodu koostöö on laste eduka kasvatamise ja õpetamise vältimatuks tingi-

museks, et eriti tähtis on plaanipärane eeltöö, mida teevad pedagoogid kohe õppeaasta alguses I klassi õpilaste vanematega, samuti teistest koolidest tulnud V ja VIII klassi õpilaste vanematega. Niisugune eeltöö aitas pedagoogidel juba õppeaasta alguses luua lastevanematega tihedat kontakti, vastastikust arusaamist ja usaldust üksteise vastu; lastevanemaid aga aitas see mõista ja tundma õppida kooli poolt õpilastele õppetöös ja igapäevases käitumises nii koolis kui väljaspool seda esitatavaid nõudmisi. Selle eeltöö alusel arendatakse hiljem plaanipärast tööd pedagoogilise propaganda alal lastevanemate seas. Ettekande autor näitas kooli poolt lastevanematega tehtava töö üksikute liikide positiivset mõju õpilaste mahajäämise ennetamisel.

Ettekandes on märgitud, et nende koolis toimub õpetaja töö lastevanematega plaanipäraselt, seda kontrollitakse süstemaatiliselt kooli administratsiooni poolt ja täiustatakse pedagoogide poolt õppeaasta vältel. Ettekandest loeme: „Klassijuhatajad annavad oma tööst aru tavaliselt iga õppeveerandi lõpul. Aruanded aga ainult fikseerivad tehtut, siis kui puudusi enam parandada ei saa. Vigadele tuleb aga reageerida õigeaegselt. Selleks kutsume perioodiliselt kokku klassijuhatajate operatiivnõupidamisi, kontrollime nende päevikuid, mida peetakse klassiga ja lastevanematega tehtud töö kohta, analüüsime üksikute klasside lastevanematega peetud koosolekute protokolle, kus on vastu võetud otsused ja lastevanemate väärtuslikud ettepanekud kooli ja perekonna poolt laste kasvatamisel tehtava ühise töö parandamiseks, ning võtame tarvitusele vajalikud abinõud nende viivitamatuks elluviimiseks.”

Õppe-kasvatustöös lastega ning pedagoogide ja vanemate ühisele tööle aluse panemises laste kasvatamisel on eriti tähtsad algõpetuse esimesed aastad. Neil aastail hakkab kool avaldama ja järkjärgult arendama oma kasvatustlikku mõju õpilastesse, hakkab rajama lastevanemate pedagoogilise hariduse vundamenti. Just neil aastail on kooli ja perekonna ühtse pedagoogilise rinde organiseerimine algklasside õpetajate tähtsaks ülesandeks.

Moskva Zoja Košmodemjanskaja nimelise 201. Keskkooli õpetaja E. D. Ovtšinnikova ettekandes käsitletakse õpetaja töö planeerimist ja läbiviimist I ja II klassi õpilaste vanematega kahe aasta vältel; on toodud väärtuslikud meetoodilised näpunäited pedagoogi töö kohta lastevanemate aktiiviga ja üksikute lastevanematega; on esitatud üksikute klasside lastevanematega peetud koosolekute sisu ja läbiviimise meetoodika. Õpetaja kogemused näitavad, et töö I ja hiljem II klassi õpilaste vanematega aitas koondada lastevanemaid kooli ümber ja tõstis nende huvi pedagoogiliste teadmiste vastu. „Paljudel juhtudel,” kirjutab E. D. Ovtšinnikova, „õnnestus mul parandada kodust kasvatust, vanemate suhtumist oma lastesse ja kooli, õnnestus neid kaasa tõmmata kooli ühisesse võitlusse õpilaste teadliku distsipliini ja õppe edukuse tõstmise eest.”

Moskva 545. Keskkooli õpetaja M. G. Bulanovskaja tuleb oma ettekandes „Õpilaste külastamine kodus ja töö lastevanematega”

järeltusele, et õpilaste külastamine kodus võimaldab lapsi paremini tundma õppida ja koos lastevanematega kavandada abinõusid kasvatustöö parandamiseks perekonnas, et tutvumine laste kasvatamistingimustega perekonnas võimaldab püstitada aktuaalseid teemasid pedagoogilisteks vestlusteks lastevanematega üksikute klasside lastevanemate koosolekutel ja kogemuste vahetamise organiseerimiseks lastevanemate seas. Laste tundmaõppimine kodudes ja lähenemine vanematele aitasid M. G. Bulanovskajat parandada I klassi õpilastega tehtavat õppe-kasvatustööd.

N. G. Funtikovi ettekandes on väärtuslik see, et ta oma töös Moskva oblasti Zvenigorodi rajooni Savvino seitsmeklassilise kooli V-b klassi juhatajana püüdis saavutada kolme kollektiivi — pedagoogilise laste- ja lastevanemate kollektiivi kasvatusliku mõju ühtsust. Lühidalt kirjeldades, kuidas ta teostas tööd aineõpetajatega ja lastekollektiiviga, näitab N. G. Funtikov oma ettekandes mitte ainult klassijuhataja poolt lastevanematega tehtava töö põhiliike, vaid toob esile ka selle töö efektiivsuse õpilaste teadliku distsipliini ja õppeedukuse tõstmisel. Lugeja erilist tähelepanu väärrib õpilaste kodude külastamise läbimõeldud meetoodika.

Tuleb märkida, et hea õppe-kasvatustöö korraldamisega tundides, eduka plaanipärase tööga lastekollektiivis ja plaanipärase, süstemaatilise töö kaudu lastevanematega saavutasid E. D. Ovtšinnikova ja N. G. Funtikov oma klassides õpilaste täieliku õppeedukuse.

Koolide poolt lastevanematele ja töötajate laiadele hulkadele peetud loengud laste kommunistliku kasvatuse küsimustes on võitnud suure populaarsuse, neid külastatakse meelsasti ja nad toovad suurt kasu kooli ja perekonna ühise töö korraldamisel laste kommunistliku kasvatamise alal. See on hästi näidatud L. K. Russanova ettekandes, kes valgustab Nikolajevi linna ja Nikolajevi oblasti koolides alaliselt tegutsevate lektoriumide väärtuslikke töökogemusi.

Lastevanemate jaoks korraldatud lektoriumide kogemused näitavad, et loenguline töö lastevanemate seas on igale keskkoolile jõukohaseks ülesandeks; ta tõstab lastevanemate poliitilist ja kultuurilist taset ja pakub samal ajal õpetajaile endile täielikku rahuldust, aitab kaasa nende poliitilisele ja teaduslik-pedagoogilisele kasvule. Erilist tähelepanu väärrib see osa ettekandest, kus valgustatakse koolides peetavate loengute ettevalmistamise ja läbiviimise meetoodikat, samuti neid üritusi, mis viiakse läbi parteiorganisatsioonide ja rahvahariduse organite poolt loengulise töö kvaliteedi tõstmiseks.

Sverdlovski linna Õpetajate Täiendusinstituudi direktori N. Neljubini ettekandes on valgustatud koolide lastevanemate konverentside organiseerimise kogemusi Sverdlovski linnas. Nii-sugused konverentsid on üheks massilise pedagoogilise propaganda liigiks, mis aitavad laiendada ja tugevdada kooli sidemeid mitte ainult lastevanematega, vaid ka kohalike partei- ja ametiühingorganisatsioonidega ning šeflusettevõtetega. Need konverentsid

aitavad levitada pedagoogilisi teadmisi ja laste koduse kasvatuses paremaid kogemusi.

Lastevanemate eneste hinnangute järgi aitavad koolide lastevanemate konverentsid „sügavalt ja teravamalt tunnetada oma vastutust laste kasvatamise eest”, süvenumalt läheneda kooliga ühiselt teostatavale laste kasvatustööle. Ettekandes on valgustatud lastevanemate konverentside organiseerimise, nende sisu ja läbiviimise meetodika küsimusi. Autor näitab õigesti, et need ei pea asendama lastevanematega tehtava töö teisi liike, eriti üksikute klasside lastevanemate koosolekuid. „Tuleb püüda saavutada seda,” kirjutab autor, „et koolide lastevanemate konverentsid üldistaksid pedagoogide ja lastevanemate poolt klassi lastevanemate koosolekuil tehtud pikemaajalise töö tulemusi, et seal esitataks paremaid kogemusi kodusest kasvatuses.”

Kooli lastevanemate komitee töö organiseerimise, sisu ja meetodika küsimusi on pedagoogilises ajakirjanduses nõrgalt valgustatud. Kuid sellel lastevanemate ühiskondliku tegevuse alal on suur tähtsus mitte ainult kooli, vaid ka lastevanemate eneste suhtes. See tuleb hoolikalt läbi töötada olemasoleva „Algkooli, mittetäieliku ja täieliku keskkooli lastevanemate komitee põhimääruse” (1950) alusel, samuti lastevanemate komiteede olemasolevate töökogemuste tundmaõppimise ja üldistamise alusel.

N. V. Lebedevi ettekandes valgustatakse Voroneži 11. Keskkooli lastevanemate komitee ja lastevanemate aktiivi mitmeaastase töö väärtuslikke kogemusi. Autor jutustab lastevanemate mitmekülgsest abist koolile, eriti õpilaste kõrge õppeedukuse saavutamisel, ning õpilaste klassi- ja koolivälise töö organiseerimisel.

Mainitud lastevanemate komitee tegevus on olnud edukas mitte ainult tema õnnestunud koosseisu tõttu, vaid ka seepärast, et komitee töö on õigesti organiseeritud: pidevalt teostas juhtivat osa kooli direktor, loodi ja kasvatati lastevanemate aktiiv, korraldati tihe kontakt lastevanemate komitee liikmete ja kooli pedagoogide vahel, side kohalike ühiskondlike organisatsioonide ja ajakirjandusega, mis perioodiliselt valgustas komitee töökogemusi.

Jevpatoria Keskkooli lastevanemate komitee positiivseid töökogemusi on esitatud Jevpatoria linna haridusosakonna lastevanemate komiteede sektsiooni esimehe M. F. Jemeljanovi ettekandes. Ettekandes valgustatakse lastevanemate komiteede sektsiooni kui koolide ja rahvahariduse organite poolt teostatava pedagoogilise propaganda töö praktikas täiesti uue nähtuse tekkimise ja tegevuse arenemislugu. Need kogemused on veel äärmiselt väikesed nii ajaliselt kui ka tulemuste poolest, kuid sellegipoolest väärivad nad lugeja tähelepanu. Nad annavad tunnistust sellest, et on tungiv vajadus ühendada lastevanemate komiteede tegevus, mida ei suuna mitte ainult rajoonide töörahva saadikute nõukogude juures tegutsevad koolikomisjonid, vaid ka rahvahariduse organid.

Moskva 96. Keskkooli direktori A. G. Djomina ettekandes on näidatud lastevanemate ja šeffide hoolitsevat suhtumist kooli vaja-

dustesse. Nad võtavad aktiivselt osa kooli ümbruse haljastamisest (kirsiaia rajamine), õppe-katseaia loomisest, kooli sisustamisest ja remondist (koolimööbli parandamine, ülikondade õmblemine jne.), koolivälise töö organiseerimisest (ringide juhtimine, koolipidude, ekskursioonide korraldamine jne.), aitavad pedagooge nende võitluses õpilaste õppeedukuse tõstmise eest.

Viimastel aastatel teostatakse paljudes Nõukogude Liidu oblastites plaanikindlat pedagoogilist propagandat lastevanemate ja elanikkonna laiades hulkades. Kõige eredamaks näiteks on Voroneži oblast. Voroneži Õpetajate Täiendusinstituudi pedagoogika- ja psühholoogiakabineti juhataja I. S. Sidelevi ettekandes on näidatud, kuidas oblasti koolides ja rajoonides on arendatud pedagoogilist propagandat, samuti on ettekandes valgustatud kooli põhilisi tööviise lastevanematega.

Käesolevas kogumikus on kajastatud ainult väheste Nõukogude Liidu koolide pedagoogiliste kollektiivide ja lastevanemate komiteede 1951.—1952. a. töökogemusi. Kuid vaatamata kogemuste piiratusele ja ettekannete esitusviisi mõningale skemaatilisusele loodame, et kogumiku avaldamine võib teatud määral abistada koolide pedagoogilisi kollektiive ja lastevanemate komiteesid lastevanematega plaanipärase ja süstemaatilise töö organiseerimisel.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi ajalooliste otsuste valgusel tuleb koolide töö lastevanematega, kommunistliku pedagoogika ideede propaganda Nõukogude Liidu laialdas-tes elanikkonna hulkades ja laste kodune kasvatus tõsta uuele, veelgi kõrgemale tasemele.

Kooli ja kodu koostöö laste kommunistlikul kasvatamisel on suure poliitilise tähtsusega ülesanne. See nõuab pedagoogikateaduse alal töötajailt, rahvahariduse organeilt, koolilt ja lastevanemailt kõige süvenenumat ja tõsisemat suhtumist mitte ainult selle töö planeerimisse ja elluviimisse, vaid ka sellesuunaliste parimate kogemuste kõige hoolikamasse tundmaõppimisse, üldistamisse ja levitamisse.

V. V. RAZUMOVSKAJA

*Moskva oblasti Zvenigorodi rajooni
Bolševjazemka keskkooli direktor*

MEIE TÖÖ LASTEVANEMATEGA

Analüüsid 1949/50. õppeaasta esimese poole tulemusi, õppe- ja kasvatustöö saavutusi ja puudusi, jõudis Bolševjazemka keskkooli pedagoogiline kollektiiv järeldusele, et üheks puuduseks kooli ja kodu koostöös on niisuguse süsteemi puudumine, mis aitaks kaasa õpilaste kõrge õppeedukuse kindlustamisele, nende kommunistliku teadlikkuse ja käitumise kujundamisele. See, mis oli tehtud selles suunas eelmistel aastatel, ei rahuldanud enam pedagoogilist kollektiivi. Tunnistati, et ühendust lastevanematega õppe-kasvatustöö parandamiseks nii koolis kui ka kodus oli kasutatud nõrgalt. Teisel poolaastal otsustasime töö lastevanematega ümber korraldada, eelkõige neid hästi tundma õppida, lähendada neid koolile, aktiivselt vahele segada laste kasvatuse üksikuis perekondades, kus selle järele tundus olevat vajadust, abistada neid laste kasvatamisel. Me meenusime A. S. Makarenko juhendit „On häid perekondi ja halbu perekondi. Vastutada selle eest, et perekond kasvataks nõnda nagu on tarvis, ei saa. Meie ei saa ütelda, et perekond võib kasvatada nii, nagu ta tahab. Meie peame perekondlikku kasvatust organiseerima ja organiseerimise algataja peab olema kool, kui riikliku kasvatuse esindaja. Kool peab perekonda juhtima... Vanemat, kes ei oska kasvatada, saab alati õpetada, niisama kui pedagoogigi saab õpetada.”¹

Ühes oma kirjadest kirjutas A. S. Makarenko: „Nõukogude poliitilise ja majanduselu ühtses süsteemis ei või ühelgi alal taluda kasvatuse stiihilisust. Perekond peab kasvatama kommunismi eest võitlemise riiklike ülesannete ja eesmärkide üldise süsteemi ja plaani järgi.”²

Selleks, et luua koolis ja perekonnas kommunistliku kasvatuse ühtsus, et aidata vanemaid kasvatustöös ja tõmmata neid kaasa

¹ A. S. Макаренко — Valitud pedagoogilised teosed, Tallinn 1948. lk. 327.

² А. С. Макаренко. Избр. педаг. соч. II ч. Москва. Изд. АПН РСФСР, 1949, стр. 4.

kooli abistamisele, tuli läbi mõelda terve ürituste süsteem töös lastevanematega, arvestada ja analüüsida oma varasemaid kogemusi, samuti teiste koolide kogemusi, ja kasutada olemasolevaid nõukogude pedagoogika juhendeid kooli ja perekonna ühise töö küsimustes. Otsustasime lülitada VNFSV Pedagoogiliste Teaduste Akadeemia Pedagoogika Teooria ja Ajaloo Teadusliku Uurimise Instituudi koduse kasvatuse sektori uurimistöösse teemal „Kooli töö lastevanematega”.

Esimeseks ülesandeks seadsime lastevanemate põhjaliku tundmaõppimise, koduste tingimuste, milles elavad meie õpilased ja milles neid kasvatatakse, tundmaõppimise.

Õppeaasta teisel poolel koostasime tööplaani lastevanemate klassikoosolekute organiseerimiseks, tõhustasime tööd õpilaste kodude külastamisel ja andsime neile üritustele sihikindla iseloomu.

Nendest külastustest võtsid osa mitte ainult klassijuhatajad, vaid ka aineõpetajad, kooli administratsioon, mõningail juhtudel kommunistlikud noored ja lastevanemate komitee liikmed. Lastevanemad tänasid meid külastuste ja pedagoogide poolt antud juhendite ja nõuannete eest (kuidas korraldada õppetööd ja kooliõpilase kodust päevarežiimi, kuidas kontrollida ja abistada õpilasi koduste ülesannete lahendamisel jne.).

Koolis viidi läbi eriline pedagoogiline nõupidamine ja ülekoolline lastevanemate koosolek, kus arutati kasvatustöö puudusi üksikuis perekondades.

Need üritused lähendasid veelgi õpetajaid lastevanematele ning andsid väga rikkalikku materjali üksikute õpilastega koolis ja kodus tehtava kasvatustöö parandamiseks. Märkasime, et pärast seda hakkasid lastevanemad vastutustundlikumalt suhtuma oma laste kasvatamisse, sagedamini viibima koolis, korralikumalt külastama koosolekuid.

Kool korraldas Moskva Lenínliku Komsomoli nim. teatri eten-duse „Perekond” ühiskülastuse. Etendus jättis nii pedagoogidele kui ka lastevanemaile sügava mulje, kutsus kodus ja koolis peeta-vail koosolekuil esile elavaid mõttevahetusi.

Kolmandal õppeveerandil kuulas kohalik parteiorganisatsioon ära direktori aruande kooli tööst, kiitis heaks kooli poolt laia-ulatuslikumalt arendatud tööd lastevanematega ja soovitas korral-dada kohalikus kolhoosiklubis, käsitööndusartelli liikmete koos-olekul ja vankritehases ettekandeid laste kommunistlikust kasva-tusest, missuguse ülesande me ka täitsime.

Sellel perioodil saime võimaluse tellida 15 eksemplari aja-kirja „Semja i škola”. Paljusid artikleid kasutasid õpetajad ja klassijuhatajad suure eduga nii lastevanemate koosolekute ja individuaalvestluste ettevalmistamiseks kui ka lastevanematele tehtavas pedagoogilises selgitustöös. Olles huvitavad ja sisukad ning populaarselt kirjutatud, võimaldasid nad meil lastevanemate

üld- ja klassikoosolekutel viljakamalt sisustada pedagoogilisi vestlusi mitmesugustel kasvatusliku iseloomuga teemadel.

Eriti hästi oli töö ajakirjaga „Semja i škola” korraldatud V ja VII klassi lastevanemate koosolekuil Zahharovo küla koolis. Lastevanemad-kolhoosnikud kogunesid meeeldi koosolekuile, kuulasid tähelepanelikult pedagoogilisi vestlusi, arutasid aktiivseid küsimusi, mida käsitleti ajakirja artiklis, jagasid oma kogemusi ja palusid pedagooge sagedamini korraldada ajakirja ühislugemisi.¹

Algklasside õpetajate põhjalikum töö lastevanematega algas 1950. a. märtsis. Analüüsi klasside viisi üksikute õpilaste mahajäämuse põhjusi 3. õppeveerandil ja kavandati konkreetseid abinõud, kuidas koos lastevanematega üle saada nende õpilaste mahajäämusest, kuidas tõsta teiste õpilaste õppeedukust 4. õppeveerandi jooksul. Küllastati uuesti õpilasi nende kodudes. Korraldati individuaalvestlusi mahajäävate õpilaste vanematega, kutsuti üksikuid lastevanemaid kooli. Neljanda õppeveerandi algul viidi läbi klassi lastevanemate koosolekuid, mis olid pühendatud õpilaste 3. veerandi õppeedukuse kokkuvõtete ja nende ülesannete arutamisele, mis tuli järgmisel veerandil õpetajate ja lastevanemate poolt ühiselt lahendada. IV klassi lastevanemate koosolekul jutustati, millist tööd tehakse õpilastega eelseisvate eksamite ettevalmistamiseks ja kuidas saavad siin abistada lastevanemad.

Plaanipärast tööd lastevanematega arendasid ka V—VII klasside juhatajad.

Töökogemused näitasid, et kooli poolt hästi korraldatud tihe side ja plaanipärane töö perekonnaga annab häid tulemusi. Õppeaasta lõpuks selgus, et paljud õpilased olid oma teadmiste kvaliteeti parandanud; vanemate järelevalvel ja abiga olid nad tähelepanelikumalt korranud varemõpitud, üksikud mahajäänud õpilased jõudsid aga õppeaasta lõpuks heade õpilaste hulka.

Me veendusime, et kooli ja perekonna ühine kontroll õpilase üle, läbimõeldud abinõude tarvituselevõtmine, eriti õpilase õppetöö organiseerimisel, koduste ülesannete lahendamiseks vajalike tingimuste loomisel ja vanemate ning õpetajate poolt õpilaste juures mõistlike pedagoogiliste mõjutuste ja ergutuste kasutamisel andsid positiivseid tulemusi.

Pärast poolaasta lõppu tegime kokkuvõtteid oma tööst lastevanematega ja märkasime, et nii sisult kui meetoditelt oli kõige mitmekülgsem kooli algklasside õpetajate töö.

Meie poolt lastevanematega tehtavale praktilisele tööle 1949/50. õppeaasta teisel poolel kaasnes teooria küsimuste uurimine, mis valgustasid kooli ja lastevanemate ühise töö aluseid. Pedagoogiline kollektiiv kuulas pedagoogilisel nõupidamisel ära ja arutas läbi ettekande: „Kooli poolt lastevanematega tehtava töö süsteemist”. Teise poolaasta jooksul viidi koolis läbi algklasside õpetajate ja

¹ Meie õpetajate töökogemusi ajakirja materjalidega on valgustatud ajakirjas „Semja i škola”, 1950, nr. 8.

klassijuhatajate süstemaatilised instruktiiv-metoodilised nõupidamised ja individuaalkonsultatsioonid õpilaste kodude külastamise sisu ja metoodika ning klassi lastevanemate koosolekute läbiviimise küsimustes. Samaaegselt muutus tõhusamaks õpetajate töö laste kodust kasvatust käsitleva pedagoogilise kirjandusega tutvumisel ja eriti A. S. Makarenko tööde tundmaõppimisel.

1950. a. mais planeeriti 1950/51. õppeaastal läbiviidavate I—IV klassi lastevanemate koosolekute näidistemaatika. Selle plaani projekt arutati 31. mail läbi õpetajate ainealases metoodilises sektsioonis. Plaani arutelust võtsid osa Malõje Vjazemõ ja Zahharovo algkoolide õpetajad. Juunis kavandati V—VII klasside lastevanemate koosolekute näidistemaatika, mis lõplikult täpsustati enne õppeaasta algust.

Vaatamata mõningaile edusammudele töös lastevanematega 1949/50. õppeaasta teisel poolel, tunnetasime siiski, et see on alles töö algus, ja et koolil tuleb lastega töötada plaanipäraselt ja süstemaatiliselt, ning hakata mõtlema sellele, kuidas jätkata seda tööd uuel õppeaastal, kuidas sobitada ühte ülekoolilised ja klassiüritused, kuidas organiseerida arvestust ja analüüsi iga õpetaja poolt lastevanematega tehtava töö kohta, missugune peab olema sisseseatav dokumentatsioon, et see ühelt poolt õpetajaid eriti ei koormaks, kuid teiselt poolt peegeldaks tööprotsessi ja aitaks tunda õppida ja üldistada iga õpetaja ja klassijuhataja kogemusi. Arvestasime ka eelseisvaid raskusi töös ja seda, et kogu pedagoogilisel kollektiivil tuleb kulutada palju aega ja jõudu plaanipärase, süstemaatilise töö läbiviimiseks lastevanematega.

Missugused juhtmõtted olid aluseks kooli süstemaatilisele tööle lastevanematega 1950/51. õppeaastal?

Meie kool on tihedalt seotud kohalike partei- ja nõukogude organisatsioonidega ning kolhoosidega. Kooli õpetajate seas on kommunistliku partei liikmeid, kommunistlikke noori, külanõukogu saadikuid. Kooliõpetajad tegid ja teevad külas suurt ühiskondlikku tööd, eriti nõukogude valimiste perioodil, ühendades lastevanemate seas tehtava ideelis-poliitilise töö ja pedagoogilise propaganda.

Tunnetasime selgelt, et meie töö lastevanematega on ainult siis efektiivne, kui ta on suunatud tähtsaima riikliku ülesande täitmisele — õpilaste halva õppe edukuse likvideerimisele ja vältimisele, õpilaste teadmiste kvaliteedi igakülgsel tõstmisele, õpilastes teadliku distsipliini ja kultuursete harjumuste kasvatamisele.

Sellele tööle andsime suure poliitilise tähtsuse. Taotlesime seda, et meie töö lastevanematega oleks kommunistlikult sihikindel, ideeline ja oleks tihedalt seotud kohalike ühiskondlike organisatsioonide ühiskondlik-poliitilise tööga.

Õppe-kasvatustöö konkreetset planeerimisel ja läbiviimisel 1950/51. õppeaasta jooksul püüdsime saavutada nii pedagoogilise kollektiivi, komsomoli- ja pioneeriorganisatsiooni poolt juhitava lastekollektiivi kui ka lastevanemate komitee poolt juhitava laste-

vanemate kollektiivi poolt lastele avaldatava kasvatusliku mõju ühtsust.

Pidasime vajalikuks seada kooli ja kodu vastastikuste suhete aluseks lastevanemate ja õpetajate sotsialistliku koostöö printsiibi ideelise ühenduse ja mõlemapoolse huvi laste igakülgse arenemise, neis kommunistliku teadvuse ja käitumise kujundamise vastu.

Püüdsime õpilaste silmis tõsta kooli ja kodu, õpetajate ja vanemate autoriteeti. Arvasime, et õigeid suhteid õpetajate ja lastevanemate vahel võib kujundada ainult siis, kui järjekindlalt arendatakse kriitikat ja enesekriitikat, tihedat läbikäimist, vastastikut arusaamist ja usaldust teineteise suhtes, lastevanemate teadlikku ja vabatahtlikku allumist kooli nõudeile.

Kooli poolt teostatava juhtimise põhiliseks meetodiks laste koduse kasvatuse parandamisel on meie arvates veenmismeetod, lastevanemaile koolis ja kodus teostatava kommunistliku kasvatuse eesmärkide, ülesannete ja sisu selgitamise meetod. Kaalusime, kuidas mitmesuguseid viise kasutades on parem teostada lastevanemate hulgas pedagoogilist selgitustööd, hakkasime tähelepanelikumalt kuulama lastevanemate kõnelusi, nendega nõu pidama nii individuaalvestlustes kui ka koosolekuil, selgitama, missuguseid raskusi neil esineb laste kasvatamisel.

Töös lastevanematega pidasime vajalikuks tugineda kohalike ühiskondlike organisatsioonide ja lastevanemate kaasabile, kelle esindajaks koolis on lastevanemate komitee. Praktika näitas, et see aitas tõsiselt mõjutada üksikuid lastevanemaid, kes vastutustundetult olid suhtunud oma laste kasvatamisse.

1950. a. augustis töötati välja kooli üldine tööplan, mis nägi ette süstemaatilist tööd lastevanematega. Seadsime endale ülesandeks selgitada, kuidas saab perekond õpilasi aidata koolis paremini õppida, paremini täita kooliülesandeid ja kuidas peab kool kasutama seda perekonna poolt antavat abi võitluses õpilaste kõrge õppeedukuse eest.

Plaanipärast, süstemaatilist tööd lastevanematega hakkasime tegema veel enne õppetegevuse algust.

Augustikuus külastasid algklasside õpetajad ja klassijuhatajad kõiki õpilasi nende kodudes. Nad selgitasid, kuidas lapsed olid puhanud, kuidas täitnud suviseid ülesandeid, kas nad on ette valmistatud algavaks õppeaastaks, kas õpilastel on olemas kindlaksmääratud vormiriietus jne. Need külastused aitasid koolil organiseeritult, õpilaste täisarvulisel osavõtul alustada õppeaastat.

Esimene lastevanemate üldkoosolek, kus direktor esines ettekandega teemal „Kooli ja kodu ülesanded kommunistliku kasvatuse alal uuel õppeaastal”, toimus õppeaasta alguses. Kool esitas plaani koostööks lastevanematega, valiti lastevanemate komitee, korraldati individuaalkonsultatsioone üksikutele lastevanematele.

Õpilaste külastamine kodus ja esimene lastevanemate üldkoosolek tõid kahtlematult kasu. Lastevanemad said vajalikke juht-

nööre kodu ja kooli ühisteks ülesanneteks laste kommunistlikul kasvatamisel, õppetöö organiseerimisel koolis (õpilaste jaotus vahetuste järgi, tunniplaan jne.), õpilaste sügisesteks töödeks kooliaias, kolhoosis jms.

Teine lastevanemate üldkoosolek toimus koolis 11. novembril 1950. a., kus kooli direktor esines ettekandega „Õpilaste kultuurse käitumise harjumuste kasvatamine koolis ja väljaspool kooli”. Ettekande aluseks olid „Õpilase käitumise reeglid” ja koolielus asetleidnud konkreetsed faktid. Toodi negatiivseid ja positiivseid näiteid õpilaste õppimise ja käitumise kohta, selgitati vanemate tähtsat osa laste kasvatamisel, rõhutati pioneeri- ja komsomoli-organisatsiooni suurt tähtsust võitluses õpilaste õppe edukuse eest, ja armastuse kasvatamist teadliku distsipliini ja teadmiste omandamisel.

Ettekande kohta võtsid sõna lastevanemad ja õpetajad. Õpilase R-i isa ütles, et kõik kooli poolt õpilastele esitatavad nõuded on suunatud sellele, et kasvatada õpilastest tulevasi aktiivseid kommunistliku ühiskonna ehitajad, ja et neid nõudmisi peavad täitma ka lastevanemad, et olla eeskujuks oma lastele. Ta kutsus lastevanemaid üles pidama tihedat sidet õpetajatega, kuulama ja täitma nende nõuandeid laste kasvatamise alal, sagedamini külastama kooli, tingimata osa võtma klassi lastevanemate koosolekuist ja kooli poolt laste kommunistliku kasvatamise alal korraldatavaid loenguist.

Selle lastevanemate üldkoosolekul valiti 13 inimesest koosnev uus lastevanemate komitee. Komitee liikmete kandidatuurile arutamisel arvestati, kuivõrd autoriteetne on üks või teine kandidaat rahva hulgas ja kas ta tahab end pühendada tööle lastevanemate seas. Samuti peeti silmas, et lastevanemate komitee koosseisu kuuluksid kohalike ühiskondlike organisatsioonide esindajad.

Kolmanda õppeveerandi alguses toimus väga elav lastevanemate üldkoosolek. Direktori ettekandes teemal „Kooli õppekasvatustöö tulemused esimesel poolaastal ja kooli ning kodu ülesanded teisel poolaastal” pöörati suurt tähelepanu õpilaste mahajäävuse põhjuste analüüsile vene keeles ja eriti kirjalike tööde alal. Lastevanematele selgitati, missugune suur tähtsus vene keele õpetamise ümberkorraldamisel oli marksistlikul õpetusel keelest, kuidas õpetajad täiustavad oma tööd vene keele ja kirjanuse õpetamise ning klassivälise lugemise organiseerimise alal; juhiti tähelepanu sellele, et vanemad abistaksid kooli laste kõneõskuse arendamisel, jälgiksid, kuidas lapsed teevad koduseid kirjalikke töid. Mõned lastevanemad tunnistasid, et väga sageli pole nad tähelepanu pööranud kirjalikele töödele ja laste kõneõskuse arendamisele. Nad lubasid kooli selles suunas abistada.

Eriti erutas lastevanemaid sellel koosolekul klassijuhataja loeng teemal: „Vanemate autoriteedist laste kasvatamisel perekonnas.”

Mõned ei saanud aru, miks vanemad on head, aga nende lapsed

sõnakuulmatud. Mõnikord aga on ka ümberpöördukt. Nad mõist-
sid vanemate autoriteeti väga kitsalt, ei arvestanud seda, et
peale vanemate mõjustavad lapsi veel neid ümbritsevad täiskas-
vanud inimesed, seltsimehed, tänav jne.

Sellel koosolekul puudutati uuesti õpilaste distsipliini küsimust
ja distsipliinirikumisi klassides üksikute õpilaste poolt. Koos-
olek nõudis, et koolidistsipliini rikkuvate õpilaste vanemad võtak-
sid pedagoogide juhendite kohaselt tarvitusele kasvatuslikke abi-
nõusid. See koosolek näitas meile, et on veel vaja palju töötada
üksikute lastevanematega ja nende lastega.

Tulime järeldusele, laste kommunistlikul kasvatamisel tuleb
ühendada mitte üksnes õpetajate ja lastevanemate jõupingutused,
vaid tõmmata sellele kaasa ka need organisatsioonid, kuhu oma
tegevusala järgi kuuluvad lastevanemad ja mis võivad anda
koolile olulist abi õpilaste klassivälise töö organiseerimisel,
komsomoli- ja pioneeriorganisatsiooni töö kvaliteedi tõstmisel,
laste suvepuhkuse organiseerimisel jne.

13. veebruaril toimus meil kooli lähedal asuvas hobusekasva-
tuse zootehnilises instituudis elavate ja töötavate lastevanemate
üldkoosolek. Koosolek oli pühendatud kooli õppe-kasvatustöö
tulemuste ja kooli ning perekonna poolt vanematega laste kommu-
nistliku kasvatusel alal teostatava ühise töö ülesannete arutamisele.
Tahtsime, et instituudi direktsioon, parteiorganisatsioon ja ameti-
ühingu kohalik komitee tunneksid huvi oma kaastöölise laste
õpetamisest.

Koosolek möödus elavalt ja tõi palju kasu lastevanemaile ja
koolile. Oma sõnavõtus peatus instituudi direktor õpilaste klassi-
välise töö organiseerimise küsimustel. Ta lubas eraldada lastele
eri toa klassiväliseks tööks.

Parteiorganisatsiooni ja kohaliku komitee esindajad võtsid
aktiivselt osa ülestõstetud küsimuste arutamisest ja lubasid igati
kaasa aidata koolide poolt lastevanematega tehtavale tööle.

4. õppeveerandi alguses viidi läbi lastevanemate üldkoosolek,
mis oli pühendatud õpilaste eksameiks ettevalmistamisele.

Kogemused näitavad, et lastevanemate üldkoosolekud aitavad
lastevanemaid ja kooli pedagooge ühendada ühtseks kollektiiviks,
mis püüab saavutada ühist eesmärki — laste kommunistlikku kas-
vatust. Neil koosolekudel tutvuvad lastevanemad kooli üldiste üles-
annetega laste kasvatamisel ja õpetamisel, saavutuste ja puudus-
tega pedagoogilise kollektiivi ja lastevanemate töös, esinevad
omapoolsete kriitiliste märkuste ja ettepanekutega.

Möödunud aastal meie kooli lastevanemate komitee ei tegutse-
nud. Valitud isikud ei tundnud töö vastu huvi, ei koostatud isegi
tööplaani. Käesoleval aastal koostas lastevanemate komitee töö-
plaani, mis oli suunatud sellele, et lastevanemad ja aktiiv osutaksid
koolile igakülgset abi üldise koolikohustuse teostamisel, võitluses
õppedukuse eest ja õpilaste teadliku distsipliini kindlustamisel.

Lastevanemate komitee esimees ja tema asetäitja on keskhari-

dusega. Mõlemad on väga huvitatud kasvatusküsimustest, uurivad pedagoogilist kirjandust, loevad süstemaatiliselt ajakirja „Semja i škola”. Nad olid lastevanemate komitee liikmeile ja aktiivile A. S. Makarenko teoste „Raamat lastevanemaile” ja „Loengud laste kasvatamisest perekonnas” tundmaõppimiseks korraldatud seminari initsiaatorid.

Seminarid toimusid igal esmaspäeval. Seminaridel loeti üksikuid peatükke nimetatud teoseist ühes seminari juhataja poolt tehtud kommentaaride ja mõningate täiendustega.

A. S. Makarenko teoste lugemist kuulati alati väga tähelepanelikult, see tekitas juuresolijais palju mõtteid, ergutas vanemate soovi parandada laste kasvatamist. Seminarides jagasid lastevanemad oma kogemusi laste kasvatamisest perekonnas.

Lastevanemad külastasid seminari meeleldi (korrapäraselt külastas 17 inimest), nendega ühinesid ka mõned õpetajad mitte ainult meie, vaid ka naaberalgkoolidest, ja lasteaias kasvatajad.

Ulatuslikult võtsid lastevanemate komitee liikmed ja aktiiv osa lastevanemate korrapidamise organiseerimisest koolis, lastele kinoseansside korraldamisest klubis ja aitasid läbi viia klassiväliseid üritusi (näärikuusk jt.). Kooliõpilased külastasid aasta jooksul õpetajate juhtimisel muuseumi, planetaariumi, botaanika-aeda, Tretjakovi galeriid ja Moskva teatreid. Neist ekskursioonidest võtsid osa ka lastevanemad-aktivistid. Pärast A. M. Gorki muuseumi külastamist hakkasid mitmed lastevanemad rohkem lugema tema teoseid, laenama raamatukogust raamatuid. Pärast botaanikaaias külastamist tugevnes õpilaste huvi taimeriigi uurimise vastu. Tretjakovi galerii külastamine tekitas lastevanemais huvi laste kunstilise loomingu vastu ja nad huvitusid sellest, kes õpetab koolis joonistamist ja kuidas lapsed töötavad sellel alal. Võtsime arvesse lastevanemate märkusi ja korraldasime järjekordseks lastevanemate koosolekuks õpilaste joonistuslaste tööde näituse üksikute klasside viisi.

Mõned lastevanemate komitee liikmed uurisid kooli pedagoogide ülesandel õpilaste koduseid tingimusi, kontrollisid, kuidas lastevanemad täidavad oma kohustusi laste kasvatamisel. Õpilasi külastasid nad kodus ainult pärast hoolikat konsulteerimist kooli pedagoogide või administratsiooniga.

Lastevanemate komitee liikmed selgitasid nõukogude seadusi, mis kohustavad vanemaid hoolitsema laste kasvatamise ja õpetamise eest, aitasid neid luua õpilastele koduste ülesannete lahendamiseks vajalikke tingimusi.

Lastevanemate komitee aitab õpetajatel pidada tihedat sidet lastevanematega ja uurida, mis takistab mõningaid õpilasi koolis hästi õppimast.

Meie kooli lastevanemate komitee andis õppeaasta jooksul välja seinalehte „Vanemate hääl”. Oma artiklites valgustasid lastevanemad koduse kasvatusse positiivseid kogemusi ja kritiseerisid hooletuid vanemaid. Leht võitis suure autoriteedi. Selle ilmumist

oodati, loeti suure huviga, üksikuid artikleid arutati lastevanemate komitees ja kasu oli kaheldamatu: laste kodune kasvatus paranes, distsipliin koolis tugevnes.

Sagedasti peame lastevanemate komitee liikmetega ja lastevanematega nõu, kuidas ühiste jõududega parandada laste kasvatamist perekonnas ja tugevdada distsipliini.

Pöördusime mõnede lastevanemate poole kirja teel, kus palusime neid, et nad kirjutaksid oma arvamustest kooli töö kohta lastega, samuti palusime neid avaldada oma soovid, mis aitaksid kaasa laste kommunistliku kasvatuses taseme tõstmisele koolis ja kodus. Vastuseks saime väärtuslikke märkusi ja ettepanekuid, mida oma edasises töös arvestasime.

Meie kooli pedagoogiline kollektiiv ja lastevanemate komitee seadsid endale eesmärgiks luua igapäevase töö käigus igas klassis lastevanemate kollektiivid, et need oleksid kõige kindlamaks toeks õpetajale ja klassi lastevanemate komitee liikmeile nende ühises töös. Arvasime, et seda tööd tuleb teha järk-järgult: algul tuleb igas klassis luua põhiline aktiiv, töötada sellega, siis aga laiendada seda aktiivi ja jätkata antud ülesandesse vastutava suhtumise kasvatamist iga lastevanemate kollektiivi liikme juures.

Klassi lastevanemate kollektiivi kasvatamisel on suur tähtsus klassi lastevanemate koosolekutel ja lastevanemaile-aktivistidele pedagoogide ja lastevanemate komitee liikmete poolt antavatel jõukohastel ülesannetel.

Üksmeelset, liitunud lastevanemate kollektiivi koolis võib luua ainult paljude aastate jooksul. Mõnes klassis on meil suurepäraseid lastevanemaid-aktiviste, kes aitavad võidelda õpilaste mahajäämusega.

Nende juhatusel lahendavad koduseid ülesandeid mitte ainult nende omad lapsed, vaid ka niisugused lapsed, kellel mingisugustel põhjustel puudub kodune järelevalve ja oma vanemate abi. Nad lubavad neil lastel õppetunde ette valmistada koos oma lastega, kontrollivad ülesannete täitmist, kasvatavad neis kultuurse käitumise harjumusi jne. See lastevanemate abi annab häid tulemusi — tõstab mahajäävate laste distsipliini ja õppeedukust.

Õpetajad teostasid ja teostavad laiaulatuslikku poliithariduslikku tööd elanikkonna hulgas. Nad peavad kohalikus klubis mitmesuguseid loenguid („Mitšurini õpetus“, „Kaasaegse keemia saavutused“, „Elekter majapidamises“ jt.), korraldavad lugejate konverentse, teevad ettekandeid rahvusvahelisest olukorrast jne. Kõigis oma ettekannetes teevad nad ka pedagoogilist propagandat.

Kooli pedagoogiline kollektiiv osutab suurt tähelepanu pedagoogilisele selgitustööle lastevanemate hulgas, kasutades selleks mitmesuguseid kooli käsutuses olevaid teid ja vahendeid.

Kooli direktioon töötas koos lastevanemate komiteega välja lastevanemaile laste kommunistlikust kasvatuses peetavate loengute temaatika. Vanemate klasside õpetajaist valiti välja lektorite kollektiiv, korraldati kvalifitseeritud konsultatsioone, et lektorid

võiksid ette valmistada ja hästi läbi viia sisukaid loenguid lastevanemaile ja valgustada laste kommunistliku kasvatuses küsimusi, sidudes neid õpilaste kasvatamise ja õpetamise konkreetsete kogemustega meie koolis, ning selles või teises perekonnas, ühtlasi anda samal ajal lastevanemaile konkreetseid nõuandeid ja juhiseid, kuidas koos kooliga paremini teostada laste kasvatustööd.

Organiseerime koolis lastevanemaile loenguid ja kordame neid koolist eemal asuvais asulais. See aitab meid haarata pedagoogilise propagandaga mitte ainult palju lastevanemaid, vaid ka laiu elanikkonna hulki.

Õppeaasta vältel peeti järgmised loengud:

1. „V. I. Lenin laste kommunistlikust kasvatuses.”
2. „M. I. Kalinin laste kommunistlikust kasvatuses.”
3. „N. K. Krupskaja laste kommunistlikust kasvatuses koolis ja kodus.”
4. „A. S. Makarenko laste kodusest kasvatuses.”
5. „Vanemate autoriteet laste kodusel kasvatamisel.”
6. „A. M. Gorki lastekasvatuses.”
7. „Lastes teadliku distsipliini kasvatamine koolis ja kodus.”
8. „Komsomolitöö koolis.”
9. „Sport — noorsoo armsaim tegevus.”

Need loengud toimusid suure eduga ja rikastasid lastevanemaid teadmistega laste kommunistliku kasvatuses alustest.

Märkasime, et isad käivad harva koolis ja hoiduvad sageli kõrvale laste kasvatamisest. Veebruaris otsustasime pidada loengu „Isa laste kasvatajana”.

Isade koosolekule tuli rohkesti osavõtjaid, loeng toimus väga elavalt.

Rahvusvahelisel naistepäeval, 8. märtsil, pidas üks ema algklasside õpilaste vanemaile loengu „Ema kasvatajana”.

Niisugused on peamised lastevanematega töötamise viisid kogu kooli ulatuses, mida kasutasime õppeaasta vältel.

Tiheda ühenduse loomisel kooli ja kodu vahel ning pedagoogilises selgitustöös lastevanemate hulgas etendasid suurt osa klassi lastevanemate koosolekud, mis kutsuti kokku üks, mõnedes klassides aga ka kaks korda õppeveerandi jooksul. Neil koosolekuil tehti kokkuvõtteid õppe-kasvatustööst möödunud veerandil ja selgitati õpetajate ja lastevanemate ühise töö ülesandeid laste kasvatamisel eeloleval perioodil. Õpetajad ja klassijuhatajad jutustasid lastevanemaile, kuidas toimus õppe-kasvatustöö õpilastega klassis, missugune on õpilaste õppeedukus, missuguseid kasvatuslikke ülesandeid tuleb koolil ja perekonnal lahendada eeloleval õppeveerandil. Võeti vastu otsused õpilastega tehtava kasvatustöö parandamiseks.

Loobusime niisugusest klassi lastevanemate koosolekute pidamise praktikast, kus õpetaja või klassijuhataja teatab tähestiku järgi lastevanemaile iga õpilase õppeedukuse, sealjuures kõigi lastevanemate juuresolekul kaevates halva õppeedukusega õpi-

laste üle ja selle üle, et nende vanemad on unustanud järelevalve ja kontrolli oma laste õppimise üle.

Pedagoogilise nõukogu koosoleku õppeveerandi tulemuste arutamiseks püüame üles ehitada nii, et lastevanemaile oleks nähtavad nihked klassi õpilaste õppeedukuses ja käitumises. Analüüsime koosolekul tüüpilisi puudusi üksikute õpilasarühmade õppimises ja käitumises ning põhjendame neid üldisi ülesandeid, mis seisavad kõigi lastevanemate ees järgneval veerandil.

Neil koosolekuil võtavad mõnikord sõna aineõpetajad, kes näitavad, millele tuleb lastevanematel järgmisel veerandil tähelepanu pöörata programmi peamiste osade läbivõtmisel ja koduste ülesannete täitmisel õpilaste poolt.

Halva õppeedukusega ja distsiplineerimata õpilaste vanemad jäävad pärast klassikoosolekut kohale ja nendele korraldatakse aineõpetajate ja klassijuhatajate poolt individuaalvestlusi, kavandatakse konkreetsed ühised abinõud puuduste kõrvaldamiseks õpilase õppimises ja käitumises.

Klassi lastevanemate koosolekuil toome mõnel juhul üksikute distsipliinirikujate ja halva õppeedukusega õpilaste nimed, et avaldada ühiskondlikku mõju laste vanemaile, kes võiksid olukorda parandada, kuid unustavad oma kohustused laste suhtes ega tegutse kontaktis kooliga. Märgime samuti ära paljude vanemate positiivset, hoolitsevat suhtumist laste kasvatamisse, palume neid koosolekuil sõna võtta ja jagada oma kogemusi.

Lastevanemate ettevalmistust sõnavõtuks koosolekuil, kus toimub kogemuste vahetamine, teostame varakult. Niisugused koosolekud mööduvad väga elavalt, toovad suurt kasu nii lastevanemaile kui ka õpetajaile.

Klassi lastevanemate koosolekute päevakorda võtsime ka aktuaalseid pedagoogilisi teemasid, teoreetilisi ja praktilisi küsimusi õppetööst koolis ja kodus, mis varustaksid lastevanemaid pedagoogiliste teadmistega.

Klassi lastevanemate koosolekute temaatika valikul arvestasime ka seda kasvatustööd, mida teeb õpetaja klassi õpilastega, näiteks vestlused teadlikust distsipliinist. Et saavutada kooli ja kodu ühist tegevust teadliku distsipliini kasvatamisel, võtab õpetaja selle teema klassi lastevanemate koosoleku päevakorda.

Klassi lastevanemate koosolekuil peetavate vestluste konkreetsel planeerimisel arvestame lastevanemate nõudmisi, kasvatustöö olukorda antud klassi õpilaste kodudes, lastevanemate üldist arengut ja kultuuritaset, samuti ka nendega varemil aastail tehtud tööd. Püüame pedagoogiliste teadmiste edasiandmisel kinni pidada teatud süsteemist.

Tulime järeldusele, et peale eri variantides esinevate teemade peame klassikoosolekuil selgitama lastevanemaile järgmisi üldisi teemasid: 1) õpilase režiim, 2) „Õpilase käitumise reeglid”, 3) õpilase kodune õppimine, puhkus ja vaba aeg, 4) lugemine, 5) lastekollektiivi organiseerimine jt.

Lastevanematega peetavate pedagoogiliste vestluste temaatika muutub aastast aastasse ja süveneb sisuliselt.

Selgitame lastevanemaile igal võimalusel, kuidas tuleb kodus luua soodsad tingimused tundide ettevalmistamiseks (töölaud, hügieenilised tingimused, vaikus jne.), kuidas tuleb kasvatada lastes ühiskondlikku kohusetunnet — hästi õppida, samuti ka iseisvus ja enesekontrolli kodus õppimises. Kui külastame õpilasi kodus, näitame, kuidas tuleb õpilast jälgida ja mõistlikult abistada tundide ettevalmistamisel, kui selleks on vajadus. Mõnda lastevanemat kutsume kooli vaatama, kuidas toimuvad tunnid klassis, külastamisel vesteldakse ka sellest, kuidas paremini organiseerida laste puhkust ja vaba aja veetmist kodus, eriti puhkepäevadel ja koolivaheajal.

Klassi lastevanemate koosolekuil kasutavad õpetajad ja klassijuhatajad käesoleval õppeaastal veelgi rohkem ajakirja „Semja i škola” artikleid kui mullu. Mõned klassijuhatajad andsid üksikuid ajakirja numbraid lastevanemaile lugeda, märkides ära missuguste artiklitele tuleb pöörata erilist tähelepanu.¹

Klassi lastevanemate koosolekuil kasutatakse edukalt filmoskoop. Vaatame järgmisi diafilme: „Polgu poeg”, „Tütarlaps linnast”, „Noor kaardivägi” jt. Enne filmi vaatamist selgitab õpetaja või klassijuhataja filmi sisu.

Tuleb märkida suurt kasvatavat tähtsust, mis oli üksikute stseenide lavastamisel teostest „Volodja Dubinin”, „Tütarlaps 138. koolist” või ka Ossejeva jutustuste „Võlusõna”, „Pojad”, „Küpsis” jt. lugemisel. Selle viisid läbi vanemate klasside õpilased mõnedel lastevanemate koosolekuil.

Klassi lastevanemate koosolekuil praktiseerime ka õpilaste vihkute läbivaatamist lastevanemate poolt; loeme ette primaaid õpilaste kirjandeid, anname neile hinnangu (keel, väljenduste kujukus jne.); loeme ette vanemate klasside arvamusi loetud raamatute kohta. Niisugused õpilaste edusammude demonstratsioonid meeldivad lastevanemaile väga; nad näevad oma laste loomingulisi saavutusi, nende vaimset kasvu.

Varemail aastail kutsusime lastevanemaid koosolekuile õpilaste poolt edasiantavate kutsetega. Käesoleval aastal rakendasime selleks lastevanemate komitee liikmeid ja aktiivi. See üritus andis positiivseid tulemusi — lastevanemate arv, kes külastasid plaanipäraselt koosolekuid, kasvas, eriti mõnedes klassides. Kuid saavutatuga ei saa veel rahulduda. Koolis toimuvatest koosolekutest osavõtmine on iga lastevanema kohustuseks ja täiskvoorumini saab kindlustada mitte ainult ja mitte niivõrd organisatsiooniliste abinõudega, kui võrd pedagoogiliste vestluste kõrgekvaliteedilise sisuga ja selle tulemusena kasvatusküsimuste elava arutamisega.

Igale klassi lastevanemate koosolekule järgnevad individuaalkonsultatsioonid lastevanemaile õpetajate ja klassijuhataja poolt.

¹ V. P. Smirnova — Kuidas töötame lastevanematega ajakirja „Semja i škola” materjalide põhjal. Ajakiri „Semja i škola”, 1951, nr. 10.

Klassi lastevanemate koosoleku läbiviimiseks valmistuvad algklasside õpetajad ja klassijuhatajad õigeaegselt ja hoolikalt ning koostavad vestluste konspektid. Lisaks koosoleku protokoll koostamisele märgivad õpetajad oma päevikusse kõik esitatud küsimused, lastevanemate sõnavõttud ja koosoleku otsused, hiljem aga tutvustavad lastevanemate komitee liikme kaudu või kooli kutsumise teel koosolekult puudunud lastevanemaid koosoleku otsustega.

Meil seisab ees veel suur töö klassi lastevanemate koosolekute sisu täpsustamise ja nende metoodika parandamise alal. Käesoleva õppeaasta praktika näitab, et oleme õigel teel, et õpetajad ja klassijuhatajad on juba omandanud väärtuslikke kogemusi töös lastevanematega.

Õpilaste külastamist kodudes peame üheks väärtuslikumaks lastevanematega tehtava individuaaltöö vormiks.

Selles küsimuses on üksikud pedagoogid omandanud huvitavaid kogemusi, mida tuleb üldistada ja jagada teiste koolidega.

Tavaliselt külastame õpilasi nende kodudes õppeaasta alguses, teistkordselt 2. veerandil. Külastatakse neid õpilasi, kes maha jäävad, õppimises edasi ei jõua ja kes rikuvad koolidistsipliini. Lepime vanematega kokku ühise tegevuse suhtes selleks, et tõsta õpilases positiivset suhtumist õppimisse, koduste ülesannete korraliku täitmise harjumuste kasvatamist, jutustame neile, kuidas tuleb teostada kontrolli ja üksikuil juhtudel anda koduste ülesannete lahendamisel vajalikku abi.

Vaatlused näitasid, et korduvad külastused lähendavad õpetajaid lastevanematele, annavad väärtuslikku materjali individuaalse töö planeerimiseks üksikute perekondadega järgnevaiks perioodideks. Juhtub ka, et õpetajad ja klassijuhatajad külastavad mõnda õpilast mitu korda õppeaasta jooksul, eriti siis, kui väljakutsutud lastevanemad kooli ei ilmu, või kui on tungiv vajadus kooli ja perekonna ühiste jõupingutustega parandada õpilase käitumist ja õppimist.

Külastame kodus ka neid õpilasi, kes hästi ja eeskujulikult õpivad, ja teeme lastevanematega ennetavat tööd, et nad ei nõrgendaks oma tähelepanu laste ja nende õppimise suhtes. Oleme märganud, et heade ja eeskujulike õpilaste vanemad vajavad samuti konsultatsioone laste kasvatuses küsimustes. Pole harvad juhud, kus niisuguste õpilaste kodused tingimused pole kaugeltki soodsad, kuid õige kasvatus juba varasest east ja vanemate hool esimestes klassides õppimise aastail löid eeltingimused edukaks õppimiseks vanemais klassides.

Sageli külastavad lastevanemad ise kooli, et selgitada mitmesuguseid küsimusi õpilase käitumise ja õppimise alalt. Kuid meie koolis praktiseeritakse lastevanemate kooli kutsumist klassijuhataja või kooli administratsiooni poolt.

Enne vestlust kogume koos väljakutsutud lastevanemaga vajalikke andmeid ja fakte õpilase kohta, et taktilise vestluse teel selgitada vajalikud küsimused, sealjuures püüame vanematega koos-

kõlastatult ette näha vajalikke abinõusid puuduste likvideerimiseks õpilaste õppimises ja käitumises.

Õpilase õppeedukuse eest peetavas võitluses on igas klassis põhiliseks, otsustavaks teguriks õpetaja töö tunnis, klassivälises tegevuses ja lisatundides, õpetajate õigesti korraldatud õppetööle pöörab kooli administratsioon erilist tähelepanu.

Me arvame, et õpilase halva õppeedukuse likvideerimisel ja ennetamisel on eelkõige tarvis, et õpilastega klassitunnis ühisel frondil tehtav õppetöö toimuks õigesti ja et samal ajal pöörataks erilist tähelepanu mahajäävatele ja halva õppeedukusega õpilasile — et neid tunnis sagedamini küsitaks jne.

Et tõsta õpilaste õppeedukust klassis, tuleb õpetajal pidevalt hoolitseda õppetöö ideelis-teoreetilise taseme tõstmise ja õpetamise meetodika parandamise eest igas tunnis (küsitlemine, jutustus, teadmiste kinnistamine, kodused ülesanded jne.).

Õpetaja hea töö klassis kindlustab põhiteadmiste omandamise õpilaste poolt; koduste ülesannete andmise õige meetodika soodustab seda, et õpilane saab iseseisvalt kinnistada õppematerjali koduste ülesannete täitmise teel. Kuid selleks tuleb kodus luua vajalikud tingimused, teostada kontrolli ja üksikuil juhtudel mõistlikku abistamist vanemate poolt õpilase koduste ülesannete lahendamisel.

Õpetaja ei anna lastele tundides mitte ainult teadmisi, vaid õpetab neid õppima, iseseisvalt töötama raamatuga, kontrollima tehtud kirjalikke töid jne., kasvatab neis soovi õppida üha paremini ja paremini. On soovitatav, et sama tööd õpetajate juhendite kohaselt teeksid iga päev ka lastevanemad.

Suur tähtsus õppeedukuse tõstmisel on õpilase kogu ööpäeva-režiimi õigel organiseerimisel, vanemate pideval hoolitsusel lapse tervise eest, tema käitumise õige juhtimine väljaspool kooliaega — kodus, tänaval jne.

Kooli pedagoogiline kollektiiv teostab regulaarselt selle või teise õpilase mahajäävuse põhjuste analüüsi, samuti analüüsib põhjusi, miks mõnede õpilaste hinded ühes või teises õppeaines on ainult keskpärased, selgitab, miks nad ei õpi oma võimete kohaselt, määrab kindlaks, mida on vaja teha, et tõsta õppeedukust õppeveerandi vältel, missuguseid abinõusid tuleb tarvitusele võtta koolis ja kodus edaspidi, et võitu saada üksikute õpilaste halvast õppeedukusest, tõsta nende õpilaste õppeedukust, kelle hinded on keskpärased; määrab kindlaks, missugust osa programmist ei ole üks või teine õpilane omandanud, ja märgib ära, kuidas tuleb töötada õpilasega klassis ja klassiväliste ürituste korral, kuidas peavad vanemad kaasa aitama jne.

Meie kooli algklasside õpetajad pidasid lastevanematega tehtud töö kohta päevikut, kuhu nad märkisid õpilastega ja mahajääva õpilase või õpilase, kellel ei ole küllalt head hinded, vanematega tehtud töö (erilises vihik-päevikus oli ette nähtud iga õpilase jaoks mitu lehekülge).

Et näitlikult tutvustada õpetaja individuaalset tööd üksikute

õpilaste ja lastevanematega, toon mõned väljavõtted II klassi õpetaja E. V. Kartašova päevikust.

„Niina Z. — II klassi õpilane.

Perekond koosneb 4 inimesest. Isa on surnud. Ema töötab tehases. Kaks last õpivad (II, VII klass), üks on eelkooliealine.

13. septembril külastasin seda perekonda. Tutvusin sellega, kuidas Niina kodus käitub, kuidas valmistab koduseid ülesandeid. Klassis paistab ta silma suure elavuse poolest, ta tähelepanu on hajuv, tundides tegeleb ta sageli kõrvaliste asjadega. Kodus on Niina sõnakuulmatu, ei sõbrutse vanema õega. Nii koolis kui kodus on märgata närvilikkust. Soovitasin emale pöörduda arsti poole, hoolitseda tütarlapse tervise tugevdamise eest, kinni pidada päevarežiimist, jalule seada õiged suhted õdedega ja iga päev jälgida tundide ettevalmistamist.

7. oktoobril vestlesin emaga koolis. Teatasin emale, et Niinale valmistab suuri raskusi aritmeetika. Koduseid ülesandeid lahendab ta hooltult. Soovitasin paremini jälgida koduste ülesannete täitmist ja läbi vaadata aritmeetika vihikuid.

11. oktoobril on märgata, et õpilane on koduseid ülesandeid aritmeetikas hakanud lahendama paremini.

13. oktoobril selgub vestluses emaga, et Niina on korralikumalt hakanud töötama koduste ülesannete lahendamisel. Palusin saata enda juurde vanema tütre Klaava, VII klassi õpilase, et anda talle konsultatsiooni selle kohta, kuidas jälgida õde ja osutada talle abi koduste ülesannete lahendamisel.

14. oktoobril vestlesin vanema õega. Ta kaebas selle üle, et Niina on sõnakuulmatu, ja ütles, et tal pole mingit tahtmist Niinaga tegelda. Veensin teda, et õe õppeedukuse tõstmisel on abistamine väga vajalik, ja seletasin näidete varal, kuidas tuleb vajalikel juhtudel selgitada talle ülesandeid liitmise ja lahutamise kohta 100 piirides.

30. oktoober. Täiendavad õpingud klassis ja kodus andsid mõningaid tulemusi, kuid I veerandi lõpuks on Niina siiski maha jäänud aritmeetikas.

Niina Z. mahajäävuse põhjuste analüüs 1950/51. õppeaasta I õppeveerandil ja abinõud sellest ülesaamiseks ja selle vältimiseks II õppeveerandil. I klassis ei omandanud Niina kindlalt kordarve, liitmist ja lahutamist 100 piirides üleminekuga ja üleminekuta ühest kümnest teise, ülesannetest saab ta aru suure vaevaga. Tähelepanu tundides on nõrk, mistõttu ta ei saa alati korrata, mida rääkis õpetaja.

Abinõud mahajäämusest ülesaamiseks: 1) täiendavatel õpingutel klassis likvideerida lüngad möödunud aastal omandatud teadmistes, 2) aritmeetika tundides küsida sagedamini, pidada pidevalt silmas ja jälgida klassitööde tähelepanelikku täitmist, 3) anda täiendavaid koduseid aritmeetika ülesandeid, selgitada õele, kuidas ta peab jälgima koduste aritmeetika ülesannete täitmist ja osutama vajalikel juhtudel abi.

13. novembril püüdsin koduses vestluses emaga teda uuesti veenda vajaduses pöörduda arsti poole. Lapse tähelepanu on laialivalguv. Selgitasin emale, et ei tohi lapsega kurjustada õppetöös mahajäämise pärast. Tuleb talle sisendada veendumust, enesekindlust, et ta suudab edukalt õppida. Ütlesin öele, et ei tule ärritada, kui Niina ülesannetes mõnda asja ei mõista, vaid arusaamatut tuleb talle rahulikult seletada. Leppisin kokku, et Niina õde peab minuga tihedamini nõu selle kohta, kuidas paremini jälgida tütarlapse õppimist.

25. novembril. Märkan, et Niina on hakanud paremini õppima. Iga hea hinne rõõmustab teda. Ta on hästi selgeks õppinud korrustabeli, hakkab aktiivselt osa võtma peast arvutamise harjutustest.

7. detsembril. Vestluses emaga märkisin, et Niina teeb õppimises tõsiseid edusamme. Soovitasin tema suhtes mitte tähelepanu nõrgendada ning hoolitseda tüdruku tervise tugevdamise eest.

2. veerandi lõpetas Niina edukalt.

Teisel poolaastal tõusis Niina õppeedukus ja ta lõpetas õppeaasta hinnetega „4” ja „3”.

Märkmed päevikus, õpilaste isiklike kaartide pidamine, kus on märgitud õppeedukuse tõstmisele suunatud õpetajate töö protsess õpilaste ja lastevanematega, aitasid õpetajail koostada lastevanematega ja klassi lastega tehtava töö plaane, aitasid koostada aruandeid iga õppeveerandi ja terve õppeaasta kohta.

Kooli ja kodu koostöö saavutuste ja puuduste analüüsi teostamiseks selleks organiseeritud pedagoogilistel nõupidamistel ja arutamise pedagoogilise nõukogu koosolekuil õppeveerandi tööd kokkuvõtete tegemisel.

Veendusime, et kooli plaanipärane, süstemaatiline töö lastevanematega on üheks tingimuseks, mis aitab õpetajaid võitluses õpilaste õppeedukuse tõstmise eest.

Ei või öelda, et kooli töö lastevanematega kiiresti ja järsult oleks tõstnud õpilaste õppeedukust meie koolis, et selle töö arvele võib kanda niimitu protsenti õppeedukust igas õppeaines, igas klassis, kogu koolis. Niisuguseid andmeid meil ei ole, sest raske on eraldada selle töö mõju kooli poolt õpilaste täieliku ja kõrge õppeedukuse eest peetava võitluse abinõude kogu kompleksist. Kuid konkreetsete näidete varal meie kooli kogemustest võime näha, kuidas tänu õpetajate tihedaile sidemeile lastevanematega, nende ühisele tööle laste kasvatamisel, tõusis ühe või teise klassi õpilaste õppeedukus.

Toome mõned õpetajate aruannetest võetud näited.

VI klassi juhataja kirjutab: „Mul õnnestus luua tihe side õpilase Viktor B., kellel oli kuus halba hinnet ja kes käitus distsiplineerimatult, võõrasisaga. Minu konsultatsioonid aitasid võõrasisal arusaada vastutusest poja kasvatamise ja õpetamise eest, selgitada, kuidas tuleb jälgida tema koduste ülesannete täitmist ja käitumist, kuidas aidata teda kõigi kooli poolt määratud kohustuste ja nõuete täitmisel. Kujunes välja ühine kasvatustöö, mõlemapoolne süstemaatiline kontroll kooli ja kodu poolt õpilase õppeedukuse ja käitu-

mise üle. Poiss hakkas järk-järgult parandama oma õppeedukust ja käitumist. Õppeaasta lõpetas Viktor B. edukalt ja ta käitumine oli eeskujulik.

Õpilane Vladimir B. valetas emale, õppis hooletult, käitus koolis halvasti. Minu püüded tõestada emale lünki poja õppetöös ja käitumises ei andnud tulemusi. Ema kinnitas kangekaelselt õpetajate ebaõiglust tema poja suhtes, kinnitas, et poeg käitub kodus hästi ja valmistab tunnid ette. Pärast paljusid kõnelusi kohtumisel, pärast lastevanemate koosolekute küllastamist, pärast seminariõppusi A. S. Makarenko tööde tundmaõppimise alal hakkas ema kahtlema oma seisukoha õigsuses. Minu nõuandel otsustas ta jälgida seda, kuidas käitub poeg õppepäeva kestel, kuidas ta täidab ülesandeid, kuidas veedab õppetööst vaba aega. Ta veendus, et tal polnud õigus, kui ta vääralt kaitses poega ja kõiges süüdistas õpetajaid. Hea oli see, et ta astus tihedasse ühendusse kooliga, hakkas kuulama ja täitma õpetajate ja klassijuhataja nõuandeid. Ühiste jõupingutustega parandasime järk-järgult poisi õppimist ja käitumist. Ta viidi üle VII klassi.

Need kaks näidet tõin selleks, et tõestada, kuivõrd tähtis on töö lastevanematega, mida meie kool sellel aastal süstemaatiliselt läbi viis."

V klassi juhataja kirjutab: „Õpilast Tamarat kasvatab isa, kellel on teine naine. Perekonnas on vanaema, kellele tundub, et võõras-ema teeb tütarlapsele ülekohtu. Tütarlaps oli kahesuguse mõju all, tema õppeedukus hakkas langema. Ema soov tütarlapsele läheneda, aidata teda õppimises ei andnud mingeid tulemusi. Siin segas vanaema mõju. Vanaemale tuli selgitada tema väärkäitumist, veenda teda selles, et emal on head kavatsused ja soovid. Ema püüdis saavutada seda, et perekond elaks üksmeeles, et tüdruk õpiks hästi. Viidi läbi vestlusi ka tütarlapsega selle üle, kuidas ta peab käituma kodus emaga. Märkasin, et vahekorrad perekonnas hakkasid paranema, paranes tütarlapse käitumine, tõusis tema õppeedukus.”

... Meil on ees veel palju raskusi plaanipärase töö arendamisel lastevanematega, kuid olen veendunud, et ka kõige distsiplineerimatuid lapsi on võimalik parandada nii nende õppimises kui ka käitumises kooli ja kodu mõlemapoolse mõju abil.

Kuivõrd viljakas on kooli ja kodu koostöö ja mis kasu see toob laste kasvatamisel ja õpetamisel, võib näha õpilaste iseloomustustest; neis märgivad õpetajad ja klassijuhatajad ära positiivsed tulemused, mis on saavutatud tänu üksmeelsele, ühiselt lastevanematega tehtud kasvatustööle; õpetajad kujutavad armastusega õpilaste moraalselt ilmet, märgivad ära nende edusamme õppetöös.

Kooli plaanipärane, süstemaatiline töö lastevanematega tõstab juhtide ja õpetajate vastutust õpilaste kommunistlikul kasvatamisel. Me arvestasime veelgi enam lastevanemate kriitilisi märkusi õpetajate, administratsiooni ja õpilaste aadressil, püüdsime parandada puudusi kooli töös.

Töös lastevanematega on meil ka puudusi: mitte kõik õpetajad

ja klassijuhatajad (eriti noored) ei ole nagu kord ja kohus lülitunud lastevanematega tehtavasse töösse; me pole veel saavutanud lastevanemate täielikku osavõttu klassi lastevanemate koosolekutest; lastevanemate komitee ja aktiiv pole veel küllaldaselt abistanud kooli õppe-kasvatustöös ja õpilaste poolt „Õpilase käitumise reeglite” täitmise jälgimisel väljaspool kooli.

Tundsime pidevalt puudust populaartheaduslikust pedagoogilisest kirjandusest, millega oleksime võinud varustada lastevanemaid. Tundsime, et lastevanematel on suur vajadus ilukirjanduslike teoste järele, kus oleks esile toodud nõukogude kodu probleem.

Kooli poolt lastevanematega tehtavas töös jälgisime tähelepanelikult artikleid, mis valgustasid kooli ja kodu koostöö kogemusi laste kommunistlikul kasvatamisel (ajakirjad „Semja i škola”, „Sovetskaja pedagogika”, „Natšalnaja škola”), tutvusime teiste koolide töökogemustega, jagasime oma kogemusi Moskva oblasti Zvenigorodi rajooni õpetajate nõupidamistel.

Töö lastevanematega nõudis meilt palju aega ja jõudu. Me veendusime, et ta kajastus viljakalt koduse kasvatuse paranemises, õpilaste teadliku distsipliini ja õppeedukuse tõstmises, kooli ja õpetajate autoriteedi kasvus elanikkonna seas.

Edaspidi teostame veelgi suurema visadusega üha sügavamalt pedagoogilist propagandat, kasvatame koos lastevanematega igaükselt arenenud, aktiivseid, teadlikke kommunistliku ühiskonna ehitajaid.¹

F. F. BRJUHHOVETSKI

*Kaukaasia raudtee Krasnodar-I raudteejaama juures asuva
raudteekool nr. 58 direktor*

KOOLI JA KODU KOOSTÖÖ VORMID

Meie kooli pedagoogiline kollektiiv kasutab paljude aastate vältel edukalt mitmekesiseid kooli ja kodu koostöö vorme. See võimaldab meil luua väga tihedat kontakti kõikide lastevanematega, aitab neid kaasa tõmmata kooli aktiivsele abistamisele laste kasvatamisel.

Meie kooli paljuaastased üldistatud töökogemused kinnitavad järgmiste kooli ja kodu vaheliste ühenduspidamisvormide otsustavust:

1) lastevanemate külastamine klassijuhatajate, õppealajuhataja ja kooli direktori poolt kodudes;

¹ Bolševjazemka Keskkooli poolt lastevanematega tehtud töö analüüs 1951/52. õppeaastal näitab, et kooli pedagoogiline kollektiiv jätkas visalt oma töö täiustamist.

- 2) vestlused lastevanematega koolis;
- 3) klassi lastevanemate koosolekud, klassi lastevanemate aktiivi töö;
- 4) lastevanemate üldkoosolekud;
- 5) episoodilised koosolekud õpilaste isadele;
- 6) kooli lastevanemate komitee ja selle komisjonide töö;
- 7) massilise pedagoogilise propaganda organiseerimine (lektorium lastevanemaile, konverentsid laste koduse kasvatuses küsimustes, seinalehe „Kooli hääl“ väljaandmine raudteesõlme teenistuspunktides, õpetajate loengud pedagoogilistel teemadel raudteetranspordi ettevõtteis);
- 8) pöördumine lastevanemate poole seoses eksamite ja uue õppeaasta ettevalmistamisega;
- 9) õpilaspäevik kui lastevanematega ühenduse pidamise vorm;
- 10) kooli pöördumised abi saamiseks partei-, majandus- ja ametiühinguorganisatsiooni poole.

Lastevanemate külastamine nende kodus algklasside õpetajate ja klassijuhatajate poolt ei ole omaette eesmärgiks. Külastades perekonda, õpivad õpetajad tundma õpilaste koduseid tingimusi, saavad teada, kuidas lapsed veedavad vaba aega, kuidas valmistavad ette õppetunde, kuipalju aega kulutavad tundide ettevalmistamiseks, missuguseid raamatuid nad loevad, kes on nende sõbrad, missugused on laste ja vanemate vastastikused suhted perekonnas, missugune režiim on selles perekonnas laste jaoks määratud, kuidas kasvatatakse lastes tööarmastust, kas neil on kodus oma tööurgad, kuidas suhtuvad lapsed oma asjadesse, raamatutesse, vihikutesse jne. Klassijuhatajat huvitavad paljud küsimused. Saadud andmed aitavad tal leida kõige õigemal viisil, kuidas avaldada õpilasele kasvatavat mõju. Just seepärast püüame saavutada, et klassijuhataja külastaks kõiki perekondi ja mitte ainult üks kord.

Meie kooli klassijuhatajail on välja kujunenud kirjutamata traditsioon: kui külastatakse lastevanemaid kodus, ei tule alustada vestlust kaebustega laste õppimise ja käitumise üle. Tävaliselt alustab klassijuhataja oma kõnelust lastevanematega sellest, et küsitleb õpilase tervise, elu- ja töötingimuste üle, luues sellega soodsa õhkkonna kõneluseks ja pannes vanemaid tõsiselt suhtuma sellesse, mida õpetaja ütleb ja mida ta vastab.

Peale klassijuhataja külastavad mõningaid lastevanemaid kooli direktor ja õppealajuhataja. Nad käivad ainult nende lastevanemate juures, kelle lapsed oma käitumise, mahajäävuse või tervisliku seisundiga koolile tõsiselt muret valmistavad.

Lastevanemate isiklikku kutsumist kooli praktiseerime ainult siis, kui on vajadus põhjalikult vestelda nende laste edasijõudmisest õppimises ja käitumisest. Niisuguste kutsete saatmise õigus on meil ainult klassijuhatajatel. See tõstab klassijuhataja autoriteeti, rõhub nende vastutavat osa oma klassi õpilaste õpetamisel ja kasvatamisel. Kooli administratsioon nõuab, et klassijuhataja oleks laste-

vanematega kohtumisel vestluseks põhjalikult ette valmistatud, et selleks vestluseks oleks valitud teema ja selle läbiarutamise aeg.

Üksikuil juhtudel kutsuvad lastevanemaid kooli ka kooli direktor ja õppealajuhataja. Tavaliselt vestlevad kooli direktor ja õppealajuhataja lastevanematega klassijuhataja juuresolekul. Kui aga klassijuhataja juuresolek osutub võimatuks tema tööloleku tõttu, informeerivad kooli direktor ja õppealajuhataja klassijuhatajat alati selle või teise õpilase suhtes rakendatud abinõudest. Kooli direktori või õppealajuhataja poolt lastevanematega peetava vestluse sisu ja eesmärk tehakse klassijuhatajale teatavaks juba enne õpilase vanemate kooli tulekut.

Kooli ei kutsuta mitte ainult nende õpilaste vanemaid, kes mõnesugustel põhjustel edasi ei jõua või koolis distsipliini rikuva. Vestluseks kutsub klassijuhataja mõnikord kooli ka paremate õpilaste vanemaid. Vestlustes nende lastevanematega tutvub õpetaja koduse kasvatus võtete ja meetoditega, et neid kui parimaid ja ennast õigustanud edasi anda teistele lastevanematele, lepib lastevanematega kokku ettekandega esinemise suhtes klassi lastevanemate koosolekul koduse kasvatus paremate kogemuste vahetamise eesmärgil.

Krasnodar-I raudteejaama veduridepoo töölise-lukksepa L. perekonnas on kolm poega. Vanem poeg, Mihhail, lõpetas meie kooli juba 1941. a., astus siis sõjakooli, ja sealt lahkudes võitles Isamaasõja rindeil. Lahinguliste teenete eest autasustati teda Nõukogude Liidu ordenite ja medalitega.

Teine poeg, Boris, lõpetab Rostovi Raudteetranspordi Inseneride Instituudi.

Kolmas poeg, Vitali, õpib meie kooli VI klassis. Vanemate vendade eeskujul õpib ta hästi, paistab silma eeskujuliku distsipliiniga ja võtab aktiivselt osa ühiskondlikust tööst koolis.

Raudteelase V. perekond on kasvatanud kuus last. Nende kõige noorem tütar Veera õpib II klassis. Kaks vanemat tütart lõpetasid kooli, pärast seda aga kõrgema õppeasutuse ja töötavad nüüd inseneridena. Poeg Feodor, ka meie endine kasvandik, on Kubaani Pedagoogilise Instituudi kirjandusfakulteedi viimasel kursusel, kooli VI klassis ja IX klassis õpivad V. kaks nooremat poega.

Klassijuhatajad huvitusid lastekasvatuse kogemustest neis perekondades ja palusid lastevanemaid jagada oma kogemusi. Kooli oli palutud palju lastevanemaid, kes lapsi õigesti kasvatavad ja kes on sellel alal saavutanud häid tulemusi. Toimus direktori ja klassijuhatajate sundimatu vestlus selle lastevanemate grupiga. Vestlus näitas, et lastekasvatuse meetodid neis perekondades on õiged ja kooskõlas kooli nõuetega. Algul lastevanemad kõhkle sid, kartsid lastevanemate koosolekuil avalikult esineda, kuid kooli administratsiooni ja õpetajate poolt osutatud toetus ja abi innustasid neid. Nad hakkasid valmistuma ettekandeks, mõned neist kasutasid soovitatud pedagoogilist kirjandust. Oma ettekandeis

esitasid nad väärtuslikku materjali oma kogemustest laste kasvata-
misel.

Palju kasulikku ammutasid neist ettekandeist koosolekuil viibi-
nud lastevanemad. Suurt huvi pakkusid need ettekanded peda-
googidele.

Perioodiliselt, vähemalt üks kord õppeveerandi jooksul korralda-
vad algklasside õpetajad ja klassijuhatajad klassi lastevanemate
koosolekuid. Mõnikord kutsutakse neist osa võtma kõik antud
klassis töötavad aineõpetajad. Õpetajate sõnavõttud täiendavad
klassijuhatajate poolt oma kasvandikele antud iseloomustusi; laste-
vanemad saavad koosolekul konkreetset nõu ja juhendeid, kuidas
parandada laste õppeedukust ühes või teises õppeaines. Klassi
lastevanemate koosolekuil esitatakse laste õpetamise ja kasvatamise
kohta aktuaalseid küsimusi; tõsist tähelepanu osutatakse pedagoog-
gilisele propagandale ja koduse kasvatuse paremate kogemuste
vahetamisele.

Algklasside õpetajate ja klassijuhatajate poolt teostatavat peda-
googilist propagandat planeeritakse igaks õppeveerandiks, arves-
tades laste vanuselisi iseärasusi ja nendega tehtava kasvatustöö
plaani. Vestluste temaatika vaadatakse läbi ja kinnitatakse õppe-
sektori poolt. Üksnes 1950/51. õppeaasta esimesel poolaastal kor-
raldasid klassijuhatajad lastevanematega vestlusi järgmistel tee-
madel: „Missugune peab olema laste kodune režiim“, „Kooliealiste
laste psühholoogilised iseärasused“, „Missugust abi võivad osutada
vanemad lastele õppetundide ettevalmistamisel“, „Viisakuse, puhtuse
ja korralikkuse kasvatamine“, „Töökuse kasvatamine perekonnas“,
„Laste kodusest lugemisest“, „Laste kasvatamine nõukogude
patriotismi vaimus“ jt.

Iga algklasside õpetaja ja klassijuhataja osutab tõsist tähele-
panu koduse kasvatuse paremate kogemuste propagandale. Sel
eesmärgil organiseerivad nad lastevanemate sõnavõtte klassi laste-
vanemate koosolekuil.

Igas klassis on meil loodud lastevanemate aktiiv, kes klassi-
juhatajale tema töös tähelepanuväärivat abi osutab. Koos klassi-
juhataja ja rühmajuhiga organiseerivad lastevanemad-aktivistid
laste kollektiivseid kinokülastamisi, ekskursioone loodusesse,
vabrikuisse ja tehasesse, ning raudteetranspordi ettevõtteisse.
Lastevanemate aktiiv abistab klassijuhatajaid õpilaste kunstilise
isetegevuse organiseerimisel, lastevanemate ilmumise kindlusta-
misel koosolekuile, selgitab välja teravat puudust kannatavad
lapsed ja abistab neid.

Õppeaasta vältel peetakse mitu lastevanemate üldkoosolekut,
millele eelneb suur ettevalmistustöö.

Esimese poolaasta alguses peetav lastevanemate üldkoosolek
kuulab ära direktori aruande möödunud õppeaasta tulemustest ja
kooli ning lastevanemate ülesannetest käesoleval õppeaastal,
samuti aruande kooli lastevanemate komitee tööst.

Teise poolaasta algul kuulatakse lastevanemate üldkoosolekul

direktori ettekannet kooli õppe-kasvatustöö tulemustest esimesel poolaastal ja kooli ning perekonna ülesannetest laste õpetamise ja kasvatamise kvaliteedi parandamisel teisel õppe-poolaastal.

Kolmas lastevanemate üldkoosolek kutsutakse kokku pärast õppeaasta lõppu. Koosoleku päevakorras on direktori ettekanne: „Õppeaasta tulemused ja ülesanded uueks õppeaastaks ettevalmistamisel.”

Pärast lastevanemate koosolekuid toimub õpilaste kunstiline isetegevus, iga õppeaasta lõpul aga tutvuvad lastevanemad traditsioonilise õpilastööde näitusega.

Kooli palvel kutsusid Põhja-Kaukaasia raudtee Krasnodar-I raudteesõlme partei- ja ametiühinguorganisatsioon kokku isade koosoleku, kus kuulati ettekannet teemal: „Isa osa laste koduses kasvatuses.” Ettekandja tõi mõned näited selle kohta, kuid võrd viletsad on saavutatud tulemused, kui isa ei tegele oma laste kasvatamisega. Ettekanne arutati kokkutulnute poolt väga elavalt läbi ja see mõjutas kahtlemata mõningal määral nii mõndagi isa muutma oma suhtumist lastekasvatusse, kooli õpetajate töösse.

Eriti hoolikalt organiseerib kool massilist pedagoogilist propagandat. Juba palju aastaid töötab meie kooli juures lastevanemate lektorium. Eriti viljakalt töötas lektorium kahe viimase aasta vältel. Igaks õppe-poolaastaks koostatakse lektoriumi tööplaan, mis lastakse trükkida ja antakse igale lastevanemale.

1949/50. õppeaasta esimese poolaasta jooksul loeti lektoriumis läbi A. S. Makarenko „Raamat lastevanemaile”.

„Raamat lastevanemaile” lugemine tekitas lastevanemates määratu suurt huvi. Pärast iga läbiloetud peatükki toimusid elavad vaidlused, millest võtsid osa nii õpetajad kui ka lastevanemad. Kooli raamatukogus kirjutasid paljud lastevanemad ennast järjekorda „Raamat lastevanemaile” saamiseks. Suure kannatamatusega ootasid lastevanemad järjekordset lektoriumi kokkutulekut, kus jätkati lugemist.

Krasnodar-I raudteesõlme partei- ja ametiühinguorganisatsiooni abiga korraldasime kogu raudteesõlme tööliste ja teenistujate konverentsi koduse kasvatuses küsimustes. Iga konverents valmistati hoolikalt ette ja see meelitas kokku suure arvu osavõtjaid. Ettekannetega esinesid õpetajad, kes juhtisid tähelepanu koduse kasvatuses kõige tähtsamatele küsimustele. Ettevalmistatud sõnavõttudes vahetasid lastevanemad oma töökogemusi laste kasvatamisest perekonnas.

Õpetajate sõnavõttud raudteesõlme konverentsidel olid temaatilised ja ei kestnud üle 15 minuti. Sõnavõttudeks valisid õpetajad kõige eredamaid ja iseloomulikumaid näiteid kooli elust ja laste kasvatuses mõnes perekonnas. Õpetajate kriitilistele märkustele mõnede lastevanemate aadressil kaasnesid praktilised nõuanded, mis olid suunatud laste koduse kasvatuses parandamisele.

Paremate kogemuste populariseerimiseks lastevanemate kasvatus-tööst ja üksikute koduse kasvatuses küsimuste selgitamiseks

anname välja rändseinalehte „Kooli Hää!”, mille paneme välja raudteesõlme ettevõtteis.

Meie kooli õpetajad esinevad tööliste koosolekuil ja lõunavahe-
aegadel süstemaatilisel loengutega pedagoogilistel teemadel.
Koolis koostatakse graafik õpetajate esinemiste kohta niisuguste
loengutega kogu õppeaastaks. Kooli õpetajad on raudtee tööliste
juures alati teretulnud külalisteks. Sageli pöörduvad parteiorgani-
satsioonide sekretärid või kohalike komiteede esimehed kooli poole
sooviga pidada nende töökohal loeng koduse kasvatuse küsimuses.
Nende loengute teemad on väga mitmekesised ja vastavad laste-
vanemate nõuetele.

Õpetajad ei piira oma esinemisi tööliste ja teenistujate ees
pedagoogilise temaatikaga. Meie lektorite grupp organiseerib töö-
listele ja teenistujatele loenguid ühiskondlik-poliitilistel, loodus-
teaduslikel ja kirjanduslikel teemadel.

Meie koolis on kujunenud kindlaks traditsiooniks kooli peda-
googilise kollektiivi pöördumine lastevanemate poole seoses laste
ettevalmistamisega eksameiks ja uueks õppeaastaks. Laseme need
läkitused trükkida ja anname igale lapsevanemale, peale selle
paneme nad välja raudteetranspordi ettevõtete tsehhiides ja puna-
nurkades.

1944. aastast alates on meie kooli õpilased täielikult varustatud
päevikutega. Need valmistas trükikoda meie tellimisel. Suutsime
õpilase päeviku muuta heaks sidepidamisvahendiks lastevanema-
tega. Päevik aitab lastevanemal teostada igapäevast kontrolli
laste õppe edukuse ja käitumise üle koolis.

Meie päevik erineb mõningal määral praegu kehtivast, Vene
NFSV Haridusministeeriumi poolt kindlaks määratud päevikust.
Sellesse on mahutatud „Õpilase käitumise reeglid”, nõuanded
lastevanemaile, kuidas suhtuda päevikusse, reeglid õpilastele päe-
viku täitmiseks. Päeviku lõpus on leheküljed, kuhu märgitakse
kiitused ja karistused. Siis on leheküljed klassijuhataja erimärk-
mete jaoks ja klassiväliseks lugemiseks soovitatud raamatute üles-
märkimiseks. Lehekülgedele „Klassijuhataja erimärkmed” märgiti
kõik, mida lastevanemal oli vaja teada nende laste õppimisest ja
käitumisest.

Kahjuks esineb veel lastevanemaid, kes ei tegele küllaldaselt
oma laste kasvatamisega. Kooli, õpetajate ja klassijuhatajate nõu-
deile vaatavad mõned lastevanemad nagu eelarvamustele oma laste
suhtes, lubavad endale mõista hukka õpetaja ja kooli teguviisi,
õonestades sellega nende autoriteeti. Tõsi küll, niisuguseid laste-
vanemaid esineb ikka vähem ja vähem.

Toon näiteks ühe juhtumi. Teadsime, et VII klassi õpilasel
Saša M-il oli alates III klassist raskusi matemaatikaga, järgmisse
klassi viidi ta alati sügisese järeleksamiga. Matemaatikaõpetaja
Veera Ivanovna abistas teda palju, kuid poiss ei tahtnud tööd teha,
laiskles.

Kui pedagoogilises nõukogus arutati küsimust, kas lasta Saša

eksamile algebras ja geomeetrias, siis otsustati üksmeelselt viia need eksamid üle sügisele.

Selle nõukogu otsusega ei olnud nõus Saša ema. Ta tuli kooli ja ütles, et tema poeg on langenud Veera Ivanovna norimiste ohvriks ja et ta pole üldse mitte halb matemaatik, seda räägivad isegi nende maja lapsed. Ta nõudis direktorilt Saša teadmiste isiklikku kontrollimist. Direktor teadis, et Veera Ivanovna, kellel oli seljaga neli aastakümnet pedagoogilist tööd, ei võinud ebaobjektiivselt hinnata Saša teadmisi. Ta teadis ka seda, et poiss on matemaatikas väga nõrk. Et aga veenda selles ema, andis ta pärast nõupidamist õpetaja ja õppealajuhatajaga õpilasele kirjaliku töö algebras ja võttis selleks möödunud aastase variandi seitsmenda klassi õpilaste eksamitööst. Üle kolme tunni töötas Saša ülesande kallal, kuid ei suutnud ära lahendada; algebraülesannet üldse ei puudutanudki, aritmeetikaülesande ajas aga segi. Tema kõrval istus ema, kellel oli täielik võimalus veenduda selles, et tal polnud õigus. Nüüd küsis ta rahutusega: „Mida teha edasi? Missuguseid abinõusid võtta tarvitusele, et päästa olukord?”

Neist abinõudest kõnelesid temaga üksikasjaliselt õpetajad ja klassijuhataja. Olukorda suudeti parandada. Saša õppis suvel palju, sügisel aga sooritas eksami.

Üksikuil juhtudel läheme lastevanemate töökohta parteiorganisatsiooni ja kohalikku komiteesse ning nõuame vastavate abinõude rakendamist nende lastevanemate suhtes, kes ei täida kooli nõudeid ega hoolitse laste õige kasvatamise eest. Parteiorganisatsioonid aitavad kooli korraldada lastevanematega kooskõlastatud kasvatustööd.

Meie kooli poolt lastevanematega peetava ühenduse mitmekesised vormid võimaldavad meil tõmmata õppe-kasvatustöösse üha rohkem ja rohkem lastevanemaid, soodustavad nende pedagoogilise teadlikkuse tõusu ja kasvatuse parandamist, samuti rikastavad nad ka õpetajaid koduse kasvatuse väärtuslike kogemustega.

Meie kogemused näitavad, et lastevanematega tehtava kollektiivse töö kõige mõjuvamaiks vormideks on klassi lastevanemate koosolekud, individuaalse töö vormidest aga õpilaste külastamine nende kodudes, vestlused lastevanematega koduses olukorras.

KOOLI KOGEMUSED TÖÖS LASTEVANEMATEGA

Kooli ja kodu koostöö on laste eduka kommunistliku kasvatus ja õpetamise vältimatu eeltingimus. Ainult õpetajate ja lastevanemate ühised jõupingutused võimaldavad parandada nii kooli õppekasvatustööd kui ka kodust lastekasvatust.

Lähtudes sellest põhilisest pedagoogilisest teesist, peab meie kooli õpetajate kollektiiv oma esimeseks kohustuseks organiseerida plaanipärast tööd õpilaste perekondadega. See töö on täiel määral kohustuslik kooli kõigile õpetajaile ja me teeme seda kindla süsteemi järgi. Kogu kooli kui terviku poolt lastevanematega tehtava töö, aga ka kooli kõikide algklasside õpetajate ja vanemate klasside klassijuhatajate töö planeerimisele omistame suurt tähtsust ja püüame koostatud plaani ellu viia.

Igal sügisel tuleb meie kooli palju uusi õpilasi. Need on esimese klassi õpilased, kes esmakordselt astuvad üle kooliläve, viienda klassi õpilased — naaberalgkoolide lõpetajad ja kaheksanda klassi õpilased — seitsmeaastaste koolide lõpetajad.

Valmistudes uueks õppeaastaks, mõtleme läbi uute õpilaste vastuvõtu küsimuse. Seda ettevalmistust alustame sellega, et loome tiheda kontakti lastevanematega. Esimeste klasside õpetajad külastavad suvel oma tulevaste õpilaste perekondi, tutvuvad õpilaste koduste oludega, vestlevad lastevanemate ja laste endiga, selgitavad välja iga lapse huvid, tema üldise arengu ja kalduvused.

Esimesed vestlused lähendavad õpetajaid lastevanematele, toovad soojust kooli ja perekonna vastastikustesse suhetesse.

Enne õpetegevuse algust kutsuvad esimeste klasside õpetajad kokku lastevanemate koosolekud, mis on pühendatud laste koolitööks ettevalmistamise küsimustele. Koosolekuil selgitatakse lastevanemaile, missugune peab olema esimese klassi õpilase päevarežiim, mis peab tal olema koolikotis, kuidas tuleb õpilast aidata koduste ülesannete täitmisel, kuidas valmistada liikuva aabitsa tähetaskuid, kuidas rõivastada last kooliminekul jne.

Kui vanematega on tehtud niisugune eeltöö, tulevad seitsmeaastased mudilased 1. septembril kooli ilma igasuguse hirmuta, täiesti ettevalmistatult õppeaasta alguseks; nende vanemate ja õpetajate vahel aga on sõlmitud tihedad sidemed, valitseb vastastikune mõistmine.

Praktikas veendusime, et samasugust tööd on tarvis teha ka V ja VIII klassi astuvate õpilaste perekondadega.

Nagu seda sageli esineb, tulevad meile viiendaisse klassidesse õpilased erinevaist koolidest, kus neile ja nende vanemaile esitati erinevaid nõudeid. Klassijuhatajad peavad tingimata veel enne õppetöö algust tutvuma oma tulevaste kasvandikkudega ja nende

vanematega ning tutvustama neid korra, reeglite ja nõuetega, mis kehtivad õpilaste kohta meie koolis. Nagu esimeste klasside õpetajadki külastavad nad oma õpilasi kodus, vestlevad vanemate ja lastega, selgitavad välja viimaste huvid, ettevalmistuse ja kalduvused. Oppeaasta alguse eel korraldavad nad samuti oma klassi lastevanemate koosolekuid ja tutvustavad lastevanemaid nõudmistega, mis esitatakse lastele keskkoolis, kõnelevad sellest tulevaist ülesandest: vajadusest pidada kooliga elavat, tihedat sidet, süstemaatiliselt kontrollida, kui korralikult täidavad lapsed koduseid ülesandeid ja jälgida õpilaste päevarežiimi.

Kaheksandaisse klassidesse tulevad õpilased ka seitsmeaastastest koolidest. Nende iseloom on erinev, samuti ka ettevalmistus ja vilumused. Neis õpilastes tuleb arendada teadlikku suhtumist oma hariduse jätkamisse, on vaja püstitada nendele ülesanne — edukalt lõpetada keskkool ja võimalust mööda omandada edaspidi kõrgem haridus. On tarvis, et koolis ja kodus kasvatataks iseseisvust õpingutes ja oskust planeerida seda ajaliselt, mis on edaspidi hädavajalik edukaks tööks kõrgemas õppeasutuses. Need küsimused ongi meie õpetajate poolt õppeaasta alguses õpilastega ja nende vanematega korraldatavate vestluste aineks.

Lastevanemad tahavad väga kooli aidata, kuid sageli ei orienteeru nad laste kasvatamise keerukais küsimusis. Et perekonna abi koolile laste kommunistlikul kasvatamisel oleks efektiivne, selleks tuleb veel paljusid lastevanemaid endid õpetada, kuidas lapsi õigesti kasvatada. Igal lastevanemate koosolekul, pedagoogiliste vestluste läbiviimise ajal, õpilaste külastamisel nende kodus antavatel konsultatsioonidel ja lastevanemate kooli kutsumisel peavad nad saama selge ja õige vastuse tähtsatele, kardinaalsetele koduse kasvatuse küsimustele.

Seda arvestades peame lastevanemaile loenguid kommunistlikust kasvatusest. Loengute temaatika määravad kooli õppekasvatustöö järjekordsed ülesanded, lastevanemate nõuded ja nende seas teostatava pedagoogilise selgitustöö plaan.

Selleks, et kõik lastevanemad laste kasvatamise tähtsusest ja osast aru saaksid, korraldame aasta algul loengu teemal „Kasvava põlvkonna kommunistliku kasvatuse ülesanded”. Arvestades seda, et paljudel õpilastel on isad Suures Isamaasõjas langenud ja et neid kasvatab täielikult ema, pidasime ühel lastevanemate koosolekul loengu teemal „Ema inimese eluteel”. Käitumiskultuuri kui õpilase tingimatult vajaliku omaduse kasvatamine pole mitte üksnes kooli, vaid ka vanemate asi. Loeng teemal „Laste kultuurse käitumise harjumuste kasvatamine perekonnas” aitas lastevanemal lülituda sellesse ühisesse töösse.

Lastevanemad kuulasid loenguid „Nõukogude noore moraalne pale” ja „Laste distsiplineerituse kasvatamine perekonnas”, ja nendel oli loengutest palju kasu.

Kogemused näitavad, et sihikindel pedagoogiline propaganda, mis lähtub kommunistliku kasvatuse üldistest ülesannetest ja on

seotud kooli eluga, varustab lastevanemaid pedagoogiliste teadmistega, tõstab nende aktiivsust ja huvi, aitab kaasa laste koduse kasvatuse parandamisele. Kui möödunud aastail lastevanemate osavõtt koosolekuist ja loenguist oli väga väike (60—70 inimest), siis on nüüd kooliruum koosolekute ja loengupäevadel alati tungil täis.

Loengute temaatika ja sisu mõeldakse läbi ja kavandatakse varakult. Loengute pidamine tehakse ülesandeks kõige enam ettevalmistatud õpetajatele, kes kuuluvad kooli lektorite gruppi, mis töötab juba neljandat aastat.

Valmistudes loenguks valib õpetaja vajaliku materjali mitte ainult pedagoogilisest ja ilukirjandusest, vaid ka oma kooli elust. Eelnevalt kuulatakse ja arutletakse loengut lektorite grupi koosolekul, mõnikord ka lastevanemate komitee või pedagoogilise nõukogu koosolekuil. Õppeaasta algul, keskel ja lõpul peetakse meie koolis lastevanemate üldkoosolekuid, kus arutatakse läbi direktori ettekanded, mis käsitlevad kooli õppekasvatustöö tulemusi ja kooli ning kodu ühise töö ülesandeid laste kommunistlikul kasvatamisel.

Peaegu kõigiks lastevanemate üldkoosolekuiks valmistame ette näitusi, mis kujukalt peegeldavad kooli töö ja laste loomingutulemusi. Neil näitustel on tavaliselt välja pandud õpilaste parimad vihikud, kirjandid ja referaadid, albumid, seinalehed, joonised ja fotod, mis jutustavad matkadest ja ekskursioonidest, spordivõistlustest, kooliõpilaste ühiskondlikust tööst, samuti õpilaste poolt valmistatud näitlikud õppevahendid, herbaariumid jne.

Suurt kasu perekonna ja kooli vaheliste sidemete tugevdamisel, laste õpetamise ja kasvatamise kvaliteedi tõstmisel toovad regulaarselt korraldatavad klasside lastevanemate koosolekud. Need on õpetaja ja klassijuhataja poolt lastevanematega tehtava massilise töö põhivormiks. Klasside lastevanemate koosolekuil peetavate pedagoogiliste vestluste sisu ja iseloom on mitmesugune: põhiliselt haaravad need antud klassi õpilastega tehtava õppekasvatustöö ülesanded. Lastevanemaile esitatakse niisuguseid kasvatuslikke ülesandeid, mille lahendamisel töötab klassijuhataja või algklasside õpetaja mingi klassi õpilastega. Sellega saavutatakse kooli pedagoogide ja vanemate poolt lastele avaldatava kasvatusliku mõju ühtsus.

Õppeveerandi lõpul või järgmise veerandi algul peetavil klasside lastevanemate koosolekuil arutletakse veerandi õppekasvatustöö tulemusi, õpilaste õppe edukuse olukorda ja võetakse vastu otsused, mis aitavad kaasa kooli ja kodu ühise töö parandamisele laste kommunistlikul kasvatamisel. Klasside koosolekuil arutlevad lastevanemad elavalt ettekantud loenguid, võtavad aktiivselt osa vestlustest, toovad mitmesuguseid näiteid oma kasvatuspraktikast ja jagavad kasvatustöö positiivseid kogemusi. Esinevad ka lastevanemate aktiivi liikmed, kes koosolekuks valmistudes on klassijuhatajate ülesandel tutvunud mõne perekonnaga.

Need koosolekud aitavad saavutada kooli ja perekonna poolt

lastele avaldatava kasvatusliku mõju ühtsust. Kogemused näitavad, et nad on lastevanemate seas teostatava pedagoogilise propaganda tähtsaks vahendiks ja õpilaste mahajäämuse vältimise mõjuvaks vormiks. Saades õigeaegselt teada, kuidas õpib poeg või tütar, saades klassijuhatajalt ja aineõpetajatelt nõuandeid ja juhendeid, on lastevanemal võimalus võtta tarvitusele viivitamatuid abinõusid mahajäämuse vältimiseks (kooliõpilase õige päevarežiimi korraldamine, kontrolli tugevdamine koduste ülesannete täitmise üle, täiendavate õpingute korraldamine jt.).

Klassi lastevanemate koosolekute positiivset mõju tõendab paljude meie klassijuhatajate praktika. Lastevanemate kaasabil tõusis õppeedukus nende klassides tunduvalt.

Peale koosolekuil peetavate vestluste tuleb klassijuhatajail korraldada ka individuaalseid vestlusi lastevanematega nende kodudes või kutsuda nad kooli.

Õpilaste kodusid külastades õpivad pedagoogid tundma koduseid elutingimusi, vanemate ja laste vahekorda, kontrollivad, kuidas õpib õpilane kodus. Saadud andmed võimaldavad õpetajale anda lastevanemaile asjalikku ja konkreetset nõu.

See töövorm nõuab klassijuhatajalt takti, oskust orienteeruda vanemaile raskusttekitavais keerukais küsimusis, leida kiire praktiline lahendus. Eriti tähtis on see siis, kui on kõne all laste halb käitumine, nende nõrk õppeedukus või puudused kodus kasvatuses. Katseks viisime läbi pedagoogide, lastevanemate ja õpilaste ühiseid koosolekuid. Nende teemadeks olid: „Meie emad“, „Õpilase käitumiskultuurist“ jt. Niisugused koosolekud aitasid lähendada üksteisele pedagooge, lastevanemaid ja õpilasi, andsid palju tunnetuslikku materjali ning jätsid kõigile väga hea mulje.

Suurt osa kodu ja kooli vaheliste sidemete tugevdamisel, lastevanemate aktiivsuse mobiliseerimisel kooli abistamiseks etendab lastevanemate komitee. Ta abistab kooli mitte ainult üldise koolikohustuse ja kooli remondi teostamisel ning materiaalse baasi kindlustamisel, vaid ka õppe-kasvatustöös. Pedagoogide ülesandel ja nende juhtimisel õpivad pedagoogiliselt kõige enam ettevalmistatud komitee liikmed perioodiliselt tundma õppimises mahajäänud laste perekondi, selgitavad välja õpilaste poolt tundidest ja täiendavatest õpingutest korratu osavõtu põhjused, vestlevad lastevanematega sellest, kuidas paremini luua sidet pedagoogidega, organiseerida kõige soodsamad tingimused õpilase edukaks õppetööks. Nendest tulemustest teatavad komitee liikmed klassijuhatajaile ja kannavad neist ette järjekordsel lastevanemate komitee koosolekul.

Lastevanemate komitee liikmed ja lastevanemad-aktivistid abistavad õpetajaid õpilaste koolivälise töö korraldamisel (ekskursioonid, nääripuu, kooliõpilaste puhkeõhtud, „osavate käte“ ringide juhtimine, ettekanded õpilastele, osavõtt pioneerikoondustest jt.).

Et komitee töö oleks kõige efektiivsem, oleme ka aktiivi seas organiseerinud pedagoogilist propagandat. Lastevanemate komitee

koosolekuil loetakse süstemaatiliselt pedagoogilisi artikleid. Viimase aastal loeti ja arutati läbi järgmised artiklid ajakirjast „Semja i škola”: „Lastevanemate õigused ja kohustused”, „Ergutustest ja karistustest”, „Õige suhtumise kasvatamisest õppimisse”, „Kuidas last ette valmistada kooliminekuks”, „Kuidas abistada lapsi koduste ülesannete täitmisel” jt.

Nende artiklite lugemine annab lastevanemate komitee liikmetele mõningaid pedagoogilisi teadmisi, mis on vajalikud vestlusteks perekondadega tutvumisel.

Õpetajate kollektiivi tööd perekonnaga tuleb süstemaatiliselt kontrollida. Sellele osutatakse tähelepanu ka meie koolis. Klassijuhatajad annavad oma tööst aru tavaliselt iga õppeveerandi lõpul. Kuid aruanded fikseerivad tehtut alles siis, kui puudusi enam parandada ei saa. Vigadele tuleb aga õigeaegselt reageerida. Selleks kutsume perioodiliselt kokku klassijuhatajate operatiivnõupidamisi, kontrollime klassijuhatajate päevikuid, mis on peetud klassi ja lastevanematega tehtud töö kohta, analüüsime klasside lastevanemate koosolekute protokolle, kus esinevad vastuvõetud otsused ja lastevanemate väärtuslikud ettepanekud kooli ja perekonna poolt laste kasvatamisel tehtava ühise töö parandamiseks, ning võtame tarvitusele vajalikud abinõud nende viivitamatuks elluviimiseks.

Niisugune pedagoogilise kollektiivi töösüsteem lastevanematega aitab kaasa tiheda sideme tugevdamisel kooli ja kodu vahel, tõstab lastevanemate pedagoogilist kultuuri, kooli ja õpetaja autoriteeti elanikkonna hulgas, aitab koolil saavutada üha uut ja uut edu laste kommunistlikul kasvatamisel ja õpetamisel.

E. D. OVTŠINNIKOVA

*Zoja Kosmodemjanskaja nimelise 201.
Keskkooli õpetaja (Moskva)*

I JA II KLASSI ÕPETAJA JA LASTEVANEMATE KOOSTÖÖ LASTE KASVATAMISEL

Laste kommunistlikul kasvatamisel ja õpetamisel kuulub juhtiv osa nõukogude koolile. Täieliku edu saavutamiseks õppe-kasvatustöös peab koolil olema tihe side perekonnaga.

Lastevanematega tehtavale tööle omistan ma suurt tähtsust ja töötan lastevanematega kogu õppeaasta vältel.

Tutvusin I klassi astuvate õpilaste elutingimustega augustikuus, enne õppetöö algust. Koos sellega selgitasin lastevanemaile, kuidas tuleb õpilast ette valmistada õppetundidest osavõtuks koolis. Klassi lastevanemate koosolekul, mis viidi läbi augustikuu lõpul, selgitasin I klassi õpilastega tehtava õppe-kasvatustöö ülesandeid, kooli

ja kodu ühise töö ülesandeid laste kasvatamisel ja õpetamisel ning meenutasin kooli nõudeid: kõik õpilased peavad kooli tulema puhtatena, korralikus riietuses (võimalikult vormiriietuses); kõigil peavad olema puhtad taskurätikud jne. Ma palusin lastevanemaid kõige selle eest hoolitseda, samuti jälgida, et koolikotis oleks juba õhtul kõik valmis järgmiseks õppepäevaks ja et selles ei oleks ülearuseid asju.

Samal koosolekul moodustati lastevanemate aktiiv, kes edaspidi mind väga palju abistas laste sanitaarsel ülevaatusel ja õpilaste koduste olude uurimisel.

Kõik I klassi õpilased tulid esimesel õppepäeval kooli õigeks ajaks ja vormiriietuses. Enamikel õpilastel olid kaasas vajalikud õppevahendid. See näitas, et olin lastevanemad hästi ette valmistanud.

Esimeste klasside õpetajate kokkutulekul arutasime, kuidas möödus esimene õppepäev ja kavandasime edaspidise töö lastevanematega.

Teisel lastevanemate koosolekul (kaks nädalat pärast õppetöö algust) iseloomustasin lühidalt kogu klassi õpilasi ja peatusin lühidalt iga õpilase käitumisel. Märkides positiivseid ja negatiivseid jooni ühe või teise õpilase käitumises, juhtisin ühtlasi tähelepanu puuduste kõrvaldamise ja heakskiidu avaldamise vajadusele lastevanemate poolt.

Erilist tähelepanu nõudvate laste vanematele endale tuleb sageli osutada samasugust tähelepanu ja teha nendele pedagoogilist selgitustööd. Sellepärast tegelen lastevanematega väljaspool klassi lastevanemate koosolekuid ka individuaalselt, korraldan neile konsultatsioone ja räägin üksikuil juhtudel õpilaste mahajäämuse põhjustest ning selle vastu võitlemise abinõudest. Püüan teha igale lapsevanemale mõistetavaks, kui tähtis on kindlaks määrata ja iga päev rakendada ühtseid nõudeid õpetaja ja lastevanemate poolt, kui tähtis on omada täielikku kokkulepet kasvatustöö üldise suuna suhtes koolis ja kodus.

Sellel koosolekul tutvustasin lastevanemaid „Lastevanemate meelespeaga”.

Nagu kogemused näitavad, aitab „Meelespea” lastevanemaid järgida lapse kasvatamise reegleid, meenutab, mida on tarvis teha, et teostada kooli ja kodu igapäevast ühist kasvatustööd.

Samal koosolekul tutvusid lastevanemad õpilaste vihikutega; andsin juhtnõore, kuidas vanemad peavad lapsi aitama hästi lugema õppida, tutvustasin liikuvat aabitsat koos aluse ja taskutega ning jutustasin, kuidas viin läbi lugemisõpetuse tunni.

Järgmisel lastevanemate koosolekul oktoobrikuus arutati küsimust: „Organiseerige õigesti esimese klassi õpilase päevarežiimi, kodune õppimine ja puhkus.”

Juhtisin lastevanemate tähelepanu järgmistele kasvatuse momentidele: kuidas tuleb organiseerida kooliõpilaste päevarežiimi, õppetundide ettevalmistamist, puhkust, magamist, toitmist, kuidas tuleb

õigesti suhtuda õpilaste edusse ja ebaedusse õppimises, kuidas teostada kontrolli nende tervise ja selle tugevdamise üle.

Vanemad peavad kindlustama lapsele kindlaksmääratud koha õppevahendite hoidmiseks. Lapsel peab olema eraldi laud, mida keegi teine ei kasuta ja kus ei tehta midagi muud (laps isegi ei mängi seal). Kui eraldi lauda ei ole, tuleb eraldada kindel koht üldise laua taga.

Pärast koolist tulekut peab laps 2—3 tundi puhkama, et jõudu taastada, siis aga asuma õppetundide ettevalmistamisele. Õppimisel teha vaheajad (20—25 minuti õppimise järel 5—10 minutit puhkust). Puhketunnid on õpilastel parem veeta värskes õhus. Õpilasel peab olema kogus mänguasju, mänge, tal peab olema mingi meeldiv tegevus.

Õigel magamisel on suur tähtsus inimese jõu taastamisel. Esi-mese klassi õpilane peab magama 11—12 tundi ööpäevas. Lapsel peab olema eraldi ase. Enne magama heitmist tuleb tuba tuulutada. Närvilisi lapsi on kasulik päevas tunniks-poolteiseks magama panna.

Last tuleb toita kindlatel kellaaegadel.

Missugune peab olema vanemate suhtumine lapse edusse ja ebaedusse õppimisel? Heade hinnete saamisel on soovitav kiita õpilast, et ergutada teda edasistele edusammudele. Ebaedu korral õpilase õppetöös tuleb otsekohe astuda ühendusse õpetajaga, mitte aga ähvardada ja karistada, nagu seda teevad mõned lastevanemad, vaid näidata, selgitada, mida on tarvis teha, et vältida halva hinde saamist teadmiste ja oskuste eest.

Lastevanemad peavad sagedamini tulema kooli ja saama õpetajalt juhiseid, kuidas tuleb (raskuste esinemisel) last õigesti abistada koduste ülesannete lahendamisel. Mõnikord segab õppimist tervislik seisukord, puudused meelegaorganite arenemises. Kui laps halvasti näeb ja kuuleb, tuleb tingimata pöörduda kooliarsti poole.

Kontrollisin koos lastevanemate aktiiviga laste koduseid elutingimusi ja selgus, et 40-st lapsest magasid enne koolikäimist 19 koos täiskasvanutega. Tänu selgitustööle oli õppeaasta lõpuks 37 lapsel eraldi voodi; septembris oli ainult kolmel õpilasel eraldi laud õppetöök, õppeaasta lõpul aga 19-l; närvilisemad lapsed hakkasid pärast lõunat üks-kaks tundi magama või lihtsalt voodis rahulikult lamama.

I klassi õpilaste vanemad peavad kooliga tihedat sidet: 35 lastevanemat 40-st võtavad regulaarselt osa klassi lastevanemate koosolekuist. Need vanemad, kes ei saa sageli kooli tulla, peavad õpetajaga kirjavahetust.

Klassi koosolekuil, individuaalkonsultatsioonidel koolis ja kodus näidatakse pidevalt, kui tähtsad on õpetaja ja vanemate poolt lapsele esitatavad ühtsed nõuded, kui tähtis on täielik kokkulepe, et kasvatada täisväärtuslikku inimest, kui tähtis on õpetajale vanemate abi laste kasvatamisel.

Kui laps tuleb kooli pesemata ja määrdunult, siis mõjustab see

tema moraalset seisundit. Kes võib õpetajat abistada laste puhtuseharjumuste ja korralikkuse kasvatamisel? Lapse vanemad ja perekonnaliikmed. Kui laps hilineb või tuleb kooli liiga vara, siis kes saab kindlustada korralikku kooliskäimist? Lapse vanemad ja perekonnaliikmed.

Õpilaste abistamisel vanemate poolt jätan endale juhtiva osa ühtede või teiste puuduste parandamisel õpilase käitumises ja õppimises, annan lastevanemaile vajalikku nõu ja juhtnööre, veenan vanemaid nende täitmise vajalikkuses ja esitan omalt poolt kindlaid nõudeid. Konkreetne abi, rangus ja nõudmiste järjekindlus õpetaja poolt annavad varsti positiivseid tulemusi ja hakkavad meeldima nii vanemaile kui ka lastele.

Tundes õpetaja hoolt laste kasvatamisel, hakkavad vanemad ise lastele rohkem tähelepanu osutama, tulevad sagedamini kooli, et teada saada, kuidas lapsed koolis õpivad või räägivad, kuidas nad abistavad last õppimisel, või pakuvad õpetajale oma abi klassis õpilastega mingi kasvatusliku ürituse korraldamiseks.

Enne 2. õppeveerandi algust tutvustasin lastevanemaid selle veerandi õppe-kasvatustöö ülesannetega, kasvatustöö plaaniga klassis ja jutustasin õpilaste koduste elutingimuste uurimise tulemustest.

Ühel lastevanemate koosolekul arutati arsti osavõtul laste tervise kaitse ja tugevdamise küsimust.

Kolm lastevanemat esinesid koosolekul ja jagasid oma kogemusi laste kasvatamisel. Selgus, et „Meelespea” on mõnele lapsevanemale osutanud suurt abi, et palju kasu on lastevanematele toonud kogu kooli ulatuses peetud loengud kommunistliku kasvatus küsimustes.

Meie kool kannab Zoja Kosmodemjanskaja nime. Klassi lastevanemate koosolekul kolmandal õppeveerandil jutustasin, kuidas kasvatas Zojat tema ema, kuidas ta kasvas, kuidas Zoja õppis algklassides. Pärast seda koosolekut ütlesid lastevanemad:

„Oleme uhked, et meie lapsed õpivad samas koolis, kus õppis Zoja. Ja meil tuleb õppida tema emalt, kes oskas kasvatada niisuguseid lapsi nagu Zoja ja Šura.”

Selleks koosolekuks oli ette valmistatud õpilaste vihikute ja laste poolt pärast õppetööd valmistatud esemete näitus. Siin oli välja pandud väljaõmmeldud salvrätikud, rätikukesed, joonistused jne. „Me ei teadnudki, et meie lastel on niisugused anded,” ütlesid lastevanemad.

4. õppeveerandil arutati klassi lastevanemate koosolekul küsimusi lapse suvisest päevarežiimist, värsket õhu, päikese ja suplemise kasutamisest tervise tugevdamiseks, raamatute lugemisest, laste tööst juurvilja- ja iluaedades.

Õppeaasta lõpul toimus lastevanemate ja laste ühine koosolek, kus tehti kokkuvõtteid õppeaastast, tõsteti esile parimaid õpilasi, samuti ka neid lastevanemaid aktiivi hulgas, kes abistasid kooli ja õpetajat õpilaste kasvatamisel.

Järgmisel päeval sooritasid I, II ja III klassi õpilased koos õpetajate ja lastevanemate aktiiviga ekskursiooni aurikuga Moskva-nimelist kanalit mööda Himki jõesadamast kuni 6. lüüsini, kus oli peatus. Kanali kaldal korraldati mängu, laule ja jalutuskäik metsa.

Nii lõpetati õppeaasta.

Tuleb märkida lastevanemate-aktivistide tähelepanuväärset, kogu õppeaasta vältel teostatud tööd õppevahendite valmistamisel ja klassi sisustamisel.

Seitsmeaastastele lastele on õpetamisel vaja näitlikkust, konkreetsust, tajude värvikust, millelt nad kujutluse töö kui vaheastme kaudu võiksid üle minna abstraktsele mõtlemisele. Väga tähtis on käsitleda õppeaineid I klassis eluliselt, seitsmeaastastele lastele huvitavalt, koos sellega tuleb kindlustada programmimaterjali sügav, teadlik omandamine.

Saades endale klassi, otsustasin kaasa tõmmata lastevanemaid, et nad mind jõudumööda abistaksid lihtsaimate näitlike õppevahendite ja vajalike õpilase tarbeasjade valmistamisel.

Ühe õpilase ema õmbles valgest vahariidest kahe jaotusega hügieenilise taskukese — käterätiku ja eineks vajaliku salvrätiku paigutamiseks.

Teised lastevanemad tegid kõigi õpilaste jaoks värvilisest paberist õpikute kaitsekaaned ühes nimesedeliga, näiteks: „201. kooli I-b klassi õpilase... (nimi ja perekonnanimi) ... aabits“, ja kirjutasid masinal nimesedelid kaitsekaante jaoks, tegid kahe vahega pappkaaned vihikute jaoks. Ühte vahesse pannakse aritmeetika kodused vihikud, teise — vene keele vihikud. See kaust aitab vihikuid hoida korralikud ja võimaldab kohe välja võtta vajaliku vihiku. Tehti ühesugused järjehoidjad kogu klassile, et lapsed neid lugemisel kasutaksid; tehti õpetajale liikuva aabitsa tähetaskud, kaks alust — üks täishäälikute, teine kaashäälikute jaoks; valmistati pinalid arvutusmaterjali jaoks — kokku liimituna viiest tikukarbist. Karpides olid pulgakased, ruudukesed, kolmnurgad ja rahamudelid, mida lapsed kasutasid didaktilise materjalina aritmeetikatundides. Tehti 20 plakatit: „Piltülesanded“, plakateile on joonistatud esemed ja märgitud nende hind. Lapsed koostasid nende plakatite järgi ülesandeid ja siis lahendasid neid; valmistati lihtsaimad vene keele näitlikud õppevahendid.

Peale õppevahendite valmistamise kirjutasid kaks ema masinal „Meelespead“ lastevanemaile (hügieenist, laste kasvatamisest, koduste ülesannete lahendamisest), nimestikud lastekirjandusest, mis lastel tuli läbi lugeda õppeaasta vältel ja suvel, valmistudes õppetööks II klassis.

Lastevanemate koosolekuil korraldan näitusi näitlikest õppevahendeist ja selgitan, mis tähendus on igal asjal.

Klassi lastevanemate koosolekuil peetavate pedagoogiliste vestluste sisu ja meetodika on järgmine.

Klassi lastevanemate koosolekul jaanuaris viidi läbi pedagoogiline vestlus teemal „Perekond ja lapse suhtumine õppimisse“, kus

märgiti kooli ja kodu ühise kasvatustöö tähtsust, osutati õigesti korraldatud koduse kasvatuse määratu suurele tähtsusele alates kõige nooremast east ja kõige tihedama ühenduse vajadusele kooli ja kodu vahel.

Selles vestluses kasutasime minu poolt koduse kasvatustöö tundmaõppimisel saadud materjali. Näiteks: „Marina (7-aastane tütarlaps) õpib püüdlikult, armastab kooli, täidab hoolikalt ja korralikult koduseid ülesanded, kurvastab ebaõnnestunud vastuse või vihikus tehtud vea puhul. Klassi tööst võtab ta aktiivselt osa ja saab kõigis õppeainetes ainult viisi. Talle pole tarvis meelde tuletda, et tuleb õigeaegselt ja korralikult tunde ette valmistada, ta alustab alati teatud kindlal ajal koduste ülesannete lahendamist, täiskasvanute abi otsib ta väga harva, raskustega eelistab ise toime tulla. Kui Marina alustas koolis käimist, hakkasid vanemad väga tähelepanelikult jälgima kooli poolt esitatud nõudmiste täpset täitmist, esmajoones päevarežiimi ja koduste ülesannete täitmist. Nad tundsid tema koolitöö vastu huvi iga päev.”

See fakt näitas veenvalt, kui tähtis on, et vanemad ja täiskasvanud perekonnaliikmed suhtuksid õppimisse kui kõige tähtsamasse õpilase elus.

Vanemate ja perekonnaliikmete õige suhtumine kooli ja õppimisse tekitab õpilases soovi usinalt töötada, õppida hästi ja väga hästi, kasvatab neis püsivust.

Lastevanemate koosolekul 4. veebruaril 1951. a. toimus pedagoogiline vestlus teemal „Kuidas abistada lapsi koduste ülesannete lahendamisel”. Koosolekuks oli ette valmistatud väike näitus laste klassivälistest töödest (tikandid ja joonistused) ja I klassi õpilaste vanemate poolt väljaantav seinaleht.

Koosolekul juhtisin lastevanemate tähelepanu sellele, et neil tuleb sagedamini huvi tunda oma laste hinnete vastu, läbi vaadata vihikud, jälgida koduste ülesannete täitmist, aga mitte ise ülesandeid laste eest ära teha. Samuti juhtisin lastevanemate tähelepanu sellele, et on vaja nõuda lastelt korralikkust ja puhtust koduste ülesannete täitmisel ning õpetaja juhendite täpset täitmist.

On tähtis kohe õppetöö algusest peale nõuda lastelt iseseisvust koduste ülesannete lahendamisel ja ainult äärmistel juhtudel, ette tulevate raskuste puhul, selgitada neile arusaamatut, ebaselget, ja sedagi ainult vajalikul määral. Kui kirjalikus töös on vigu, tuleb sellele tähelepanu pöörata. Mõnel juhul tuleb kontrollida, kuidas lapsed on tunnid ette valmistanud. Et paremini jälgida koduste ülesannete täitmist laste poolt, neid kontrollida ja vajaduse korral mõistlikult abistada, tuleb enesel hästi tutvuda sellega, mis õpetaja poolt on üles antud, samuti õpikuga, mille järgi lapsed õpivad.

Neil koosolekuil jagati lastevanemaile välja „Meelespea koduste ülesannete lahendamiseks õpilaste poolt”.

Soovitasin lastevanemaile lugeda minu poolt märgitud ajakirja „Semja i škola” artikleid. Meie koolis jagatakse lastevanemaile 30 eksemplari seda ajakirja.

Peale minu sõnavõtu kuulati koosolekul ära ema D. ettekanne teemal „Lastevanemate autoriteedid”. Ta jutustas lühidalt A. S. Makarenko pedagoogilisest tegevusest, esitas raamatust „Loengud laste kasvatamisest” peatüki „Lastevanemate autoriteedid” ja lõpetas oma ettekande lühida ülevaatega nendest kogemustest, mida ta on omandanud oma tütre kasvatamisel, kellele ta selgitab, et edukas õppimine on lapse peamine töö; sellest, et ta sisendab tütarlapsele nõukogude patriotismi tunnet, jutustab talle kuidas kasvas Lenin.

Koosolekul jagasid oma kogemusi koduse kasvatuse alalt ka teised lastevanemad.

Nii näiteks jutustas ühe tütarlapse isa, kuidas ta oma tütart kasvatab, kuidas ta talle sisendab armastust lugemise vastu. Koolis õpib tütarlaps hästi, kodus töötab iseseisvalt. Töölt tulles kontrollib isa mõnikord koduste ülesannete täitmist ja teeb tütrele selle kohta oma märkused. Ta jutustas, kui raske oli tütarlapsel kirjutada mõningaid tähti ja number 8-t; et omandada vilumust kirjutamises, tuli tal täiendavalt harjutada eeltööde vihkus ja järk-järgult saavutas ta selle vilumuse. Kogu perekond rõõmustab, kui tütarlaps saab koolis hinde „5”; kui ta saab „4” või „3”, siis mõnikord arutatakse, mis eest on saadud niisugune hinne ja selgitatakse, kuidas tuleb koolis paremini õppida, täita kooli ülesandeid.

Teine isa jutustas, et tema ise ja tema naine olid tsaari-Venemaal kehvikud, jäid kirjaoskamatuks, nüüd aga seisab nende ees tähtis ülesanne — kasvatada lapsi nii, et nad oleksid haritud, kasulikud kodanikud, kommunistliku ühiskonna ehitajad. Nende tütar õpib koolis püüdlikult. Nad suhtuvad väga tähelepanelikult lapse õppetöösse. Oma sõnavõtu lõpul tegi isa ettepaneku, et õpilane M., kellel kodus puudub vajalik järelevalve, tuleks nende juurde ja õpiks koos tema tütreaga.

Üks klassi lastevanemate koosolekuist oli pühendatud rahvusvahelisele naistepäevale, 8. märtsile. Koosolekule olid kutsutud kõik emad.

Jutustasin neile V. I. Lenini emast, tema suhtumisest oma lastesse ja laste suhtumisest emasse, tõin näiteid suurte teadlaste, kirjanike ja ühiskonnategelaste elust, kes oma mälestustes väga soojalt kirjeldavad emade-kasvatajate kujusid.

Sellel koosolekul jagasid emad oma kogemusi laste kasvatamise alalt.

8. märtsil saatsid õpilased õnnesoovikirjad emadele ja valmisid neile omatehtud kingitusi.

Mõned lastevanemad külastasid Leninliku Komsomoli nimelist teatrit ja vaatasisid seal näidendit „Perekond”. Pärast näidendi vaatamist rääkisid nad, et said hea eeskuju, kuidas oma lapsi õigesti kasvatada.

Korraldan süstemaatiliselt individuaalkonsultatsioone lastevanematega mitmesugustes õppe-kasvatusküsimustes.

Üks tütarlaps kirjutas väga halvasti; kui ta kirjutas, oli tal vale

isteasend. Selgitasin emale, kuidas tuleb teda jälgida kirjutamisel. Et teha nõuandeid näitlikuks, kutsuti ema tundi. „Vaadake, kuidas lapsed pingis istuvad, kuidas hoiavad vihikut, sullepead,” ütlesin ma. Neid õppetöö võtteid hakkas ema ka kodus kasutama. Ühiste pingutustega saavutasime seda, et tütarlapse käekiri järk-järgult paranes.

Õppeaasta algul veeris õpilane F. lugemisel üksikuid tähti, terve sõna kokkulugemine valmistas talle raskusi. Tegin kindlaks, et see on tingitud sellest, et ema on õpetanud tütarlast kodus vaestli. Kutsusin ema konsultatsioonile koos tütarlapsega ja näitasin, kuidas tuleb õppida. Tänu ühisele tööle hakkas tütarlaps järk-järgult õigesti lugema.

Mõnel õpilasel oli õppetööga raskusi, eriti esimesel poolaastal. Et kindlaks teha põhjusi, mis segavad mõnda õpilast edukalt õppimast, õppisin neid tundma klassis, külastasin neid kodus ning vestlesin vanematega.

Õpilane Ira K. paistis silma sellega, et oli väga häbelik ja passiivne. Ta välimus ja töötamisviis olid korratud, ükski asi ei läinud tal nii nagu vaja, kõik ebaõnnestus. Tähelepanelikul tutvumisel perekonnaga selgus, et tütarlapsel pole kodus vajalikku järelevalvet, et ema ei saa temaga tegelda. Selgitasin, et ema niisugune käitumine on väär, ja püüdsin teda veenda, et ta oleks tähelepanelikum tütre õppimise ja käitumise suhtes, näitasin, kuidas võib tütarlast abistada õppimisel ja koduste ülesannete lahendamisel. Emaga tehtud selgitustöö tulemusena muutus tütarlaps väliselt korralikumaks hakkas püüdlikumalt täitma koduseid ülesandeid ja tundis end klassis vabamalt.

Teise õpilase M. ema on algharidusega, töötab lukksepana tehasel ja ta ei pööranud üldse tähelepanu tütre vaba aja veetmisele ja õppimisele kodus. Tuli teha suurt selgitustööd ja veenda ema, et ta on kohustatud tegelema on tütre kasvatamisega. Edaspidi tuli ta sageli kooli minuga oma tütre kasvatamise üle nõu pidama ja õpilane M. muutis oma suhtumist õppimisse ning sai teisel õppeveerandil kõigis aineis hinde „hea”.

Ühel klassi lastevanemate koosolekul, kus lastevanemad oma laste kasvatamisest kogemusi vahetasid, lugesin neile ette artikli „Ema mõtted” ajakirjast „Semja i škola” (nr. 3, 1949), milles kirjeldatakse, kuidas ema harjutab tütarlast koduste ülesannete teadlikule täitmisele. See artikkel mõjus väga õpilase A. emale. Pärast koosolekut tunnistas ta, et ta vähe aega veedab oma tütreaga — ta on väga kinni, tegeleb vähe tütre kasvatamisega, ning lubas kasvatada tütarlapses korralikkust, usinust ja armastust teadmiste vastu.

Edaspidi hakkas õpilane A. korralikult täitma koduseid ülesandeid ja edukalt õppima.

Õpilane Niina F. kirjutab ja luges halvasti. Ma kutsusin kooli tema isa ja palusin jutustada sellest, kuidas Niina täidab koduseid ülesandeid ja kuidas suhtub isa tütre kooliülesannetesse. Isa tunnis-

tas, et ta on lakanud jälgimast Niina õppetööd, sest on tööga väga koormatud.

Selgitasin talle, kui otsustav tähtsus õppeedukuse saavutamisel on täiskasvanud perekonnaliikmete huvil lapse kooliülesannete vastu, sellel, et nad seavad õppimise õpilase igapäevase elu organiseerimise keskpunkti, ja et on väga tähtis kasvatada õpilases positiivset suhtumist õppimisse ja kooli.

Tütarlapse isa lubas jälgida tema õppimist. Ta täitis oma lubaduse. Märkasin varsti, et Niina hakkas paremini täitma koduseid ülesandeid, muutus tundides tähelepanelikumaks, hakkas paremini kirjutama ja lugema. Aasta lõpetas ta heade hinnetega.

Tahtsin kindlaks teha põhjused, mis takistasid õpilast Leenat edukalt õppimast. Kutsusin konsultatsioonile vanemad, kuid nad ei ilmunud, tuli aga vanaema.

Ta jutustas üksikasjaliselt sellest, et vanemad on tööga koormatud ja pööravad tütarlapse õppimisele vähe tähelepanu. Leenaga tegeleb iga päev vanaisa, kes lahendab temaga ülesandeid ja on väga ärritatud Leena mõistmatuse üle, ja Leena on hirmu tõttu võimetu lahendama isegi kõige kergemaid ülesandeid. Vanaisa lahendab etteheidete, vahel aga ka sõimu saatel ise tema eest ülesanded.

Ütlesin vanaemale, et Leenale oleks tarvis rahulikult ja arukalt selgitada arusaamatuid kohti ülesandes, samuti on tarvis, et Leena rohkem nende üle järele mõtleks. On tähtis õpilast õigel ajal kiita raskesti saavutatud edu eest.

Vanaema andis kõneluse sisu kodustele edasi. Vanaisa ei seganud enam pidevalt ja aktiivselt vahele Leena õppimisse ja Leena hakkas harjuma koduste ülesannete iseseisva lahendamisega. Leena muutus tundides aktiivsemaks, eriti aritmeetikatundides, ja hakkas seda ainet armastama. Aasta lõpetas ta heade hinnetega.

Veendusin, et õpilaste külastamine kodus minu poolt, õppeaasta vältel läbiviidud pedagoogilised vestlused, individuaalsed ja grupikonsultatsioonid lastevanemaile aitavad parandada puudusi laste koduses kasvatuses, aitavad korraldada ühist kasvatustööd lastega.

1950/51. õppeaasta lõpuks ei olnud minu klassis õppimises mahajäänud õpilasi. Seda tulemust aitas saavutada töö, mida tegin lastevanematega.

* *
*

1951/52. õppeaastal jätkasin plaanipärast süstemaatilist tööd lastevanematega, kelle lapsed läksid üle II klassi. Selles töös oli uus see, et püüdsin koosolekuil ja pedagoogilistes vestlustes lastevanematega valgustada õpilaste kasvatamise ja õppeedukuse põhilisi ülesandeid (klassi õpilaste õppeedukuse edasine tõstmine ja üksikute õpilaste mahajäämuse vältimine; töö jätkamine laste distsiplineeritud, kultuurse käitumise kasvatamisel koolis ja väljaspool kooli, laste kollektiivi kokkuliitmise alal jt.). Samal ajal püüdsin süvendada selgitustööd üksikutes kõige tähtsamates

küsimustes, mis käsitlesid kooli ja kodu poolt ühiselt teostatavat laste kommunistlikku kasvatust.

Esimesel lastevanemate koosolekul, 3. septembril, tutvustasin lastevanemaid II klassi õppe-kasvatustöö esimese poolaasta plaaniga, peale selle korraldasin pedagoogilise vestluse teemal „II klassi õpilaste elamis- ja töötamisrežiim kodus ja koolis” järgmise plaani kohaselt: a) kindla režiimi tähtsus lapse elus tema tervise kindlustamisel ja edukal õppimisel koolis; b) missugune peab olema II klassi õpilase päevarežiim; c) missugused tingimused tuleb luua perekonnas õige päevarežiimi täitmiseks; d) vanemate nõudlikkuse ja järjekindluse tähtsus režiimi täitmisel.

Vaatlused näitavad, et lastele ei saa päevarežiim korraga oma-seks. Neis perekondades, kus kõik perekonnaliikmed peavad silmas kindlaksmääratud korda ja sanitaarhügieenilisi nõudeid, harjuvad lapsed kiiresti režiimiga, korra ja distsipliiniga.

Teine lastevanemate koosolek kutsuti kokku septembri lõpus ja oli pühendatud küsimusele „Kuidas peavad vanemad aitama lapsi hästi õppida”.

Sellel koosolekul meenutasin tähtsamaid nõudeid, mida esitab kool lastevanematele laste juhtimise alal koduste ülesannete lahendamisel:

1. Järk-järgult harjutada lapsi sellega, et nad ise hakkaksid kindlaksmääratud ajal koduseid ülesandeid lahendama.

2. Luua toas soodsad tingimused õppetöök.

3. Laste abistamist õppimisel ei tohi muuta lihtsaks etteütlemiseks.

4. Abi peab olema õigeaegne, liiga varane abi nõrgendab lapse iseseisvust, liiga hiline põhjustab vigu.

5. Olla lapsega kannatlik, mitte ärritada tema mõistmatuse üle, ühes sellega nõuda temalt tähelepanu ja keskendatust.

6. Õpetada õpilast iseseisvalt kontrollima oma tööd.

7. Koduste ülesannete lahendamine võib teise klassi õpilastel kesta keskmiselt üks kuni kaks tundi päevas.

Jutustasin vanemaile, kuidas tuleb juhendada laste kodust õppimist.

II klassis suureneb lugemiku „Rodnaja retš” materjalidega tehtud töö tähtsus, seetõttu on soovitatav, et vanemad või teised perekonnaliikmed jälgiksid laste lugemise õigsust ja ilmekust, parandaksid vajaduse korral rõhku, nõuaksid eksimise puhul sõna kordamist.

Selle koosoleku algul jutustasid kolm õpilast, kuidas nad valmistavad koduseid ülesandeid.

Õpilane Galja Z. luges soravalt ja ilmekalt ette jutustuse, otsis siis õpikus kiiresti välja katkendid raamatus antud küsimuste järgi ja jutustas lühidalt loetut.

Teine õpilane Galja M. jutustas grammatika järgi rõhust ja rõhu abil kontrollitavate rõhuta täishäälikute õigekirja reegleist ning tõi näiteid.

Täiendasin tema jutustust sellega, missugune tähtsus on sõnastikul, mida koostavad õpilased rõhuta täishäälikute kohta, mis ei ole kontrollitavad rõhu abil.

Näitasin mitut hästi vormistatud sõnastikku, ja palusin et vanemad lapsi selles töös aitaksid.

Õpilane Tamara O. jutustas lastevanemaile, kuidas ta enne ülesande lahendamist tähelepanelikult loeb läbi ülesande ja küsimuse. Ta kirjutas ülesande tahvlile, näitas, kuidas teda lahendada, ja kirjutas samas ka lahenduse (seletusega pärast iga tegevust).

Laste esinemised, nende jutustused ja seletused selle kohta, kuidas tuleb lahendada koduseid ülesandeid, meeldisid lastevanemaile väga. „Nüüd me teame, mida tuleb nõuda õpilaselt, et nad tunni hästi ette valmistaksid,” ütlesid nad.

Koosoleku lõpul lugesin ette ja jaotasin lastevanemaile välja „II klassi õpilase meelespea koduste ülesannete täitmise kohta”. Samal koosolekul teatasin lastevanemaile õpilaste õppe edukuse esialgse arvestuse andmed õppeveerandi kohta ja juhtisin tähelepanu nende õpilastele, kellel tuleb oma hindeid enne veerandi lõppu parandada.

Kolmas lastevanemate koosolek toimus 5. novembril järgmise päevakorraga:

1. Õppekasvatustöö tulemused 1. õppeveerandil ja õpetaja ning lastevanemate ühised ülesanded 2. veerandil.

2. Mida saavad lastevanemad teha klassi õpilaste üksmeelse kollektiivi kasvatamiseks.

Selleks koosolekuks valmistasid õpilased õpetaja juhtimisel ette parimate vene keele ja aritmeetika vihikute ning laste poolt valmistatud herbaariumide ja kolleksioonide näituse.

Niisugune näitus on heaks stiimuliks võitluses õpilaste tööde kvaliteedi parandamise eest. Lapsed püüavad kirjutada võimalikult puhtalt ja ilusasti, täidavad võimalikult paremini seda või teist õpetaja poolt antud ülesannet.

Koosolekul toimus pedagoogiline vestlus teemal „Mida saavad lastevanemad teha üksmeelse õpilaskollektiivi kasvatamiseks”, milles tõin näiteid sellest, kuidas mõned lastevanemad abistavad kooli.

Õpilase D. emal on klassi lastevanemate hulgas suur autoriteet. Sageli võis enne koosolekut märgata, kuidas paljud lastevanemad temaga laste kasvatamise küsimuses nõu pidasid.

Õpilase G. ema püüab kõigiti osutada koolile abi ja püüab kasvatada samasugust suhtumist koolisse ka oma tütres, kes ema eeskujul palju abistab lapsi klassis. Kuid on ka lastevanemaid, kes hoiavad koolist eemale, külastavad harva koosolekuid, pööravad vähe tähelepanu oma lapse kasvatamisele ja sellega pidurdavad kogu õpilaskollektiivi tööd.

Neljas lastevanemate koosolek peeti 10. detsembril järgmise päevakorraga:

1. Laste 2. veerandi õppe edukuse esialgsest arvestusest.

2. Pedagoogiline vestlus teemal „Lapsi ümbritsevate inimeste eeskju tähtsusest lastele”.

Juhtisin lastevanemate tähelepanu järgmistele küsimustele:

a) missugused suhted perekonnas avaldavad eriti positiivset mõju laste käitumisele;

b) nõuded lastele eeskjuks olevate vanemate perekonnaliikmete käitumise suhtes.

Viies koosolek toimus 23. detsembril järgmise päevakorraga:

1. Öppe-kasvatustöö tulemused 2. veerandil ja õpetaja ning lastevanemate ühised ülesanded 3. veerandil.

2. Talvise õppetöö vaheaja veetmise plaanist. Lastevanemate abist uusaastapidustuste korraldamisel.

3. Laste koduse lugemise korraldamisest.

Arutades kolmandat küsimust, palusin lastevanemaid jälgida, et lapsed loeksid raamatuid kodus valjusti, ilmekalt ja märgiksid ära selle, mis neile kõige rohkem meeldis, õpiksid üksikud katkendid pähe; et vanemad aitaksid lapsi üles märkida need raamatud, mida nad läbi lugesid ja mis neile eriti meeldisid.

Osutan suurt tähelepanu koduse kasvatus kogemuste vahetamisele, kus näitlikult esitatakse lastega tehtava kasvatustöö meetodeid ja võtteid. Toon mõned lastevanemate sõnavõttud.

Õpilase D. ema jutustas: „Eelkõige sisendan tütrele tõsist suhtumist õppimisse. Veel enne kooli sisendasin talle (ja sisendan ka nüüd), et selleks, et saada tõeliseks nõukogude inimeseks, tuleb õppida nii, nagu õppis Lenin — õppida „väga headele”. Jälgin väga rangelt tütre õppeedukust, kusjuures pean meeles, et kui algusest peale lasta lapse õppimisel minna omapead, siis võivad sellel olla halvad tagajärjed, mida pärast on raske parandada. Vaatamata sellele, et olen tööga väljaspool kodu koormatud, kontrollin iga päev, kuidas ta täidab kodused ülesanded ja teen talle (õhtul või järgmise päeva hommikul) oma märkused selle kohta, kuidas ülesanded on lahendatud ja kuidas neid paremini lahendada.

Peale tütre koduse töö kontrollimise tunnen huvi ka tema vastuste vastu klassis: küsin sageli, kuidas ta eile või täna tundides vastas.

Õpetaja juhendi kohaselt korraldan tütrele mõnikord püha-päeviti diktaadi ja lasen tal välja kirjutada sõnad, mille kirjutamisel ta tegi vigu. Mõnikord lasen tal lahendada täiendavaid ülesandeid. Kui tekivad mingid raskused, pöördun konsultatsiooni saamiseks õpetaja poole.

Peale kõige selle reageerin elavalt tütre hinnetele: väga heade hinnete üle rõõmustan avalikult ja kiidan teda, see aga kutsub lapse juures omakorda esile veel suuremat rõõmu ja püüdu veelgi paremini õppida kõigis õppeaines.

Vanemate huvi lapse õppimise vastu ja nende pidevat kontrolli õppeedukuse üle pean eeskujuliku õpilase kasvatamisel tähtsaks tingimuseks. Vaatamata sellele, et vanemad on seotud tootmis- ja ühiskondliku tööga, peavad nad tundma huvi lapse õppeedukuse ja

käitumise vastu koolis, mitte jätma teda enese hooleks, sisendama talle tõsist suhtumist õppimisse ja harjutama korralikkusele koduste ülesannete lahendamisel. Selles on õpilase eduka õppimise pant.”

Pärast seda kuulasime ära kahe lapsevanema arvamuse selle kohta, mis neid segab laste kasvatamisel, laste poolt kõrge õppe-
edukuse saavutamisel.

Selgus, et lastevanemad ei arenda oma lastes iseseisvust ja enesekontrolli, segavad nende töösse ise vahele ja aitavad neid liigselt koduste ülesannete täitmisel, mis kõik negatiivselt on mõjunud teadmiste ning oskuste ja vilumuste omandamisele.

Nagu I klassiski, võtsin aega individuaalseteks vestlusteks lastevanematega, andsin neile nõu laste kasvatamise võtetes ja õppimises mahajäämuse vältimiseks.

Minu poolt kahe aasta jooksul I ja II klassi õpilaste vanematega tehtud töö aitas kaasa lastevanemate kollektiivi koondumisele kooli ümber, nende huvi tõusule pedagoogiliste küsimuste vastu. Paljudel juhtudel õnnestus mul saavutada koduse kasvatuse praktika paranemist, vanemate suhtumise muutumist oma lastesse ja kooli, õnnestus tõmmata neid kaasa kooli ühisesse võitlusse õpilaste kasvatuse, teadliku distsipliini ja õppeedukuse tõstmise eest.

N. G. FUNTIKOV

*Moskva oblasti, Zvenigorodi rajooni Savvino
seitsmeaastase kooli klassijuhataja*

KLASSIJUHATAJA TÖÖ LASTEVANEMATEGA

Oma töös klassijuhatajana lähtusin sellest nõukogude pedagoogika põhimõttelisest seisukohast, et kolme kollektiivi — pedagoogilise, laste- ja lastevanemate kollektiivi — kasvatusliku mõju ühtsus koolis on täieliku edu pandiks laste kommunistlikul kasvatamisel ja õpetamisel.

Kooli pedagoogiline kollektiiv on määravaks ja otsustavaks teguriks laste kommunistliku kasvatuse ja õpetuse õigel korraldamisel.

Õpetajate kollektiiv, keda mina ühendasin ja ühiseks tööks ühte liitsin, töötas koolis üksmeelselt ja kooskõlastatult; ta mitte ainult varustas õpilasi püsivate ja sügavate teadmistega, vaid ka kasvatas neid õppe- ja klassivälises töös.

Minu osa oli selles, et korraldada õpetajatega kooskõlastatud kasvatustööd klassis. Küllastasin õpetajate tunde, õppisin tundma nende õppe-kasvatustöö süsteemi, jälgisin tundide ajal õpilasi, pidasin sageli õpetajatega nõu, kuidas tõsta üksikute õpilaste õppeedukust.

Hinnatav selles töös oli see, et V-b klassi õpetajad esinesid kui ühtne kasvatajate kollektiiv. Igaühel neist oli tunnis ette nähtud oma kasvatustöö klassiga, mis oli kooskõlastatud minu kui klassijuhatajaga.

V-b klassi õpetajate kollektiivi töö ühendamise ja kooskõlastamise viisid olid kõige mitmekesisemad. Viidi läbi perioodilisi koosolekuid, kus arutati klassi õpilastega tehtava kasvatustöö plaani, kavandati kõigi õpetajate poolt avaldatavate kasvatuslike mõjutuste ühtsust, määrati kindlaks ühtsed nõuded õpilastele, kohtumisel aga vesteldi üksikute õpetajatega klassi iga õpilase õppeedukuse ja käitumise üle.

Minul kui klassijuhatajal tuli koos õpetajatega hoolikalt tundma õppida iga V-b klassi õpilast, leida neis see positiivne, millele saaks tugineda edaspidises kasvatustöös, teada saada üksikute õpilaste distsiplineerimatus ja õppimises mahajäämuse põhjused jne. Koos kõigi klassi õpetajatega püüdsin õpilastes kasvatada nõukogude inimese parimaid omadusi.

Õpetajad pidasid frontaalset võitlust kõigi V-b klassi õpilaste ja iga üksiku õpilase õppeedukuse eest, ei lasknud silmist ei nõrka, keskmist ega eeskujulikku õpilast. Iga päev kasvatasime õpilastes teadmist, et õppida hästi ja väga hästi on nende patriotlik kohustus.

Nõrga õppeedukusega õpilastele loodi klassis vajalikud tingimused õppeedukuse tõstmiseks. Neile osutati õpetajate poolt konkreetset abi täiendavate õpingute näol pärast tunde ja kodus. Toome mõned näited.

Kui Boris F. tuli V-b klassi, oli ta maha jäänud vene keeles, Nikolai B. — vene keeles ja aritmeetikas, mõned õpilased polnud harjunud korralikult õppima, ei täitnud ülesandeid, ei jõudnud mõnes õppeaines edasi.

Koos õpetajatega, lastevanematega ja lastekollektiiviga püüdsin teha kõik vajaliku, et likvideerida nende õpilaste mahajäämus.

Teiseks poolaastaks õnnestus meil neid lugeda edasijõudvate hulka.

Oma kasvatustöös lähtusin A. S. Makarenko õpetusest kollektiivist, et lapsi tuleb „kasvatada kollektiivis ja kollektiivi kaudu“.

Suurt osa töövõimelise üksmeelse klassi kollektiivi loomisel ja võitluses õpilaste õppeedukuse eest etendas V-b klassis pioneeriorganisatsioon.

Peale kahe õpilase on klassis kõik pioneerid. Meie pioneerirühm kannab Zoja Kosmodemjanskaja nime ja ta püüab seda õigustada oma õppimise ja käitumisega.

Koos rühmajuhi Galja P-ga koostas in igaks õppeveerandiks klassi pioneeritöö plaani. Peamiseks ülesandeks oma töös seadsime võitluse teaduste aluste püsiva, põhjaliku omandamise ja rühma pioneeride ning klassi õpilaste teadliku distsipliini tugevdamise eest. Koos õpetajatega ja pioneeriorganisatsiooniga püüdsime pioneere

ja teisi õpilasi kasvatada nõukogude patriotismi vaimus, kõigiti arendada neis armastust teadmiste ja töö vastu.

Suur tähtsus üksmeelse klassikollektiivi loomisel oli ka asjaolul, kuidas olid lapsed ette valmistatud kollektiivseks eluks ja õppetöök juba algkoolis.

V-b klassi õpilased tulid Savvino kooli Sihhovi algkoolist ja lastekodust, kus nad olid astunud pioneerideks, saanud ühise töö ja kollektiivse elu kogemused. Seda klassikollektiivi ei lahutatud algkoolist Savvino kooli V-b klassi üleminekul. Kõik nad elasid ühel territooriumil, enamik nende vanemaist olid ühe, S. M. Kirovi nimelise fõöndusartelli liikmed.

Õpilaste üleminekul algklassidest V-b klassi uurisin läbi õpilaste karakteristikad ja sain IV klassi õpetajalt kõik vajalikud andmed selleks, et kõige õigemini planeerida kasvatustööd klassis.

Sellel katkematul üleminekul lastekollektiivi organiseerimises oli suur tähtsus meie poolt klassi õpilastega tehtavas tulemusrikkas kasvatustöös.

Teatud positiivset osa üksmeelse klassikollektiivi loomisel etendas ka seinaleht, mida andis välja pioneeriorganisatsioon ja õpilaskomitee.

Suur kasvatuslik tähtsus oli klassi õpilaste koosolekutel, mida korraldasin 2 korda õppeveerandis. Koosolekul püstitame konkreet- sed ülesanded õpilaste õppeedukuse ja distsipliini tõstmisel ja teeme kokkuvõtteid endale võetud kohustuste täitmisest möödunud aja jooksul. Neil klassikoosolekuil iseloomustan klassi kui terviku õppimist ja iga õpilase õppeedukust. Suur tähtsus on neil koosolekuil klassi aktivistide sõnavõttudel, kelle süda valutab klassi au pärast.

V-b klassi sihikindel ja ühtne õpilaskollektiiv avaldas tähelepan- davat mõju nii mõnegi õpilase käitumisele.

Õpilane Boris F. rikkus vahetundidel korda, oli tundides tähele- panematu ja ei jõudnud edasi vene keeles. Otsustati klassi koosole- kul ära kuulata tema aruanne selle kohta, kuidas ta täidab „Õpilase käitumise reegleid” koolis ja kodus. Koosolekusse suhtus ta vastu- tustundlikult ja parandas märgatavalt oma käitumist. Koosolekul avaldatud ühiskondlik arvamus etendas oma positiivset osa õpilase käitumise ja õppimise edasisel paranemisel. Ta hakkas hindama klassikollektiivi arvamust, püüdis täita klassijuhataja ja klassi- kollektiivi nõudmisi. Hiljem sai F-st hea õpilane.

Kord läksid kolm õpilast ilma minu loata minema, ära oota- mata järjekordset klassijuhataajatundi. Teisel päeval otsustasin pöör- duda klassikollektiivi avaliku arvamuse poole. Klassi õpilased mõistsid niisuguse sammu hukka ja panid neid oma viga tunnis- tama. Rohkem niisuguseid juhtumeid klassis ei esinenud.

Õpilane Z. rikkus distsipliini, tuli tundi, ilma et oleks täitnud koduseid ülesandeid. Tema käitumise mõistsime klassikoosolekul hukka ja otsustasime anda küsimuse õpilaskomiteesse, mille koos-

olekutest võtab tihti osa kooli direktor. See mõjus õpilasele Z-le ja ta parandas tunduvalt oma käitumist.

Suurt kasvatavat mõju avaldasid klassi õpilaskollektiivile vestlused, mida korraldasime kogu õppeaasta vältel järgmistel teemadel: 1. „Meie suur ja võimas kodumaa, tema rahvad, avarused ja rikkused.” 2. „V. I. Lenini biograafia.” 3. „M. V. Lomonossovi lapseõlv ja noorus.” 4. „Kommunistlikust kohuse- ja vastutustundest õppimisel.” 5. „Kooliõpilase päevarežiim.” 6. „Klassi heade traditsioonide loomisest ja säilitamisest.” 7. „Tahtejõu ja iseloomu kasvatamisest.” 8. „Kodukoha loodus ja ajalugu (Zvenigorod)” jt.

Suure eduga kasutati klassijuhatajatundides Izjumski raamatut „Helepunased pagunid”.

Kasvatuslikud vestlused olid mul nii sisuliselt kui ka läbiviimise meetodika seisukohalt hästi ette valmistatud ja nendele kaanes sageli filmoskoobi piltide näitamine.

Palju tähelepanu osutati „Õpilase käitumise reeglite” selgitamisele. Klassi ja kooli elust võetud konkreetsete näidete varal omandasid õpilased teadlikult koolis, kodus ja avalikes kohtades vajalikud käitumisharjumused. Selgitan „Õpilase käitumise reegleid” klassi lastevanemate koosolekuil ja individuaalvestlustes ka lastevanemaile ja loon sellega nagu ühtse rinde võitluses nende täitmise eest.

Kolmas kollektiiv, mis avaldab suurt mõju õpilaste kasvatamisele, (eriti teadliku distsipliini tugevdamisele ja üksikute õpilaste mahajäämuse likvideerimisele) on V-b klassi lastevanemate kollektiiv.

Kuidas siis teostasin tööd lastevanematega? Missugused on selle töö liigid, sisu ja efektiivsus õppeedukuse tõstmisel ja õpilaste teadliku distsipliini kasvatamisel?

Võitluses klassi täieliku õppeedukuse eest ja üksikute õpilaste mahajäämuse ületamisel osutasin suurt tähelepanu klassi lastevanemate koosoleku hoolikale ettevalmistamisele ja läbiviimisele ning õpilaste küllastamisele kodus, mida teostasin õpilaste koduste elutingimuste tundmaõppimise ja nende vanematega tiheda kontakti loomise eesmärgil.

Küllastamise ajal selgitan, missugune on vanemate ja perekonnaliikmete haridus, kus ja kuidas nad töötavad, kellel perekonnaliikmeist on kõige suurem mõju õpilasele, kellega õpilane sõbrustab ja veedab vaba aja, missugused on kodused tingimused kooli õppeülesannete täitmiseks, puhkuse ja vaba aja veetmiseks.

Esimese külaskäigu tegin enne õppetöö algust — 10. augustil — Sihhovo lastekodusse, mille kasvandikud astusid V-b klassi, ja üksikute õpilaste kortereisse, eesmärgil selgitada järgmisi küsimusi: kuidas õpilased puhkasid suve jooksul, kus nad käisid suvisel õppevaheajal, kuidas täitsid oma suvise tööplaani ja kuidas nad valmistuvad algavaks õppeaastaks. Samaaegselt tutvustasin lastevanemaid õpilase päevarežiimiga, õpikute ja teiste õppevahendite muretisemise korruga ja tunniplaaniga.

Siis küllastasin õpilase B. perekonda. See külastus oli tingitud

äärmisest vajadusest ja osutus sisuliselt määravaks koolikohustuspiiri ületanud õpilase saatuses.

Õpilase B. ema ei tööta, isa tal ei ole. Vanem poeg ei lõpetanud kooli. Ode elab Moskvas ja külastab mõnikord perekonda, kuid ta ei avalda positiivset kasvatuslikku mõju 15-aastasele õpilasele venelane. Poiss on võimeline õppima, kuid kodune ümbrus on mõjustanud negatiivselt tema käitumist. Ta käis möödunud aastal koolis, kuid ka tollal polnud vähe raskusi tema kasvatamise ja õpetamisega. Suveperioodi vältel oli kadunud kooli positiivne mõju poisile ja ta otsustas õppimisest loobuda. Ema leppis tema sooviga, lootes, et ta asub kuhugi tööle. Selle perekonna külastamine ning minu poolt ema ja pojaga peetud vestlus veensid neid selles, et kool hoolitseb poisi eest, soovib talle head, juhib teda paremuse poole, püüab anda talle haridust. Ema nõustus kooliga ja veenis poega omakorda õppimist jätkama. Õpilane võeti vastu V-b klassi. Kogu aja oli ta õpetajate ja minu kui klassijuhataja tähelepanuobjektiks. Kohtusin tihti emaga, selgitasin talle kasvatuslikke ülesandeid, andsin praktilisi juhendeid selle kohta, kuidas süvendada pojas huvi ja soovi koolis paremini õppida. Kõik õpetajad lähenesid talle individuaalselt, aitasid tal lülituda klassi kollektiivsesse ellu ja õppetöösse. Praegu käib poiss koolis ja jõuab hästi edasi.

Raskused, mis õpetajail mõnede õpilaste kasvatamisel ja õpetamisel esinevad, on sageli tingitud perekonnast, on tingitud ebasoodsaist perekondlikest tingimustest, täiskasvanute ebaõigest suhtumisest laste õppimisse.

Kui õpilane Boris F. tuli V-b klassi, oli ta tugevasti maha jäänud vene keeles, oli käitumises jäme, tujukas, õppimisse suhtus hooletult, tundides oli hajameelne ning seltsimeestega käitus egoistlikult.

Selgus, et ta on ainus laps perekonnas, hellitatud ema ja vanaema poolt, kes temalt kunagi midagi tõeliselt ei nõua, vaid kõiges täidavad tema tahtmist. Tuli korduvalt kõnelda, selgitada emale ja vanaemale, kuidas tuleb õigesti suhtuda poisisse. Ma soovitasin emale viibida tundide ajal klassis, vaadata, kuidas õpivad teised lapsed ja kuidas õpib tema poeg, osutasin vajadusele sagedamini nõu pidada õpetajatega, lugeda populaarset pedagoogilist kirjandust, osa võtta klassi lastevanemate koosolekutest ja individuaalkonsultatsioonidest koolis. See töö ei läinud tühja, ema ja vanaema muutsid oma suhtumist poisisse. Kõik õpetajad pöörasid erilist tähelepanu sellele õpilasele ja korraldasid temaga täiendavaid õpinguid. Õppeaasta 3. veerandil hakkas Boris F. klassis paremini käituma ja õppimises edasi jõudma.

Külastan kodus ka neid õpilasi, kes hästi õpivad. Külastamisel selgitan välja ka nende elutingimused, vastastikused suhted vanematega ja perekonnaliikmetega, tutvun tingimustega, milles õpilane valmistab ette tunde, veedab puhkust ja vaba aega, ning samal ajal konsulteerin vanemaid õpilastes iseseisvuse ja enesekontrolli kasvatamise küsimuses koduste ülesannete lahendamisel.

Õpin tundma nende perekondade häid kasvatusalaseid kogemusi, ning laste õppetöö ja puhkuse õiget organiseerimist ja püüan seda edasi anda ka teistele perekondadele, samuti palun lastevanemaid sõna võtta, et vahetada kogemusi koduse kasvatusel alal klassi lastevanemate koosolekul.

Olen märganud, et laste kasvatamisel on ka heades perekondades oma puudused. Näiteks sain õpilase Šura S. perekonda külastades teada, et Šurale antakse liiga palju koduseid toimetusi, ja see takistab teda saamast eeskujulikuks õpilaseks. Kodused tööd on perekonnas jaotatud ebahühtlaselt. Vanemal vennal, VI klassi õpilasel, ei ole kodus mingeid kohustusi ja ta õpib koolis halvasti. Vanemad nõustusid minuga selles, et lapsi on tarvis koduste töödega hühtlaselt koormata. Šuralt võeti liigne töökoorem ja tema jaoks loodi soodsamad tingimused õppimiseks. Mõne aja pärast tõusis tema õppeedukus.

Õpilaste külastamiseks kodus valmistun varakult ette: kogun vajalikud andmed õpilase õppeedukuse ja käitumise kohta koolis (nii positiivsed kui ka negatiivsed) ja vestlen klassi õpetajatega. Seda teen selleks, et kindlaks määrata külastamise konkreetset eesmärki, et vestlus vanematega õpilasest oleks sisukas, konkreetne ja veenev.

Kui külastan õpilasi kodus esmakordselt ja kui õpilased elavad koolist kaugel, teatan sellest mõnikord õpilaste kaudu ette. Kui külastamine on tingitud mingeist ootamatuist asjaoludest (haigus, õpilase koolist puudumine, vajadus õpilase mõne teo kiireks selgitamiseks jms.), tulen perekonda ilma ette teatamata.

Külastamise ajal pööran tähelepanu korteri puhtusele ja sisustusele (pildid, portreed seintel, mööbel jne.), küsin, kas on olemas raadio, kas tellitakse ajalehte, kas on raamatuid, kas on õpilasel õppeülesannete lahendamiseks eraldi laud, magamiseks eraldi voodi jne. Korteri sisustus kõneleb perekonna kultuurilisest tasemest, õpilase kodustest elutingimustest.

Vestlus lastevanematega saab tavaliselt alguse mingist välisest, kuid tähelepanu väärivast põhjusest, mida mõnikord esile toovad vanemad ise, või mida märkan teel õpilase kodusse.

Raske on klassijuhatajal õpilase kodu külastamist ette valmistades õigeaegselt ette näha kogu vestluse sisu. Kui õpilane on kodus, alustan vestlust õpilase juuresolekul, kui aga on vajalik tema äraolek, palun märkamatuult vanemaid, et nad annaksid lapsele mõne ülesande väljaspool kodu (minna naabri juurde jne.).

Püüan saavutada, et perekonnaga peetava vestluse toon ja stiil oleks rahulik ja soodustaks vanemaid olema minuga kui klassijuhatajaga avameelsed. Esitan mõne küsimuse, selgitan seda ja ühes sellega veenan perekonda, et õpilane peab täitma need või teised nõuded õpilase käitumise reeglite osas korralikult ja ausalt.

Vestluse alguses püüan kõnelda positiivsetest momentidest õpilase õppimises ja käitumises. Puudustest õpilase käitumises kõnelen väga ettevaatlikult, põhjendatult ja veenvalt, ja tingimata õpilase

äraolekul. Kõnelust vanematega juhin nii, et järk-järgult viia neid järeldusele ühise kasvatusliku tegevuse vajalikkusest: mida on siis edaspidi vaja teha õpilase õppeedukuse ja käitumise parandamiseks. Kõige tähtsam aga on õpilaste puudusi mitte lihtsalt ära märkida, vaid näidata, et need on parandatavad, ergutada vanemais soovi ja valmisolekut koos kooliga need puudused parandada.

Lastevanematega peetava vestluse lõpuosas kavandame ühise tegevuse plaani õpilase õppeedukuse ja käitumise parandamiseks ja otsustame konkreetselt, mida peab tegema õpilane, mida vanemad ja mida edaspidi teevad õpetajad.

Toon ühe näite. Õpilane Tanja R. kõneles vene keelt valesti (ta oli õppinud mordva koolis), ei seostanud õigesti sõnu lauses, eksis rõhuga, kirjutas valesti käändelõppe. Vene keele õpetaja nägi palju vaeva tütarlapse kõne parandamisel, korraldas täiendavaid õpinguid jne., kuid täit edu ei saavutanud, sest tütarlapse ema tegi vigu hääldamisel, isa aga, kuigi kõneles ise õigesti, ei parandanud tütre kõnet.

Kui külastasin Tanja kodu, leppisime kokku järgmiste abinõude suhtes. Vanemad peavad iga päev selgitama, et tütarlaps peab klassis väga tähelepanelik olema, kuulama õpetaja ja õpilaste kõnelemist, püüdlukult jälgima omaenda kõnet, tõhustama ilukirjanduse kodust lugemist ja lugema rohkem valjusti ning vanemaile ümber jutustama mõned selgeks õpitud ülesannetest. Isa ja teised perekonnaliikmed kohustusid neid tütarlapse koduseid ülesandeid kontrollima ja oma kõne puhtust jälgima. Tänu õpetajate ja vanemate ühiste pingutustele õnnestus õpilase kõnet parandada. Tema õppeedukus vene keeles tõusis.

Kõik koos lastevanematega vastuvõetud otsused, kõik muudatused, mis toimuvad õpilase õppimises ja käitumises õpetajate ja lastevanemate ühise töö tulemusena, kannan klassijuhataja päevikusse.

Õpilaste korduval külastamisel kodus kontrollin lastevanematega ühiselt vastuvõetud otsuste täitmist.

Õpilase külastamisel saadud andmeid tutvustan minu klassis töötavatele õpetajatele, kasutan kasvatuslikes vestlustes klassis ja individuaalse töö edaspidisel planeerimisel perekonnas.

Harilikult võtavad lastevanemad külastama tulnud õpetajat lahkesti vastu, räägivad ise oma puudustest laste kasvatamisel ja lubavad tingimata täita tema nõuandeid.

Kui kohtan lastevanemaid või kui nad külastavad kooli, samuti õpilaste kodude korduval külastamisel kontrollin, mida lastevanemad on teinud ühiselt vastuvõetud otsuste täitmiseks. Hiljem hindavad lastevanemad niisugust õpetajate ja kooli administratsiooni järjekindlust ja nõudlikkust positiivselt.

Kooli poolt lastevanematega tehtavas plaanipärasel ja süstemaatilises töös etendavad tähtsat osa klassi lastevanemate koosolekud, mis toimuvad igal õppeveerandil. Neil koosolekuil tehakse kokkuvõtteid õppe-kasvatustööst õppeveerandi jooksul, analüüsi-

takse üksikute õpilaste mahajäämuse põhjusi, kavandatakse abinõud mahajäämuse likvideerimiseks ja korraldatakse pedagoogilisi vestlusi laste kommunistliku kasvatuselise küsimusi käsitlevaid teemadel.

Klassi lastevanemate esimese koosoleku kutsusin kokku õppeaasta alguses. Igale perekonnale saadeti teade, milles oli märgitud koosoleku päevakord, aeg ja kogunemiskoht. Need teated kirjutati õpilaste poolt klassijuhataja dikteerimise järgi ja viidi õpilaste vanemaile kätte. Mõnikord tegid seda lastevanemate komitee liikmed ja lastevanemate aktiivi kuuluvad isikud.

Koosolek peeti Sihhovo asunduse algkooli hoones, sest selles asunduses elasid antud klassi õpilaste vanemad.

Koosolekul kuulati ettekannet teemal „Kooli ja kodu ülesanded laste kommunistlikul kasvatamisel uuel õppeaastal” ja selgitati „Õpilase käitumise reeglid”.

Koosolekul esitati lastevanemate poolt õpetajatele palju küsimusi õpilase kasvatamise kohta koolis: „Kuidas tuleb luua režiim V klassi õpilasele? Kuidas kontrollida õpilaste kodust tööd, kui oleme ise oma töö tõttu vähe kodus? Kas kooli juurde avatakse internaat, kas hakatakse korraldama laste kohaletoomist? Praegu on Savvino koolis veel palju neid, kes jäid klassi teiseks aastaks, kes on selles rohkem süüdi, kas kool või lastevanemad? Miks õpetajad nii ebaselgelt annavad koduseid ülesandeid: õpilased tulevad koju ja lähevad klassikaaslaste juurde küsima, et teada saada, mida on ühes või teises aines õppida antud?” Kõigile küsimustele anti vajalikud vastused.

Oma sõnavõttudes avaldasid lastevanemad soovi, et neile korraldataks rohkem koosolekuid ja vestlusi laste kodusest kasvatusest, et lastevanemate komitee tööd on tarvis parandada jne.

Pärast koosolekut korraldati kohalejäänud lastevanematega individuaalkonsultatsioone.

Teine klassi lastevanemate koosolek toimus 2. veerandi alguses. Seal arutati õppe-kasvatustöö tulemusi 1. õppeveerandil ja kooli ning kodu konkreetseid ülesandeid laste kasvatamisel 2. õppeveerandil; korraldati ka laste kirjalike tööde ülevaatus ja laste koduse kasvatuse kogemuste vahetamine.

Koosolekul esitasid mõned lastevanemad kohalolevaile aineõpetajaile küsimusi oma laste õppeedukuse kohta, mitmed lastevanemad võtsid sõna ja jagasid oma kogemusi kooliga sideme loomise alal. Nad mõistsid hukka mõne õpilase toore käitumise ja huligaansed teod ja imestasid, miks nende õpilaste vanemad ükskõiksel suhtuvad taolistesse faktidesse. Nii tehti koosolekul näiteks etteheide ühele emale selle kohta, et tema poeg toorutseb tänaval ja koolis tarvitab isegi rõvedaid sõnu. Ema oli sunnitud tunnistama, et ta on ise süüdi poja halvast käitumisest, et ta ei ole jälginud poja kasvatamist ja on kõnelnud temaga jämedalt.

Seda näidet kasutasid lastevanemad-aktivistid, kasutasin ka mina koosolekul sõnavõttudes. Lastevanemaile selgitati, et vanemate ja kasvatajate eeskuju on tähtsaimaks teguriks laste kasvata-

misel. Kohalolevad lastevanemad jõudsid ühisele arvamusele, et iga päev tuleb ennast tähelepanelikult jälgida ja anda oma käitumisega lastele head eeskju.

Sellel koosolekul loeti ja arutati läbi kaks artiklit ajakirjast „Semja i škola” 1950. a. nr. 9 ja 10: „Kooli ja kodu üksmeelse koostöö eest” ja „Üks tähtis kasvatusala”.

Ajakirja „Semja i škola” kasutame laialdaselt lastevanemate koosolekute ettevalmistamisel ja läbiviimisel.

Kolmas klassi lastevanemate koosolek oli pühendatud 2. veerandi õppe-kasvatustöö kokkuvõtete tegemisele ning õpetajate ja lastevanemate ees seisvate ülesannete selgitamisele 3-nda õppeaasta otsustaval veerandil. Ettekandes märkisin ära õpilaste õppe-
edukuse ja distsipliini tõusu tänu õpetajate pingelisele tööle ja lastevanemate abile; samuti selgitati tüüpilisi puudusi üksikute õpilaste töös õppimises ja näidati teid nende kõrvaldamiseks. Märgit ka, et mõningad õpilased ei õpi küllalt hoolega, ajuti aga esineb otsest laiskust, vastutustundetust oma tegude eest ja selgitati veel kord, kuidas vanemad saavad lastes kasvatada virkust, aidata õpilastel hästi õppida, kultuuriselt käituda kodus, koolis ja avalikes kohtades.

Mõned lastevanemad, kes võtsid sõna, jagasid kogemusi laste kodusest kasvatamisest. Näiteks jutustas nelja lapse ema S., kuidas tal õnnestub lapsi kaasa tõmmata kodusele tööle. Tema tütar hakkas teda majapidamises abistama alates varajastest aastatest, ta tegi kõik tähelepanelikult, korralikult ja meelsasti. See tööarmastus kasvatas tütarlapses tahet ja visadust tulemuste saavutamisel ning töö lõpuleviimisel. Ta õpib hoolega ja hästi, käitub eeskujulikult.

Lõpuks loeti lastevanemaile ette artikkel ajakirjast „Semja i škola” nr. 5, 1950.

Kahjuks tuleb tunnistada, et lastevanemad esinevad kogemuste vahetamisega veel vastumeelselt, nad häbenevad kõnelda, ei pea oma kasvatustöö kogemusi väärtuslikeks. Palju on veel ka neid, kes ainult kuulavad õpetajaid ja neid lastevanemaid, kes võtavad sõna, kuid ise ei võta arutlusest osa. Harilikult jäävad nad pärast koosolekut kohale ja selgitavad oma küsimused individuaalse konsultatsiooni korras.

Klassi lastevanemate koosolekuil kasvatatakse lastevanemate kollektiivi, kujundatakse nende ühiskondlikku arvamust. Nad hakkavad üha enam mõistma oma osa ja vastutust laste kasvatamisel, külastavad sagedamini kooli, selgitavad mitmesuguseid küsimusi ja saavad koduse kasvatus küsimuses nõuandeid õpetajailt ja klassijuhatajalt.

Lastevanemate koosolekuteks ettevalmistamine nõuab mult palju aega. Loen kirjandust vastavate pedagoogiliste vestluste teemal, valin välja konkreetseid näiteid klassi ja kooli elust ning lastevanemate kasvatuslikust tegevusest, koostan lühikese konsekti, mõtlen läbi, kuidas kõige arusaadavamalt ja lihtsamini käsitleda pedagoogilise vestluse teemat, et lastevanemad sellest pare-

mini aru saaksid. Klassi lastevanemate koosoleku sisu ja meetodite kvaliteedist sõltub tema edu ja efektiivsus kasvatustöö taseme tõstmisel perekonnas.

Klassi lastevanemate koosolekutel kirjutan üles kõik lastevanemate küsimused ja sõnavõttud, märgin ära, mida tuleb arvestada oma lõppsõnas ja lastevanemate koosoleku otsuse sõnastamisel.

Paljud klassi lastevanemate koosolekuil vastuvõetud otsused kujunesid lastevanemaile ja mulle õppe-kasvatustöö parandamise vahendiks, andsid väärtuslikku materjali lastevanematega tehtava töö edasiseks planeerimiseks. Need otsused teen alati teatavaks kõigile klassi õpetajatele, direktorile ja kooli lastevanemate komitee esimehele.

Klassi lastevanemate koosoleku käigu ja selle otsused kannan oma päevikusse, lastevanemate koosoleku protokollis esitan kooli direktorile.

Käesoleval ajal on V-b klassis, mille juhatajaks ma olen, saavutatud täielik õppeedukus. See ei ole mitte ainult õpetajate, vaid ka nende abiliste — lastevanemate, samuti ka õpilaste eneste teene. Mina kui klassijuhataja püüdsin aga ainult planeerida ja ühendada nende pingutusi ühises õppe-kasvatustöös.

Et pidevalt tõsta kõigi õpilaste teadmiste taset ja õppeedukust seisab ees veel suur töö lastevanematega, klassi kollektiiviga ja õpetajatega.

Õpetajad ja klassijuhatajad vahetavad lastevanematega tehtava töö kogemusi spetsiaalsetel pedagoogilistel nõupidamistel, selle töö lõppkokkuvõtteid aga arutame pedagoogilises nõukogus. Plaanipärane, süstemaatiline töö lastevanematega osutab koolile olulist abi võitluses õppe-kasvatustöö kvaliteedi tõstmise eest, samuti aitab lastevanemaid parandada laste kasvatust perekonnas.

L. K. RUSSANOVA

*Zitomiri Võõrkeelte Õpetajate Instituudi
pedagoogika-ala vanemõpetaja*

KOOLI LASTEVANEMATE LEKTOORIUMIDE TÖÖ

Kooli poolt lastevanematega tehtava töö mitmesuguste liikide seas on alaliselt tegutsevatel koolilektoriumidel paljudes Nõukogude Liidu rajoonides silmapaistev koht. Tuleb aga märkida seda, et koolide poolt korraldatavate loengute sisu piirdub kõige sagedamini pedagoogiliste küsimuste valgustamisega ja on väga harva ühendatud teadusalaste ja poliitiliste teadmiste propagandaga.

Ukraina Kommunistliku Partei Nikolajevi oblastikomitee otsus alaliselt tegutsevate koolilektooriumide avamise kohta võeti koolide pedagoogiliste kollektiivide poolt vastu suure entusiasmiga. Opetajad ja koolidirektorid avaldasid täielikku valmisolekut pühendada sellele tööle jõudu ja aega ning tõsta loenguline propaganda Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei poolt esitatud nõuete tasemele, parandada kommunistlikku kasvatust kodus ja koolis.

Alaliselt tegutsevad koolilektooriumid loodi Nikolajevi linnas ja oblastis 1948.—1949. aastal 218 kooli juures ning need haarasid 84 800 kuulajat-lastevanemat. 1949/50. a. kasvas koolilektooriumide arv 240-ni haarates kuni 90 000 kuulajat. Sellest nähtub, et koolilektooriumid võitsid nõukogude ja partei avalikkuse ja ka lastevanemate üldise tunnustuse kui teadusalaste, poliitiliste ja pedagoogiliste teadmiste levitamise väärtuslikem vahend, kui üks kooli ja kodu vahel sideme ja ideelise läheduse saavutamise viisidest.

1949/50. õppeaasta esimesel poolaastal peeti alaliselt tegutsevais koolilektooriumes loenguid järgmistel teemadel:

1. „Laste kommunistlikust kasvatusest.”
2. „Rahvusvaheline olukord.”
3. „Ukraina rahva taasühendamine üheks Ukraina Nõukogude Sotsialistlikuks Vabariigiks.”
4. „A. S. Makarenko lastekasvatusest perekonnas.”
5. „Kultuurse käitumise oskuste ja harjumuste kasvatamine lastes.”
6. „Kirjanik-demokraat M. M. Kotsjubinski.”
7. „Õpilase käitumise reeglid — nõukogude õpilase kasvatamise alus.”
8. „Kuidas saavad vanemad abistada oma lapsi edukas õppimises.”
9. „Pioneerorganisatsioon ja perekond.”
10. „Distiplineerituse kasvatamine lastes.”
11. „Nõukogude patriotismi kasvatamine kodus ja koolis.”
12. „Elu tekkimine ja arenemine maakeral.”
13. „A. M. Gorki — suur proletaarne kirjanik.”

Niisugune lastevanemate seas tehtava loengulise töö sisu tuleb lastevanemate seas tehtava pedagoogilise propaganda eesmärgi ja ülesannete uut viisi mõistmisest, lastevanemate seas ning laiades elanikkonna kihtides tehtava loengulise propaganda ja ideoloogilise töö tugevdamise poliitilise tähtsuse mõistmisest.

Teadusalaste teadmiste propaganda alal tehti koolilektooriumidele ülesandeks viia kuulajate teadvusse põhilised teaduslikud andmed maailmaruumi, päikesesüsteemi ja maakera arenemisest, looma- ja taimerijgi tekkimisest ja arenemisest jne.

Koolilektooriumi tähtsaimaks ülesandeks oli koolis ja kodus teostatava laste kommunistliku kasvatuse teooria ja praktika propageerimine lastevanemate hulgas, kooli pedagoogide ja lastevanemate poolt laste kommunistliku kasvatuse kvaliteedi parandamiseks

tehtava ühise töö organiseerimise sisu ja metoodika propageerimine.

Loengute pidamine poliitilistel ja pedagoogilistel teemadel ja nende esitamise kõrge tase kommunistliku partei oblastikomitee, linnakomitee ja rajoonikomitee kogenud ja kvalifitseeritud lektorite poolt vastas täielikult lastevanemate laiade hulkade ideelis-poliitilise teadvuse ja nende poliitilise hariduse tõstmise ülesande täitmise vajadustele.

Arvutud lastevanemate hinnangud kõnelevad sellest, et loodus-teaduslikel teemadel peetud loengud tekitasid määratu suurt huvi, soodustasid vabanemist usulistest eelarvamustest ja ebausust, aitasid lastevanemal endale materialistlikult seisukohalt selgeks teha küsimusi elu tekkimisest ja arenemisest maakeral.

Lastevanemad avaldasid soovi, et laiendataks loodusteaduslike loengute temaatikat ja peetaks neile loenguid maakera tekkimisest, Mitsurinist, Lössenkost, nõukogude agronoomiateaduse saavutustest, aatomienergiast.

Õpetajate loenguid pedagoogilistel teemadel kuulasid lastevanemad erakordse tähelepanu ja huviga. Nad avaldasid soovi kuulata loenguid neil teemadel võimalikult sagedamini ja tegid rea ettepanekuid loengute temaatika laiendamiseks koduse kasvatuses küsimuste alal, mida arvestati koolilektoriumide töö sisu edasisel planeerimisel.

Loengulises töös osutati rohkem tähelepanu laste kehalisele kasvatusesele, režiimi ja lapse tegevuse organiseerimisele kodus, kõlbeline kasvatus küsimustele, käitumiskultuuri kasvatamisele koolis, kodus ja avalikes kohtades, vanemate autoriteedi osale ja tähtsusele laste kasvatamisel, perekondlike suhete ja olude mõjule lastekasvatuses.

Neile küsimustele tuleb lisada ka õpetajate soovid, kes rõhutasid loengute pidamise vajadust niisugustel aktuaalsetel teemadel, nagu laste usuvastane kasvatus, sotsialistliku suhtumise kasvatamine töösse ja sotsialistlikku omandisse, sotsialistliku humanismi kasvatamine jt.

Koolilektoriumide plaanipärase töö organisatsiooniline ülesehitus määrati järgnevate juhtteesidega:

1. Lektoriumid lastevanemate jaoks luuakse kõigi Nikolajevi oblasti seitsmeaastaste koolide ja keskkoolide juurde.

See tees arvestas kõiki kümne- ja seitsmeaastaste koolide võimalusi, nimelt küllalt kõrge kvalifikatsiooniga kõrgema haridusega õpetajate kaadri olemasolu, kes võivad kindlustada loengute teadusliku ja metoodilise kvaliteedi kõrge taseme. Oli arvestatud ka keskkoolide materiaalseid tingimusi — nendes koolides on suured ruumid kuulajate kogunemiseks. Ruumis on mööbel ning näitlikud õppevahendid loengute illustreerimiseks.

2. Lektoriteks teadusalastel ja pedagoogilistel teemadel on antud kooli pedagoogid.

Kogemused näitavad, et õpetajate töö lektoritena aitab ellu

viia ideed kooli ja perekonna vahelisest tihedast seosest kommunistliku kasvatuseteostamisel, et see töö aitab tõsta kooli ja õpetaja autoriteeti lastevanemate ja laialdase elanikkonna hulgas. Lastevanemad näevad õpetajas mitte ainult pedagoogi, vaid ka teaduse esindajat, kõrgelt haritud ühiskonnategelast. Õpetaja autoriteedi kasv lastevanemate seas tõstab tema autoriteeti ka laste silmis. Sellel on suur pedagoogiline tähtsus.

3. Koolide juures alaliselt tegutsevate lektoriumide töö toimub regulaarselt, kaks korda kuus, täpselt kindlaksmääratud kuupäevadel ja tundidel.

See tees kindlustas lektoriumide töös süstemaatilise ja plaanipärasuse teadusalaste, poliitiliste ja pedagoogiliste teadmiste propageerimisel lastevanemate seas.

4. Kooli lektoriumis teostatava loengulise propaganda kvaliteedi ja lastevanemate osavõtu eest loengutest vastutab kooli administratsioon ja pedagoogiline kollektiiv.

Koolide pedagoogilised kollektiivid suhtusid vastutustundega loengulisse töösse, nad korraldasid iga loengu esialgse arutlemise, olles seisukohal, et loengu edu ei ole mitte üksnes lektori, vaid ka kogu kooli pedagoogilise kollektiivi auasi.

Linnas ja kohtadel organiseeriti õpetajate täiendusinstituudi ja Nikolajevi Pedagoogilise Instituudi poolt õpetajatele ja lektoritele konsultatsioonilist abi; kohtadel loodi õpetajatest-lektoritest, kes töötavad eriala järgi ühe ja sama küsimuse juures, koondised, nendele korraldati süstemaatiliselt grupi- ja individuaalkonsultatsioone ja üksikute, sisult kõige keerukamate loengute kavade arutlusi. Kõik see soodustas loengute kvaliteedi tõstmist kõrgemale tasemele.

Otsustavat osa pedagoogilise propaganda arendamisel lastevanemate seas ja kogu loengulise töö kvaliteedi parandamisel linnas ja oblastis etendas selle töö initsiaatori ja juhtija — Kommunistliku Partei Nikolajevi Oblastikomitee alaline tähelepanu koolilektoriumide tööle.

Partei oblastikomitee ja linnakomitee töötajad tegid õpetajate ja koolidirektorite hulgas ulatuslikku selgitustööd loengute organiseerimise ja suunamise alal, valgustasid kohalikus ajakirjanduses alaliselt tegutsevate koolilektoriumide sihte ja ülesandeid, selgitasid lektoriumide valmisolekut töö alguseks. Viibides üksikuil loenguil, õppisid nad süstemaatiliselt tundma loengute kvaliteeti, analüüsisid puudusi ja positiivseid külgi üksikute koolilektoriumide töös ja andsid konkreetseid juhendeid nende tegevuse parandamiseks.

Kogu see parteiorganite poolt koos oblasti ja linnade haridusosakondadega teostatud määratu suur töö kindlustas koolilektoriumidele nende suure tähtsuse üldise tunnustamise, mida võib kuulda kõikide lastevanemate sõnavõttudes, õpetajate hinnangutes, kohaliku ajakirjanduse artiklites, sõnavõttudes õpetajate koosolekuil ja konverentsidel.

Vastutus oblastikomitee ees loengute kõrge ideelis-poliitilise taseme eest, kontroll haridusosakondade poolt, kooli kogu pedagoogilise personali, direktori ja õppealajuhataja alatine osavõtt igast loengust — kõik see aitas kaasa lektorite vastutustunde kasvule loengute teadusliku, poliitilise ja metoodilise kvaliteedi eest ja tekitas neis vajaliku loominguise aktiivsuse teadusalaste, poliitiliste ja pedagoogiliste teadmiste propaganda teostamisel.

Koolilektuuriumide töö Nikolajevi linnas ja oblastis ei toimunud isoleeritult kooli poolt lastevanematega tehtava töö teistest liikidest (lastevanemate üld- ja klassikoosolekutest, õpilaste küllastamisest kodus jt.).

Lastevanemad, loengute kuulajad, lugesid oma õiguseks pöörduda igal ajal — pärast loengut, õpilaste küllastamisel kodus, kooli kutsumisel, lastevanemate koosolekuil jne. — õpetajast lektori poole neid huvitavas pedagoogilises küsimuses, mis oli seotud laste koduse kasvatusega.

Nikolajevi linna ja oblasti koolide kogemused näitavad, et koolilektuuriumide töö organiseerimine ja läbiviimine on ülesanne, mis on täiesti jõukohane kesk- ja mittetäielikule keskkoolile. Iga kool võib kõrgema haridusega vanemate klasside õpetajate seast eraldada lektorite grupi, kes kindlustab sisukate, ideoloogiliselt kõrgetasemeliste loengute pidamise teadusalastel, poliitilistel ja pedagoogilistel teemadel.

On hinnatav, et õpetajail on võimalus käsitleda koolis ja perekonnas teostatava laste kommunistliku kasvatuseteooriat tihedas seoses kasvatuseteooriaga, kasutada loenguis laialdaselt illustreerimisi, näiteid mõne õpilase kasvatamisel saadud kogemustest kodus ja koolis, et õpetajail on võimalus kontrollida esitatud loengu aktuaalsust ja selle sisu mõjuvust, üksikute pedagoogiliste nõuete ulatumist igapäevasesse ellu.

Linna ja oblasti koolide administratsioon ja pedagoogilised kollektiivid osutasid suurt tähelepanu välise tingimuste loomisele, mis soodustaksid lastevanemaile peetavate loengute kõige paremat kordaminekut. Sel eesmärgil oli igas koolis lektuuriumi kuulajate vastuvõtuks kunstipäraselt kujundatud, sisustatud ja vajaliku mööbliga varustatud suur valge saal.

Paljudes linna koolides korraldati lektuuriumi tööajaks pedagoogilise kirjanduse, õpilaste vihikute, õpilasingide — noorte naturalistide, tehnika-, käsitööringi ja paljude teiste ringide tööde näitusi. Need näitused äratasid lastevanemais suurt tähelepanu ja huvi, olid näitliku ja elava pedagoogilise propaganda vahendiks.

Õpilastööde näituse vaatlemisel enne loengute algust said lastevanemad õpetajailt seletusi ja esitasid neile palju küsimusi, said väärtuslikke pedagoogilisi nõuandeid näiteks selle kohta, kuidas peavad lapsed oma vihikuid korras hoidma, kuidas tuleb lapsi kontrollida ja harjutada õigeaegselt täitma koduseid ülesandeid. Nad tutvusid sellega, kuidas kulgeb koolis mitmesuguste

ringide töö, missugune on nende tähtsus lapse mitmekülgse arendamisel.

Lastevanemate elav vestlus õpetajatega näituse küsimustes kujunes sageli lastevanemaile konsultatsiooniks paljudes lastega tehtava õppe-kasvatustöö küsimustes.

Mõnes linna ja oblasti koolis kujunes kombeks alustada lektoriumi tööd pioneerirühma koonduse demonstreerimise või laste kunstilise isetegevusega.

Et võimaldada lastevanemaile rahulikult loengut kuulata, oli enamikus linna koolides väikeste laste jaoks, keda vanemad ei saanud järelevalveta koju jätta, sisse seatud lastetoad, kus algklasside õpetajad või pioneerijuhid korraldasid lastele mängu, lugesid ja jutustasid huvitavaid jutustusi, muinasjutte, veetsid nende aega piltide ja mänguasjadega.

Tavaliselt viibisid loengute ajal kooli saalis kõik õpetajad. Nad jälgisid loengu kvaliteeti, selle sisu ja meetodikat ning seda muljet, mida loeng avaldas kuulajaile, et järgmisel kooli pedagoogilise nõukogu koosolekul arutada loengu puudusi ja positiivseid külgi ning teha lastevanemate lektoriumi töös ja õpetajate ettevalmistuses igaks loenguks edasisi parandusi.

Niisugune pedagoogiliste kollektiivide töö aitas kaasa loengute kvaliteedi tõstmisele, pani aluse kogu kooli pedagoogilise kollektiivi ühisele vastutusele lektoriumi töö kvaliteedi eest, aitas kaasa õpetajate-lektorite meisterlikkuse tõstmisele loengute pidamises, tõstis õpetajate huvi teaduslike küsimuste vastu, eriti koolis ja perekonnas teostatava laste kommunistliku kasvatuse teooria ja praktika küsimuste vastu, liites õpetajate kollektiivi ideeliselt ühte, tõstis õpetajate kui lektorite pedagoogilist kultuuri.

Enamikul juhtudel valmistusid õpetajad loenguteks erakordselt kohusetruult ja hoolikalt, lülitasid teema juures tehtavasse töösse oma initsiatiivi ja oma isiklike pedagoogiliste kogemuste mõtestatud kokkuvõtteid.

Töö lastevanemate lektoriumides pakkus enamikule õpetajaist suurt rahuldust. Sellest kõnelevad lektoritena esinevate õpetajate rohkearvulised arvamuseavaldused.

Alaliselt tegutsevates lektoriumides peetavate loengute ettekande kvaliteet paranes aastast aastasse. Lektoritena esinevad õpetajad omandasid enamikus täielikult loengumaterjali populaarteadusliku käsitlemise kunsti suurearvulise auditooriumi ees.

Lektoriumide teise tegevusaasta alguseks kujunes igas koolis tugev täisväärtuslike lektorite tuumik, kes olid loengulist tööd hakanud armastama, nähes selles oma aukohustust, kodumaa teenimise ühiskondlikku kohustust.

Järk-järgult lülitasid teaduslikel ja pedagoogilistel teemadel loengutega esinevad õpetajad nende erialale vastavatesse Poliitiliste ja Teadusalaste Teadmiste Levitamise Ühingu sektsioonidesse. Siin said nad ka juhendeid ja kvalifitseeritud abi oma õilsas

propagandistitöös teadusalaste, poliitiliste ja pedagoogiliste teadmiste levitamisel.

Nikolajevi linna ja Nikolajevi oblasti koolide juures alaliselt tegutsevate lektoriumide olemasolu kahe aasta vältel kogunes palju fakte, mis kõnelevad veenvalt teadusalaste, poliitiliste ja pedagoogiliste teadmiste propaganda suurest tähtsusest lastevanemate sotsialistliku teadvuse tõstmisel ja perekonnas teostatava laste kommunistliku kasvatusel.

Nikolajevi linna 36. Keskkooli pedagoogid tegid kindlaks, et neis klassides, kus lastevanemad aktiivselt võtsid osa lektoriumi tööst, muutus laste kasvatamine õpetajaile kergemaks, nad leidsid lastevanemais elavat toetust mitmesuguste kasvatuslike ürituste läbiviimisel. Märgiti, et neis klassides on õpilaste õppeedukus ja käitumiskultuur kõrgem.

Koolilektoriumi plaanipärane, süstemaatiline töö soodustas lastevanemate ühiskondliku aktiivsuse tõusu kooli suhtes. Paljudes koolides kujunes välja lastevanemate aktiiv, paranes lastevanemate komiteede töö, mõnes koolis hakati välja andma seinalehte lastevanemate jaoks, kus valgustati kooli ja perekonna ühise töö kogemusi kommunistliku kasvatusel alalt, koduse kasvatusel paremaid kogemusi, samuti ka puudusi ja vigu laste kasvatusel. Seinalehe artiklites avaldati koolile ja õpetajaile tänu lektoriumi töö eest, lastesse hea suhtumise ja neile teaduse aluste eeskujuliku õpetamise eest. Lastevanemad hakkasid kooli tunduvalt aktiivsemalt abistama uueks õppeaastaks ettevalmistamisel, üldise koolikohustuse teostamisel ja kooli ühises võitluses õpilaste õppeedukuse eest.

Lastevanemate ühiskondlik abi koolile kõneleb nõukogude lastevanemate suurenenud poliitilisest teadlikkusest; lastevanemad näevad laste kommunistlikus kasvatusel, kooli tegevuses omaenda südamelähedast asja, mille eduks nad on valmis vabatahtlikult ohverdama oma ennastalgavat kollektiivset tööd.

Alaliselt töötavate lastevanemate lektoriumide töö Nikolajevi linna ja oblasti koolides aitas kaasa tiheda ideelise ja pedagoogilise koostöö loomisele kodu ja kooli vahel laste kasvatamisel.

Lektoriumide töökogemused näitavad erakordse veenvusega, et meie nõukogude õpetajad varjavad endas ammendamatu ja senini veel täielikult kasutamata võimalusi kujuneda laiades töötavates hulkades sotsialistliku selgitustöö tegemise hiiglaarmees.

KOOLI LASTEVANEMATE KONVERENTSIDE KORRALDAMISE KOGEMUSTEST

Kooli töö lastevanematega on Sverdlovski linna parteiorganisatsioonide ja rahvahariduse organite pideva hoolitsuse objektiks.

Pedagoogiline avalikkus püüab visalt ületada piiratust, formaalsust ja monotoonsust kooli poolt lastevanematega tehtava töö vormides ja igati parandada elanikkonna laialdastes hulkades tehtava pedagoogilise propaganda sisu.

Linnas töötab mitu alalist koolilektoriumi lastevanemate jaoks, kus regulaarselt peetakse loenguid poliitilistel, teadusalasatel ja pedagoogilistel teemadel. Peale selle peetakse samasuguseid loenguid vahetult ettevõtteis ja tööliisklubides. Koolides on saanud traditsiooniks lastevanematele korraldatavad temaatilised lahtiste uste päevad.

Partei linnakomitee juhendite kohaselt arutatakse laste kommunistliku kasvatuses küsimusi üha sagedamini parteikoosolekuil ning tööliste ja teenistujate koosolekuil. Nii arutasid näiteks Uraali Turbogeneraatorite Tehase töölised väga aktiivselt kommunistliku partei keskkomitee parteiorganisaatori ettekannet „Laste kommunistlikust kasvatuses”. Ettekandel viibis mitusada töolist.

Suurt tähelepanu osutatakse lastevanematega tehtavale plaanipärasele, süstemaatilisele tööle koolide nr. 5, 22, 36 ja paljude teiste koolide direktorite ja eriti klassijuhatajate poolt, kes on omandanud väärtuslikke kogemusi töös perekonnaga. Neil on märkimisväärne lastevanemate aktiiv, kes osutab neile olulist abi kasvatuslike ürituste organiseerimisel klassis.

Kooli ja kodu koostöös leidsid 1950/51. õppeaastal linna Õpetajate Täiendusinstituudi initsiatiivil laialdase leviku kooli lastevanemate konverentsid. Nende konverentside teemadeks olid: „Lastes teadliku suhtumise kasvatamine õppetöösse”, „A. S. Makarenko lastekasvatusest perekonnas”, „Perekond, komsomol ja pioneeriorganisatsioon”, „Vanemate osa laste edukal õpetamisel”, „Kodu ja kooli ühine töö laste kasvatamisel”. Organiseeriti lastevanemate konverentsid L. T. Kosmodemjanskaja raamatu „Jutustus Zojast ja Surast” põhjal.

Esimene konverents, teemal „Laste teadliku suhtumise kasvatamine õppetöösse”, korraldati 36. S. M. Kirovi nimelises Kesk-koolis. Seejärel võeti see üritus laialdaselt üle teiste koolide pedagoogiliste kollektiivide poolt.

Hoolsalt ja vajalikult ettevalmistatult äratavad kooli lastevanemate konverentsid elavat huvi ja tõmbavad kaasa laialdasi lastevanemate hulki. Nii viibis 1. Kesk-koolis teemal „A. S. Makarenko lastekasvatusest perekonnas” peetud konverentsil üle 450 lap-

sevanema, 27. Keskkooli konverentsile teemal „Lastes teadliku suhtumise kasvatamine õppetöösse” kogunes üle 550 lapsevanema. 12. Keskkoolis teemal „Vanemate osa laste edukal õpetamisel” peetud konverentsil viibis umbes 400 lapsevanemat. Tagasihoidlike arvestuste järgi külastas lastevanemate konverentsi umbes 9000 lapsevanemat.

Kooli lastevanemate konverentsid tugevdavad ja laiendavad kooli sidemeid šeflusorganisatsioonide ja teiste ühiskondlike organisatsioonidega. Nii korraldas 77. Seitsmeaastane Kool lastevanemate konverentsi koos kolmekordse ordenikandja Uraali Masinaehitustehase tehasekomiteega. Tehasekomitee aitas kooli konverentsile kaasa tömmata paljusid lastevanemaid, andes selleks suurepäraselt sisustatud ruumi tehase klubis, aitas trükkida kutsekaardid ja kuulutused. Oma sõnavõtus konverentsil kutsus tehasekomitee esimehe asetäitja tehase töölisi üles osutama rohkem tähelepanu oma laste kommunistlikule kasvatusel ja kõigiti arendama ja tugevdama perekonna sidemeid kooliga.

27. Keskkool korraldas lastevanemate konverentsi koos suure „Uralobuv” vabrikukomiteega. Suurt abi konverentsi läbiviimisel osutas koolile Kirovi rajooni parteikomitee, kes tegi partei algorganisatsioonidele ülesandeks selgitada tööliste ja teenistujate kollektiivides eelseisva konverentsi eesmärki ja tähtsust. Ettekandega teemal „Kooli ja perekonna ühine töö laste kommunistlikul kasvatamisel” esines konverentsil rajoonikomitee sekretär.

Konverents, mille organiseeris 22. Keskkooli pedagoogiline kollektiiv koos Stalini-nimelise tehase tehasekomiteega, kulges kõrgel ideelisel tasemel. Suure sisuka ettekandega teemal „Noorte nõukogude patriootide kasvatamine on kooli, perekonna ja komsomoli ühine ülesanne” esines konverentsil partei rajoonikomitee sekretär, kes rõhutas, et kooli, perekonna ja komsomoli ülesanne seisab selles, et kasvatada lastes kõrget ja õilsat nõukogude patriotismitunnet, valmisolekut võidelda meie partei ja rahva ürituse eest, oskust ületada selles võitluses raskusi, sisendada lastesse marksistlik-leninlikku maailmavaadet, ustavust kommunistliku partei üritusele; kõneleja rõhutas, et kool peab lastevanemaid iga päev abistama austava kohustuse — kasvava põlvkonna kasvatamise täitmisel. Kooli ülesanne on juhatada perekonda laste kasvatamisel. Ainult kooli, kodu ja komsomoli koostöö garanteerib laste õige kasvatamise.

Konverentsil sõnavõtnud masinaehitustehase meister P. ütles, et lastevanemate konverentsid aitavad lastevanemaid sügavamalt ja põhjalikumalt aru saada vastutusest laste kasvatamise eest ja aitavad kaasa ausa, meie kodumaale piiritult ustava, tööd armastava Nõukogudema kodaniku kasvatamisele.

Lastevanemate konverentsid näitavad, missuguse suure hoole ja sügava kodanikukohuse tundega suhtuvad paljud isad ja emad oma kohustustesse laste kasvatamisel.

Mõnes koolis kestsid konverentsid 3—4 tundi. Konverentsidel

võtsid sõna eesrindlikud töölised, teaduslikud töötajad, arstid, noored isad ja emad ning vanemad, kellel on juba palju kogemusi laste kasvatamisel. Kõiki sõnavõtte kuulasid juuresolijad suure tähelepanuga.

Sõna võtsid mitte ainult need lastevanemad, kes olid varem ette valmistunud kogemuste vahetamiseks koduse kasvatuse üle, vaid ka need, kes oma initsiatiivil tahtsid jutustada ja mõtteid vahetada selle üle, kuidas nad kasvatavad oma lapsi. Sageli ümbritsesid sõnavõtnud lastevanemaid pärast konverentsi lõppu isad ja emad tiheda rõngana, küsisid neilt nõu selle kohta, kuidas tuleb toimida laste kasvatamise konkreetsete küsimuste lahendamisel.

Ettekannete ja sõnavõttudega koduse kasvatuse kogemustest esines Sverdlovski linna koolide konverentsidel 98 lapsevanemat, läbirääkimistel võttis sõna üle 200 lapsevanema.

Kõik ülalöeldu annab aluse järelduse tegemiseks, et lastevanemate konverentsid soodustavad lastevanemate aktiivsuse kasvu, arendavad neis huvi nõukogude pedagoogika küsimuste vastu, õpetavad neid enam läbimõeldult lähenema oma laste kasvatamisega seotud küsimustele.

Kogemused näitavad, et lastevanemate osavõtt kooli lastevanemate koosolekutest suureneb pärast konverentsi tunduvalt, ja ka koosolekud ise kulgevad tunduvalt aktiivsemalt.

Lastevanemate konverentsid näitavad veenvalt, et eesrindlikus nõukogude perekonnas on kogunenud laste kommunistliku kasvatamise väärtuslikke kogemusi, mida tuleb hoolikalt tundma õppida ja levitada elanikkonna laiades hulkades.

Kuulates lastevanemate sõnavõtte, võis veel kord veenduda selles, kui võrd sügavale tungivad eesrindlikud nõukogude lastevanemad laste kasvatamise ja õpetamise sisusse ja kui võrd visalt nad otsivad mõistlikku nõu õpetajailt ja pedagoogikateaduse esindajailt.

Toome mõnede sõnavõttude lühikese sisukokkuvõtte.¹

Lihtsate, hingestatud sõnadega jutustas Š., kuidas ta oma tütres, IV klassi õpilases, kasvatab armastust kodumaa ja töö vastu V. I. Lenini elust ja tegevusest võetud näidete varal.

Emalt kuulis tütarlaps, kui kohusetruult suhtus Volodja Uljanov õpinguisse. Seltsimees Š. tutvustab tütrele arusaadavas ja eredas vormis episoodi Lenini revolutsioonilisest tegevusest, jutustab, kuidas ta tsarismi tingimustes, kartmata ühtki raskust, kirglikult ja südilt võitles töötajate õnne eest. Vaadeldes illustratsioone V. I. Lenini elu käsitlevates raamatutes vestlevad ema ja tütar nende sisu üle. Laste teadvusse jätavad niisugused vestlused sügavaid jälgi ja avaldavad sageli otsest mõju nende käitumisele.

Puidutöötlemise tehase eesrindlik tööline sm. T. jutustas sellest, kuidas ta kord nägi, et tema tütar Ljusja korrastab hoolikalt oma töölauda, paneb ära ja korrastab raamatud. Ta küsis tütrelt, mida

¹ Üksikasjaliselt on lastevanemate sõnavõtte koolide lastevanemate konverentsidel valgustatud raamatus „Semja i škola”. Sverdlovsk, 1951, lk. 52–78.

ta teeb. Tütar vastas õhinaga: „Tahan kodus valmistuda tundideks nii, nagu tegi seda Volodja Uljanov: temal ei olnud laual kunagi midagi üleliigset.”

Selgus, et samal päeval oli õpetaja klassis rääkinud sellest, kuidas õppis V. I. Lenin. Isa tundis huvi kõneluse sisu vastu, kiitis tütre kavatsuse palavalt heaks. Tütar hakkas märgatavalt paremini õppima; tundideks valmistub ta alati korrastatud laual, seab varakult korda kõik talle vajalikud õpikud ja vihikud.

Sm. T. jutustab tütrele sageli, kuidas tema ja ta seltsimehed-stahaanovlased võitlevad plaani täitmise eest, kuidas möödus tema tööpäev tehases, missugused huvitavad sündmused toimusid tehases. Isa vastutustundlik suhtumine oma töösse on märgatavalt mõjunud tütrele. Mitte juhuslikult ei vastanud tütarlaps isa küsimusele selle kohta, kas ta on homseks tunnid ette valmistanud: „Isa, sina ju ei lähe tööle ettevalmistamata. Ja mina ka ei lähe.” On iseloomulik, et tütarlaps kooli minnes armastab väljuda koos tööleminevate vanematega.

Paljud teised lastevanemad avaldasid oma mõtteid selle kohta, kuidas nad kasvatuslikel eesmärkidel kasutavad meie laste palavat armastust kodumaa vastu. Sm. V. ütles, et tema kõige palavamaks emasooviks on, et tema lapsed kasvaksid patriootideks ja oleksid piiritult ustavad oma kodumaale, armastaksid teda ja kannaksid seda armastust läbi kogu oma elu.

Palju huvitavat ja kasulikku jutustasid lastevanemad konverentsidel sellest, kuidas nad õpetajate näpunäidete kohaselt aitavad lapsi teadlikult ja sügavalt omandada teadmisi teaduse alustest, kuidas nad iga päev juhivad koduste ülesannete täitmist, tunnevad huvi kooliprobleemide vastu, kasvatavad lastes armastust õppimise ja kooli vastu, arendavad õpilastes vestluste ja raamatute lugemise protsessis tunnetuslikke huvisid.

P. perekonnas kasvatatakse kolme last. Nad õpivad hästi ja teevad oma käitumisega vanemaile heameelt. Lapsed valmistavad koduseid ülesandeid iseseisvalt ja kindlal ajal, peavad silmas järjekorda nende täitmisel, hoiavad oma töökoha eeskujulikus korras. Vanemad kasvatavad neis tööarmastust ja usinust. Vanemate pingutused on suunatud sellele, et lapsed iseseisvalt, teadlikult õpiksid ülesandeid. Esineb juhtumeid, kus lapsed jutustavad isale või emale selgeksõpitud ülesande, seletavad ülesande lahendamist, näitavad kaardil geograafilisi nimetusi. Vanemad valvavad selle järele, et lapsed loeksid ilmekalt ja et nad oskaksid loogiliselt jutustada. Juhul kui lastel on koduste ülesannete lahendamisel suuri raskusi, lasevad vanemad neid suunavate küsimuste ja nõuannetega vastava osa õpikus veel kord läbi lugeda, aitavad neid ise leida õige lahenduse. Sageli toimub perekondlikus ringis koolisündmuste või läbiloetud raamatu elav arutus.

„Ma ei näe midagi kahjulikumat,” ütles sm. R., „kui lubada lastel tööd pooleli jätta seda lõpule viimata. Nõuan alati: alustasid tööd — olgu see ülesannete õppimine või ülesanne majapidamise

alalt —, ära kunagi jäta enne, kui selle lõpetad. Sellega kasvatan püsivust, hoolsust, tööarmastust, visadust ja oskust ületada raskusi, mis esinevad teel eesmärgile. Peame ju lastest kasvatama osavaid töötajaid ja sitkeid võitlejaid.”

Sõnavõttudes rõhutati, et vanemad peavad tähelepanelikult ja suure austusega suhtuma oma laste kooliülesannetesse ja koolitöösse. Sm. L., 12. kooli VII klassi õpilase ema, jutustas sellest, et kohe, kui tema tütar Galja astus üle kooliläve, hakkasid vanemad huvi tundma ja tunnevad ka praegu huvi selle vastu, missugust mõju avaldavad tütrele kool ja õpetajad, kuidas lähevad tunnid, kuidas õpivad Galja sõbratarid, missuguseid ühiskondlikke kohustusi täidab ta koolis.

A. S. Makarenko kirjutas: „Vanemate autoriteedi peamiseks aluseks võibki olla ainult vanemate elu ja töö, nende kodanikuilme ja nende käitumine.”¹

Vanemate autoriteedi tähtsusest laste kasvatamisel räägiti lastevanemate konverentsidel palju. Kolme poja ema sm. K. ütles, et ta tunneb enesel alati poegade tereid pilke. See sunnib meid, vana- maid, jälgima oma käitumist, püüdma olla paremad ja olla eesku- juks lastele.

U. perekonnas õpivad lapsed oma isa elukäigust eeskuju võttes visalt töötama ja taotlema seatud sihti. Lapsed teavad, missugu- seid määratud pingutusi tegi nende isa, et tsaarivalitsuse ajal saada haridust. Kõrgema õppeasutuse sai ta lõpetada alles nõu- kogude korra ajal. Leningradis hävines blokaadi ajal sm. U. valmis doktori väitekirja. Läks nurja 10 aastase pingelise töö vili. Kuid see ei peatanud teadlast. Ta asus uuesti tööle. Mõne aasta jooksul lõpe- tas ta väitekirja ja kaitses seda edukalt. Lapsed olid kogu aja tead- likud isa tööst ja püüdsid teda töö juures mitte eksitada oma kõne- luste, mängude ja igasuguste palvetega, arvestades seda, et isale on iga tund kallis. Nad olid uhked sellele, et nende isa visalt taotleb töö lõpetamist ettenähtud tähtajaks ja kaitsmiseks esitamist. Kaits- mise päev oli pidupäevaks kogu perekonnale. Vanem tütar, praegu riikliku ülikooli üliõpilane, viibis nii mõnelgi korral üliõpilaste diplomitööde kaitsmisel ja kuulas pealt, kuidas isa üliõpilastelt eksameid vastu võttis.

Mitme aasta vältel teeb sm. U. suurt ühiskondlikku tööd 36. koolis, kus õpivad tema tütreid. Ta töötab õpetajate ülesandel süstemaatilisel kooli mahajäävate õpilastega, aitab neil ületada raskusi õppetöös ja visalt võidelda kõrge kirjaoskuse eest. „Minu lapsed,” kõneles sm. U. konverentsil, „jälgivad neid õpinguid; nad rõõmustavad koos minuga, kui mahajääv õpilane, lootusetute tead- mistega, nagu paistis, sooritab visa töö tulemusena aasta lõpul edu- kalt eksamid ja läheb üle järgmisse klassi. Mulle tundub, et minu poolt teostatav ühiskondlik töö mõjub soodsalt minu lastesse, kas- vatab neis armastust töö vastu ja soovi aidata oma seltsimehi.”

¹ A. S. Makarenko — Raamat lastevanemaile, Tallinn, 1947, lk. 406.

Sm. B. rääkis konverentsil: „Kui ma olen kinni ühiskondliku tööga, võtavad lapsed meelsasti oma kanda osa minu koduseid muresid. Mäletan, kui ma käisin haiglas, jäi mu poeg meelsasti väikese õekese juurde ja isegi tuletas mulle meelde: „Ema, sul on aeg minna, ära muretse, küllap ma vaatan Ksjuuša (väike õeke) järele ja panen ta magama.”

Stahaanovlane sm. P. kõneles sellest, et laste kasvatamine algab „väikesest peale”. Seejuures meenutas ta Maksim Gorku suurepärast mõtet selle kohta, et juba inimese väike võit iseenda üle teeb ta palju tugevamaks.

Laste kasvatamisel valitseb sm. P. perekonnas kindel kord ja järjekindlus. Vanemad harjutavad lapsi õigel ajal ja kohusetruult tegema koduseid ülesandeid, tunnis tähelepanelikult kuulama ja rangelt täitma kindlaksmääratud režiimi.

Isa kasutab osavalt mitmesuguseid elulisi juhtumeid oma laste kasvatamise eesmärgil.

„Hiljuti,” kõneles sm. P., „läksin pühapäeval tööle. Tütar, kes õpib III klassis, küsis minult, miks ma pühapäeval tehasesse lähen. Ütlesin talle, et üks töölistest jättis ettenähtud ülesande lohakuse tõttu täitmata, mistõttu homme, esmaspäeval, ei saa töölised pidevalt töötada. See võib avaldada mõju tehase plaani täitmisele. Nii ma siis lähengi nüüd tehasesse, et parandada olukorda ja ette valmistada kõik, mis on vajalik edukaks tööks järgmisel päeval.”

Niisugune ilmekas eeskuj, mis näitab igale inimesele, kui vajalik on muretseda töö üldiste tulemuste eest, avaldas tütarlapsele tugevat mõju. Ta jäi mõttesse. Nähtavasti kujutles ta esmakordselt tõeliselt, milleni viib lohakus ja vastutustunde puudumine töös.

Sm. Z. perekonnas kasvatatakse kolme last. Perekond elab üksmeelse töökollektiivina. Vanemad pühendavad lastele palju aega. Perekonnas on välja kujunenud hea traditsioon: lapsed ja täiskasvanud loevad ühiselt raamatuid. Nii loeti läbi lasteraamatud: „Esimese klassi õpilane”, „Leenakese ja tema sõprade seiklused”, „Robinson Crusoe” ja teised. Vabal ajal mängib isa lastega kabet ja teisi huvitavaid lastemänge. Nääripuu korraldamisest võtavad vanemad aktiivselt osa. Lapsed jutustavad vanemaile kooliüldiseid jutustavad oma käitumisest, sellest, kuidas õpivad nende koolisõbrad, vahetavad muljeid lasteteatri etendusest jne.

Kodusest tööst võtab osa terve perekond, igaühele leidub tegevust. „Elame väga üksmeelselt,” kõneles sm. Z., „püüan oma lastes kasvatada sõpruse- ja seltsimehelikkusetunnet. Vanemad peavad hästi teadma, missugused huvid on nende lastel. Ühisel tegevuses ja pidevas suhtlemises avanevad vanemate ees laste südamed ja meil, isadel ja emadel, on siis kergem juhtida laste kasvatamist.”

Sm. V. poeg õpib I. kooli VII klassis. Oma sõnavõtus konverentsil jutustas ta: „Püüan oma pojas kasvatada armastust ja usaldust oma vanemate vastu, tahan, et ta näeks minus mitte ainult pidevat kontrolöri ja isikut, kes võib teda karistada, vaid esmajoones lähedast sõpra ja autoriteetset vanemat seltsimeest, kellega ta ei kar-

daks jagada oma raskusi ja kelle juures leiaks vastukaja igale küsimusele.

Kuidas ma seda teen?

Nõuan pojalt teadlikku distsipliinist kinnipidamist, huvitun elavalt tema koolielust, võtan osa tema mõistlikest meelelahutustest ja puhkusest. Mõnikord suusatame koos, mõnikord püüame kalu, mängime kabet. Vabal ajal saadab poeg mind, selle asemel et minna jalutama, tööle. Mõnikord käime koos pojaga enne magaminekut jalutamas. See on meie parim aeg, kus me peame avameelseid kõnelusi, arutame kõige mitmekesisemaid küsimusi, mis kinnitab, et poisi huvid on väga mitmekülgsed."

Sm. B. 40. kooli II klassi õpilase ema pühendas oma sõnavõtu perekonna ja pioneeriorganisatsiooni ühisele tööle. Tunneterikkalt kõneles ta sellest, kuidas ta aitab poega valmistuda pioneeriks astumiseks. „Lapse pioneeriorganisatsiooni astumise fakt ise,” ütles sm. B., „peab olema tema poolt sügavalt läbi elatud ja tuntud. Vanemad peavad sellele asjale osutama tõsist tähelepanu. Minu poiss mõtleb kogu aeg sellele, millal ta kord saab pioneeriks. Kõnele temaga sellest sageli ja selgitan talle, et pioneer peab olema kõigile lastele eeskujuks, et ta on kohustatud hästi õppima, osa võtma kooli ühiskondlikust elust, hästi suhtuma oma seltsimeestesse, olema viisakas vanemate vastu. Pojal on pioneeri piduliku vandetootuse tekst, ja ma püüan, et poiss seda teksti mitte mehaaniliselt ei omandaks, vaid selle sisu sügavalt tunnetaks, aru saaks, et pioneeriks astudes võtab ta endale suured kohustused — valmistuda kõigi jõududega teenima kodumaad.”

Sisukalt esines 22. Keskkooli lastevanemate konverentsil sm. T., kes töötab konstruktorina Uraali Masinaehitustehases; ta ütles: „Lugenud läbi L. T. Kosmodemjanskaja suurepärase, tõepärase raamatu „Jutustus Zojast ja Šurast”, esitad endale tahtmatult küsimuse: kuidas sina täidad oma vanemakohustusi, kas sa valmistad ette häid kodanikke, kes on meie kangelasliku ajastu vääri- lised?”

Igaüks meist jääb perekonnas lapse sündimisel tavaliselt mõtlema selle üle, kuidas teda kasvatada. Ja nüüd, lugenud läbi „Jutustuse Zojast ja Šurast”, teed mõttes kokkuvõtteid tehtust ja vaatad tulevikku. L. Kosmodemjanskaja raamat sunnib seda tegema. Ma ei vaata „Jutustusele Zojast ja Šurast” kui kasvatusõpikule. See on siiras jutustus tavalisest tööinimeste perekonnast, jutustus, mis aitab uut moodi lahti mõtestada oma kasvatuslikku mõju lastele, näha palju sellest, mida ma varem oma praktikas ei ole märganud.

Meie perekonnas on neli last. Kõik nad käivad koolis: noorem õpib IV klassis, vanem lõpetab keskkooli. Kui meie naisega alustasime oma ühist elu, ei kujutlenud me neid määratud raskusi, mida tuleb ületada, et kasvatada niisugust inimest, missugusena tahaksin näha meie last.

Mida on tarvis teha selleks, et kasvatada lapsi uuteks, nõukogude inimesteks, oma kodumaa tulisteks patriootideks, tulevasteks

kommunismiehitajateks? Eelkõige on tarvis, et lapsed tunneksid isa ja ema üksmeelset ja sihikindlat kasvatavat mõju.

Vanemate hea eeskuju innustab ka lapsi oma elus ja tegevuses samuti looma vastastikuse austuse, sõpruse ja kollektivismi õhkkonda.

Mul tuli kõrgemas õppeasutuses õppida sõja ajal. Tuli palju töötada. Lapsed sirgusid neil aastail suuremaks ja hakkasid üksteise järel koolis õppima. Minu õppimine ja laste õppimine kulges nagu paralleelselt. Lapsi rõõmustas minu edu, mind ja mu naisaga laste esimesed koolisaavutused. Perekonnas toimus terve, loov võistlus, kasvatati visadust teadmiste omandamisel.

Kool abistab meid palju laste kasvatamisel ja õpetamisel. Kui me ei kuulaks tema nõuandeid ja nõudmisi, ei saavutaks perekond kahtlemata neid positiivseid tulemusi laste kasvatamisel, mis meil on nüüd. Me ei aruta kunagi õpetaja tegevust laste juuresolekul, kuigi tuleb tunnustada, et me mitte alati ja mitte kõiges nendega nõus ei ole. Kui lapsed kõnelesid, et pedagoogid on nende vastu eriti ranged, üleliia nõudlikud, siis asusime alati pedagoogide poolele.”

Niisuguste perekondliku kasvatuse positiivsete kogemuste edasiandmise väärtus on väga suur. Konverentsidest osavõtjate sõnavõttud olid õpetlikud paljudele lastevanematele, suunasid nende tähelepanu kasvatuse tähtsamaile küsimustele, õpetasid konkreetsete näidete varal, kuidas tuleb lapsi paremini kasvatada.

Ühe Sverdlovski linna tehase töötaja sm. K. ütles: „Niisugusel konverentsil olen esimest korda. Õppisin täna, kuidas tuleb kasvatada lapsi, kuulsin õpilase päevarežiimist, sellest, kuidas peavad vanemad lapsi õigesti aitama kodus ülesandeid lahendada, ja paljust muust. Ma tahaksin, et 12. kooli pedagoogiline kollektiiv ka edaspidi taolisi üritusi korraldaks.”

Niisugune oli, võib liialdamata öelda, paljude lastevanemate arvamus, kes viibisid lastevanemate konverentsidel.

Oma sõnavõttudes ei piirdunud lastevanemad oma laste kasvatamise lihtsa kirjeldamisega. Tehti arvukaid kriitilisi märkusi kooli aadressil, seati üles huvitavaid pedagoogilisi küsimusi, mis puudutavad noore põlvkonna kasvatamist.

Sm. S. poeg õpib koolis. Kodus käitub poiss suurepäraselt, suhtub tähelepanelikult emasse, aitab teda kodustel töödel, koolis aga käitub halvasti, rikub distsipliini, on õpetajate vastu jäme. „Milles on siis asi, kuidas mõista ja seletada niisugust erinevust poisi käitumises kodus ja koolis, missuguseid vahendeid tuleb kasutada, et niisugust olukorda parandada?” küsis sm. S. pedagoogidelt.

Lastevanemad avaldasid oma arvamust laste ühise ja lahus õpetamise kohta koolis, õppimise ja klassivälise töö seose kohta, selle kohta, kuidas paremini saavutada kooli ja perekonna nõudmiste ühtsust laste kasvatamisel, ja paljude teiste pedagoogiliste küsimuste kohta.

Nõukogude kool on tõeline rahvakool, tema huvid on väga kal-

lid ja lähedased nõukogude rahvale. Sellepärast kõnelesidki paljud lastevanemad oma sõnavõttudes mitte ainult omaenda poegade ja tütarde kasvatamisest, vaid ka klassikollektiivi kasvatamisest ja õppe-kasvatustöö kvaliteedi tõstmisest koolis. Lastevanemad kõnelesid suure ärevusega sellest, et mõnes koolis on veel suur arv õppimises mahajäävaid õpilasi, kõnelesid õpilastes teadliku distsipliini tugevdamisest, vajadusest ilmutada rohkem ühiskondlikku ja pedagoogilist hoolitsust nende laste suhtes, kellel puudub vanemate korralik järelevalve.

Konverentsist osavõtjad rõhutasid vajadust igati hoida ja tõsta kooli ja õpetajate autoriteeti, kuid osutasid sealjuures ka üksikute koolide mõne õpetaja konkreetsetele puudustele õppe-kasvatustöös.

Lastevanemad tegid palju väärtuslikke ettepanekuid, mis olid suunatud õppe-kasvatustöö parandamisele koolis. Näiteks seda, et 1. Keskkooli VI klassis on halvasti korraldatud pioneeritöö, et 6. Keskkoolis peavad kooli juhtkond ja õpetajad paremini jälgima ühiskondlike ülesannete ühtlast jaotust kõigi õpilaste vahel, et õpilasi ei tohi õppetööst vabal ajal üle koormata; et kool peab tõsisemalt ja sügavamalt töötama poliitilise hariduse leninlike põhimõtete praktilise teostamise alal, ja et koolid korraldaksid õpilastele rohkem ekskursioone linna tööstusettevõtteisse.

Lastevanemate konverentsid olid omalaadseks koolide töö kontrollimise vormiks laialdase lastevanemate avalikkuse poolt. Niisuguste konverentside korraldamine soodustab kahtlemata koolide juhatajate ja õpetajate vastutustunde tõusu neile usaldatud riikliku ülesande — noorsoo kommunistliku kasvatuse ja neile hariduse andmise vastu, ergutab neid kriitilisemalt ja nõudlikumalt suhtuma pedagoogilisse töösse, analüüsima oma tööd ja tegema vajalikke järeldusi õppe-kasvatustöö parandamise suunas. Õigesti talitasid paljud koolide direktorid, arutades lastevanemate konverentside materjale spetsiaalselt pedagoogilises nõukogus ja võttes vastu vastavad otsused.

Praktika näitab, et lastevanemate konverentsid osutasid järele tuleva põlvkonna kommunistliku kasvatuse laialdase propaganda, samuti nõukogude süsteemile vastava koduse kasvatuse edu propageerimise efektiivseks vormiks, kommunistliku partei poolt kooli ja laste suhtes ülesnäidatava suurima hoolitsuse propaganda vahendiks. See kajastus rahvahariduse osakondade juhatajate sissejuhatavais ettekandeis, Õpetajate Täiendusinstituudi töötajate ja koolide juhatajate kõnedes, samuti ka lastevanemate sõnavõttudes.

Koolide lastevanemate konverentside ettevalmistamine ja korraldamine nõudis rahvahariduse osakondade juhatajatelt, Linna Õpetajate Täiendusinstituudilt ja linna koolide pedagoogilistelt kollektiividelt suurt organisatsioonilis-pedagoogilist tööd.

Oli vaja läbimõeldult valida koolide lastevanemate konverentside teemad. Teema valiku küsimus tuli lahendada konkreetselt, olenevalt sellest, missugusel tasemel oli koolis pedagoogiline

propaganda lastevanemate seas. Kui koolis oli peetud varem palju loenguid ja vestlusi kommunistliku kasvatuses üldistes küsimustes, siis oli lastevanemate temaatilist konverentsi parem korraldada mingis spetsiaalses pedagoogilises küsimuses (näiteks, kuidas teostada perekonnas töökasvatust jt.). Seal, kus koolide massiline töö lastevanemate seas pole arenenud, on lastevanemate konverentsi parem läbi viia üldise iseloomuga teemadel („Õpilastes õppetöösse vastutustundliku suhtumise ja armastuse kasvatamine”, „Perekond, komsomol ja pioneeriorganisatsioon”, „Lastevanemate osa laste edukal õpetamisel” jne.). Niisugused teemad annavad võimaluse lastevanemaid laialdasemalt kaasa tõmmata aktiivsele osavõtule konverentsidest ja anda viimastele suuremat aktuaalsust.

Koolide lastevanemate konverentsid ei saa asendada õpetajate ja klassijuhatajate poolt klassi lastevanemate koosolekuil tehtavat süstemaatilist tööd. Just neil koosolekuil on pedagoogilistes vestlustes kõige kergem analüüsida ja sügavalt arutada lastekasvatuse üksikuid küsimusi, lastevanemaid sügavamalt tutvustada kasvatusprotsessi meetodikaga; lastekasvatuse raskete konkreetsete küsimuste õnnestunud lahendamise eesrindlikes nõukogude perekondades.

Kooli lastevanemate konverentsid ja klassi lastevanemate koosolekud peavad vastastikku teineteist täiendama. Tuleb püüda saavutada seda, et kooli lastevanemate konverentsid üldistaksid pedagoogide ja lastevanemate pikemaajalise töö tulemusi, klassi lastevanemate koosolekuil aga tuleks näidata koduse kasvatuses parimaid kogemusi, mida on õnnestunud saavutada klassijuhataja poolt lastevanematega tehtava süstemaatilise töö tulemusena.

* * *

Kuidas korraldati kooli lastevanemate konverents Sverdlovski linnas?

Konverentsid algasid tavaliselt sissejuhatava ettekandega, mis käsitles küsimust noorsoo kommunistlikust kasvatuses ja kommunistliku partei ning Nõukogude riigi poliitikat rahvahariduse alal. Edasi järgnesid lastevanemate sõnavõttud ja juhataja lõppsõna, milles tehti üldistus konverentsi tööst.

Ettevalmistuse perioodil oli eriti tähtis õigesti määrata põhilised küsimused, s. o. lastevanemate sõnavõttude teemad konverentsidel. Need aitasid lastevanemaid üldistada oma positiivseid kogemusi ja anda konverentsi sisule teatud suunda ja plaanipärasust. Nii esitati lastevanematele sõnavõttudeks konverentsil teemal „Õpilastes õppetöösse vastutustundliku suhtumise ja huvi kasvatamine” järgmised näidisküsimused:

1. Kuidas kasvatan pojas või tütres kohusetundlikku suhtumist õppetöösse?
2. Kuidas aitan arendada tunnetusvõimet ja huvi õppetöö vastu?

3. Kuidas kasvatada visadust ja oskust raskusi ületada koduste õpiülesannete lahendamisel ja koduste kohustuste täitmisel?

4. Kooliõpilase päevarežiim on tähtis tingimus lastes õppetöösse vastutustundliku suhtumise edukal kasvatamisel.

5. Vanemate kontroll laste õppimise üle kodus ja koolis jt.

Oma sõnavõttudes puudutasid lastevanemad palju väga mitmekesiseid pedagoogilisi küsimusi. Konverentsi käigus võimaldati lastevanemaile täielikku initsiatiivi oma sõnavõtte sisu määramisel, anti täielik võimalus väljenduda laiemas ulatuses, kui oli ette nähtud konverentsi plaanis. Kogemused näitavad, et konverentsiks on täiesti küllaldane 4—5 ettevalmistatud lastevanema sõnavõttu. Kui ettevalmistatud sõnavõtte on liiga palju, venib konverents pikale ja vähendab nende lastevanemate aktiivsust, kes läbirääkimistel soovivad enda algatusel sõna võtta ja vahetada oma mõtteid ning kogemusi koduse kasvatuses kohta.

Konverentsi põhiliste sõnavõtjate kandidaatide valikusse suhtusime väga tähelepanelikult. Selleks rakendasime neid lastevanemaid, kellel oli laste perekondlikul kasvatamisel kogunenud huvitavaid, positiivseid kogemusi. Kandidaatide esitamisel osutasid meile suurt abi klassijuhatajad ja koolide lastevanemate komiteed.

Sõnavõttudeks väljavalitud lastevanemate aktiiviga tehti õigeaegselt suur eeltöö. Et tutvustada lastevanemaid konverentsi eesmärkide ja ülesannetega, korraldati grupi- ja individuaalkonsultatsioone selle kohta, kuidas paremini esitada oma kogemusi, anti nõu, missugust pedagoogilist kirjandust lugeda, et oma kogemusi paremini teoreetiliselt lahti mõtestada.

22. Keskkoolis, kus toimus lastevanemate konverents L. T. Kosmodemjanskaja raamatu „Jutustus Zojast ja Šurast” alusel, jututati lastevanemate üld- ja klassikoosolekutel raamatu sisu, organiseeriti raamatu lugemist kodudes ja tööliste ühiselamuis; lastevanemate jaoks organiseeriti eriline fotonäitus, milles oli kujutatud Zoja Kosmodemjanskaja elu ja kangelastegu.

Lastevanemate konverentsi tööst kokkuvõtete tegemisel peab lühidalt resümeerima antud pedagoogilisest teemast tulenevat peateesi, mille lastevanemad peavad hästi omandama; üldistama lastevanemate sõnavõtte, rõhutama eriti väärtuslikke koduse kasvatuses kogemusi, kui vajalik, selgitama mõningaid pedagoogilisi küsimusi üksikasjalisemalt; vastama lastevanemate küsimustele ja kavandama kooli ja kodu ühise edasise töö ülesandeid laste kommunistlikul kasvatamisel ja õpetamisel. Mõnel juhul tuleb konverentsi juhatajatel lõppsõnas kriitiliselt analüüsida üksikuid ekslikke arvamusi, mida lastevanemad väljendasid oma sõnavõttudes. Poliitiliselt sihikindel, pedagoogiliselt täisväärtuslik juhataja lõppsõna peab lastevanemaid mobiliseerima laste kasvatamise vastutusraskete ülesannete sügavamale äratundmisele.

Ükskõik missuguses kooli poolt lastevanematega tehtavas töös, nii ka lastevanemate konverentside puhul, tuleb igati hoolitseda ettekannete ja sõnavõtte sügava ideelis-teoreetilise taseme eest,

et konverentsid kasvataksid lastevanemaid kommunistlike printsiipide ja pedagoogika ideede vaimus, aitaksid neil sügavamalt mõista kommunistliku partei ja nõukogude võimu poliitikat rahva-hariduse alal, ning meie nõukogude kasvatussüsteemi, maailma progressiivseima kasvatussüsteemi, suurimat üleolekut.

Sverdlovski linna koolide kogemused näitavad, et koolide lastevanemate konverentsid on lastevanemate laides hulkades tehtava pedagoogilise propaganda üheks väärtuslikuks ja efektiivseks vormiks. Nad peavad leidma oma koha pedagoogiliste teadmiste propaganda üldiste ürituste süsteemis.

N. V. LEBEDEV

lastevanemate komitee esimees

VORONEŽI 11. KESKKOOLI LASTEVANEMATE KOMITEE TÖÖ

Voroneži linna 11. Keskkooli lastevanemate komitee teeb paljude aastate vältel plaanipärast, süstemaatilist tööd, juhendades haridusministeeriumi poolt kinnitatud „Algkooli, mittetäieliku keskkooli ja keskkooli lastevanemate komitee põhimäärusest”.

Lastevanemate komitee liikmete valimisel klasside kaupa, samuti lastevanemate komitee presiidiumi valimisel pöörasime tähelepanu sellele, et valitaks inimesed, kellel on mõningal määral vaba aega ja kes soovivad töötada kooli lastevanemate avalikkuse esindajatena. Seejuures arvestati kandidaadi ühiskondlikku seisundit ja tema autoriteeti lastevanemate seas.

Praktika näitab, et lastevanemate komitee edu koolis sõltub direktori ja lastevanemate komitee presiidiumi juhtimisest ja lastevanemate komitee liikmete isiklikest sidemeist õpetajate ja klassijuhatajatega, samuti komitee kõigi alaliste komisjonide hästi organiseeritud ja plaanipärasest tegevusest.

Presiidium — lastevanemate komitee operatiivne organ — töötab kooli direktori poolt kinnitatud plaani alusel.

Presiidiumi koosolekuid peeti meil laupäeviti. See päev oli sobiv, sest koolis ei toimunud siis muid üritusi. Direktoril, õppealajuhatajal, õpetajatel ja klassijuhatajatel on sel päeval võimalik kohal olla ja esitatud küsimuste arutamisest osa võtta.

Igal presiidiumi koosolekul kuulati süstemaatiliselt ära 4—5 lapsevanema ettekanded oma laste kasvatamise kohta, kusjuures taotlesime, et kaks lastevanemat esitaksid koduse kasvatuses positiivseid kogemusi. See oli pedagoogilise propaganda suurepäraseks vahendiks: lastevanemad tutvustasid konkreetsete näidete varal oma kasvatusmeetodeid ja võtteid, äratasid kohalviibivates laste-

vanemates huvi laste kasvatamise parandamiseks. Needsamad lastevanemad esinesid koduse kasvatuses kogemuste vahetamise korras ka klassi lastevanemate koosolekutel. Presiidiumi koosolekule kutsuti ka neid lastevanemaid, kes ei kasvatanud oma lapsi õigesti ja sallisid laste kasvatamisel esinevaid olulisi puudusi.

Lastevanemate ettekannete ärakuulamisele eelnes tavaliselt laste kasvatamise tundmaõppimine kodus klassijuhatajate ja lastevanemate komitee liikmete poolt. Pärast lastevanemate sõnavõtte järgnesid alati olukorda uurinud isikute aruanded ja laste koduse kasvatamise arutamine ühes või teises perekonnas. Koduse kasvatuses puuduste kriitika oli printsiipialne. See vastas perekonna kasvatuslikule tegevusele ja puuduste kõrvaldamise vajadusele. Taotlesime seda, et taktilises vestluses selgitada lastevanemaile neid teid ja vahendeid, mis aitavad parandada laste kasvatamist, nende õppeedukust, distsipliini, kujundada kultuurse käitumise harjumusi koolis ja kodus. Koosolekuil näidati lastevanemaile, et olemasolevaid puudusi võib parandada õpetaja abiga, et perekonnal peab olema kooliga tihe side, et perekond peab ilmutama soovi ja valmisolekut igati parandada kasvatusööd. Samuti kavandati õpetajate ja lastevanemate ühiseid konkreetseid üritusi laste kasvatamise parandamiseks perekonnas.

Meil kehtis reegel: kui lastevanemad, kes suhtusid vastutus-tundetult oma laste kasvatamisse, ei ilmunud lastevanemate komitee koosolekule, siis pöördusime abi saamiseks asutuste ja ettevõtete poole, kus nad töötavad, ja need abistasid meid.

Oma töös juhendus lastevanemate komitee „Algkooli, seitsme-aastase kooli ja keskkooli lastevanemate komitee põhimäärusest” (1950).

Lastevanemate komitee presiidiumi liikmete vahel olid kohustused jaotatud üksikute tööalade järgi:

1. Üldise koolikohustuse täitmine I—IV klassini.
2. Üldise koolikohustuse täitmine V—X klassini.
3. Pedagoogiline propaganda lastevanemate hulgas.
4. Klassi- ja kooliväline töö lastega.
5. Kontroll selle üle, kuidas õpilased täidavad „Õpilase käitumise reegleid” nii koolis kui ka väljaspool kooli.
6. Laste järelevalveta oleku vältimine.
7. Lastevanemate korrapidamise organiseerimine koolis.
8. Õppealase, majandusliku ja sanitaarse heakorra korraldamine koolis.

Kooli direktiooni abistamine pedagoogilise propaganda alal tehti ülesandeks lastevanemate komitee esimehele (peale lastevanemate komitee töö üldjuhtimise).

Igale presiidiumi liikmele jäeti täielik initsiatiiv võtta endale abiks lastevanemaid-aktiviste, kes võisid kooli abistada ühe või teise töö edukal teostamisel.

Lastevanemate komitee pleenum, mille koosseisu kuulus meie koolis ligi 60 inimest, pidas oma koosolekuid üks kord kuus.

Lastevanemate üldkoosolekuid korraldati koolis koos direktsiiooniga üks kord õppeveerandis. Lastevanemaile esitati arutamiseks direktori ja lastevanemate komitee ettekanded, mis tavaliselt olid aruandeliselt laadi, ühes niisuguste ülesannete selgitamisega, mida kool ja perekond pidid lahendama järgmisel õppeveerandil.

Lastevanemate komitee pööras suurt tähelepanu sellele, et kool võitleks üldise koolikohustuse täieliku täitmise eest.

Igaks presiidiumi koosolekuks pidid üldise koolikohustuse eest vastutavad presiidiumi liikmed lastevanemate-aktivistide abiga ja tihedas kontaktis klassijuhatajatega esitama põhjendatud materjalid nende õpilaste kohta, kellele oli otsekohe vaja anda materiaalselt abi riietuse, jalatsite jne. muretsemiseks. Erilist tähelepanu osutati seejuures Isamaasõja invaliidide lastele ja orbudele.

Presiidium võttis vastu ja viis ellu otsused õpilastele materiaalse abi andmise kohta (jalatsite ja riietuse muretsemine ning tasuta eine andmine koolisööklas) kooli ja lastevanemate komitee poolt loodud fondist. Seda abi taotlesime edukalt ka puudustkannatavate laste vanemate töökohtade — asutuste ja ettevõtete kaudu. Kui näiteks ühe õpilase ema raskesti haigestus ja haiglasse saadeti, pöördusime abi saamiseks viimase töökohta. Selle tulemusena organiseeriti tütarlapse hooldamine ühe asutuse töötaja sugulase poolt (õpilasel ei olnud perekonnas ühtki temast vanemat inimest). Tütarlapsele osteti soojad jalatsid, peale selle muretseti kütet, tehti vajalik remont. Niisuguseid juhtumeid võib tuua mitu.

Konkreetselt abi puudustkannatavaile lastele taotlesime mõnikord kaubandusorganisatsioonide, sotsiaalkindlustuse osakonna ja rajooni töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee kaudu.

Õigeaegse materiaalse abi andmisega välditi 1948/49. õppeaastal rohkem kui 25 õpilase koolist väljalangemine.

Aastast aastasse suureneb meie kooli üldise koolikohustuse fond. Sellest fondist 1949/50. õppeaastal antud materiaalse abi üle võib otsustada selle järgi, et puudustkannatavaile lastele anti üksnes õppeaasta 1. veerandis välja 12 palitut, 6 vormikleti, 6 komplekti pesu, 76 paari jalatseid, 10-le lapsele võimaldati sööklas tasuta toitlustamine. Kokku ületasid kulud viis tuhat rubla.

Kuid võitlus üldise koolikohustuse eest ei piirdunud ainult materiaalse abi andmisega puudustkannatavaile lastele. Lastevanemate komitee presiidiumi liikmed, koos kooli direktori ja õppealajuhatajaga, klassijuhatajate ja algklasside õpetajatega püüdsid kindlaks teha üksikute õpilaste madala õppe edukuse põhjusi. Nii külastasid lastevanemate komitee liikmed klassijuhatajate juhtimisel rohkem kui 200 perekonda, mis võimaldas täielikult välja selgitada tingimusi, milles õpilased elavad ja valmistavad koduseid ülesandeid. Kui arvestada seda, et Voroneži linn ei ole veel täielikult likvideerinud hitlerlaste ajutise okupatsiooni tagajärgi, siis on mõisteta, millest on tingitud raskused (elamispinna väheesus jne.) õpilastele koduste ülesannete täitmiseks normaalsete tingimuste loomisel.

Oli vajalik organiseerida mõnele õpilasele koduste ülesannete täitmist kooli ruumides selleks eraldi eraldatud klassiruumis, või niisuguste õpilaste kortereis, kelle korteritingimused olid paremad.

Õpilaste elutingimuste tundmaõppimine näitas meile, et real juhtudel on vaja kõige visamalt võidelda õpilase režiimi täitmise eest perekonnas. Veenmisest üksi mõnikord ei aidanud. Sel juhul valisid klassijuhataja ja lastevanemate komitee liige teistsuguse tee.

Toon ühe näite. Vanemate Tš. tütar, V klassi õpilane, õpib hästi. Tutvudes õpilase koduste tingimustega veendusime, et tütarlapse režiim on eeskujulik. Selle õpilase emale tegi kool ülesandeks aidata vanemal ümber korraldada õpilase T. päevarežiimi. Viimase vanemad, kes oma tütre õppeedukuse ja kasvatuses vastu väga vähe huvi tundsid, suhtusid Tš. kavatsustesse esialgu kahtlustavalt, kuid veendusid hiljem, et ta kooli lastevanemate komitee ülesandel tahab tõesti abistada nende tüdrit õige päevarežiimi sisseseadmisel. Õpilane T. harjus järk-järgult distsipliiniga ja aja kõige otstarbekama kasutamisega koduste ülesannete täitmisel.

Kindlaksmääratud ajajaotus ja õppimisnurga organiseerimine võeti hiljem T. perekonnas omaks. Seda ei saavutatud korraga. Kulus palju aega, enne kui õpilase T. õppimises ja käitumises võis märgata otsustavat murrangut.

Klassijuhataja juhtimisel perekondi sügavalt tundma õppides puutusid lastevanemate komitee liikmed kokku niisuguse faktiga: mõned õpilased ei teinud koduseid ülesandeid, kuna nad vanemate perekonnaliikmete eeskujul jälgides vara magama heitsid. Koolis said nad mitterahuldavaid hindeid, jäid õppimises maha. Nende hulgas oli mõnikord ka väga andekaid õpilasi.

Õpilase õige päevarežiimi juurutamisel aitasid palju kaasa klassi lastevanemate koosolekul peetud lastevanemate ettekanded laste koduse kasvatuses positiivsetest kogemustest. Need olid heaks illustatsiooniks klassijuhataja poolt peetavale vestlusele õpilase kodusest päevarežiimist.

Õpilaste perekondi tundma õppides kohtasime ka niisuguseid fakte, kus lastevanemad, kes olid tööga seotud, pidid lapsed üksi koju jätma. Järelevalve puudumise tõttu jätsid lapsed kodused ülesanded tegemata. Meil õnnestus real juhtudel organiseerida lastevanemate nõusolekul selliste laste järelevalvet naabrite poolt. See oli väga mõjuv abinõu laste järelevalveta oleku vältimiseks.

Esines ka niisugune juhtum. Perekonnas, kus olid lapsed, üks V kl. ja teine VII kl. õpilane, suri ema. Olukord oli raske. Lastevanemate komitee liige sm. Popova külastas presiidiumi ülesandel süstemaatiliselt seda perekonda, toetas lapsi moraalselt, abistas neid majapidamise, samuti ka materiaalsete ja muude küsimuste lahendamisel. Vaatamata lapsi tabanud õnnetusele ei langenud, tänu lastevanemate komitee õigeaegsele abile laste õppeedukus, ja nad läksid edukalt üle järgmistesse klassidesse.

Ära kuulunud lastevanemate komitee koosolekul ühe õppimises mahajääva tütarlapse isa ettekande, tulime järeldusele, et õpilast

tuleb süstemaatiliselt abistada. Samal koosolekul selgus, et tütarlapse sugulasel on pedagoogiline haridus ja et ta võib last väga hästi aidata. Kooli direktor ja lastevanemate komitee abistasid seda sugulast mahajääva õpilasega süstemaatiliselt töötada. Nende õpingute tulemused ei lasknud ennast kaua oodata.

Nagu juba eespool mainitud, oli üldise koolikohustuse täitmise küsimus lastevanemate komitee istungitel keskseks küsimuseks. Kunagi ei alanud lastevanemate komitee koosolekud ilma, et eelnevalt ei oleks kontrollitud koos õppealajuhatajaga õpilaste õppetööst osavõttu klassipäeviku põhjal, ning ilma selleta, et klassijuhatajate kaudu ei oleks enne seda selgitatud üksikute õpilaste koolist puudumise põhjusi ja esialgselt kavandatud ühtesid või teisi abinõusid, mida hiljem võis läbi arutada korralisel lastevanemate komitee või selle presiidiumi koosolekul.

Palju abistas meid tihe side Voroneži linnas organiseeritud tänavakomiteede esimeestega. Nad osutasid koolile teatud abi kõigi kooliealiste laste kaasahaaramisel üldise koolikohustuse täitmisele ja koolikohustuslike laste nimekirjade täpsustamisel.

Oma töös puutusime kokku ka üksikute juhtumitega, kus vanemad ilma mõjuva põhjuseta ei lasknud lapsi kooli. Pöördusime abi saamiseks rajooni täitevkomitee ja erandjuhtudel prokuratuuriorganite poole. Meie taotlused ei jäänud kunagi tulemusteta.

Lastevanemate komitee pidas oma kohustuseks aidata kooli maksimaalselt klassi- ja koolivälises töös lastega. On üldiselt teada, kui pingsalt tuleb pedagoogilisel kollektiivil töötada Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva ettevalmistamise päevil. Ja siin aitavad lastevanemad.

Aktiivselt abistasid lastevanemad kooli õpilasõhtute ja -hommikute korraldamisel, näärikuuse ettevalmistamisel jne. Korduvalt esinesid lastevanemad õpilaste ees lektoritena.

Meie koolis töötas hästi käsitööring. Lastevanemad hoolitsesid igati selle eest, et sellel ringil ei puuduks midagi. Õpilaste parimate tööde näitus oli kooli ja lastevanemate uhkuseks.

Erilise vastutustundega suhtusime kooli administratsiooni ja pedagoogilise kollektiivi abistamisse selles, kuidas valvata õpilaste poolt „Õpilase käitumise reeglite” täitmise järele. See kindlustati eeskätt sellega, et koolis seati sisse korrapidamine lastevanemate poolt. Korrapidajateks valiti kõige autoriteetsemad lastevanemad. Korrapidamise graafik kinnitati lastevanemate komitee presiidiumi koosolekul. Eriti tõsiselt teostati järelevalvet „Õpilase käitumise reeglite” täitmise üle väljaspool kooli. Lastevanemate üldkoosoleku otsus kohustas iga lapsevanemat tänaval ja avalikes kohtades vahele segama ja peatama iga õpilast, kui see rikub „Õpilase käitumise reegleid” või teeb midagi ebasüüdsat.

Suurt osa etendasid lastevanemad VNFSV Haridusministeeriumi käskkirja „Alg-, seitsmeaastaste ja keskkoolide õpilaste poolt kinode, teatrite ja teiste etenduste külastamise korra parandamisest” ja oblasti töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee otsuse

„Laste käitumise reeglitest avalikes kohtades” kõrvalekaldumatul täitmisel.

Linna lastevanemate konverentsil tehti kokkuvõtteid eespool näidatud abinõude rakendamisest, märgiti ära saavutatud edu ja rõhutati sellesuunalise püsivama töö vajalikkust.

Tähelepanuväärset abi osutas koolile lastevanemate komitee kooli heakorrastamisel. Šeflusorganisatsioonide abiga tugevnes tunduvalt kooli materiaalne baas — saadi palju majandusinventari (laudu, toole, suur laud aktusesaali jaoks jm.). Šefid andsid kasutada autosid ja vedasid õigeaegselt kohale küttematerjali terveks kütteperioodiks.

Meie koolile oli materiaalse baasi tugevdamine eriti tähtis, silmas pidades seda, et hoone, kus praegu on klassid, taastati ja anti eksploatatsiooni 25. aug. 1949. a.

Muude küsimuste hulgas, mille lahendamisega tegeles lastevanemate komitee, oli eriline koht küsimusel pedagoogilise propaganda organiseerimisest lastevanemate seas.

Enne õppeaasta algust kinnitati pedagoogilise nõukogu koosolekul loengute temaatika, mida kavatseti õpilaste vanematele pidada õppeaasta jooksul. Lektoritena esinesid kõrgemate õppeasutuste teaduslikud töötajad, koolide direktorid, õppealajuhatajad, õpetajad ja arstid.

1949/50. õppeaastal peeti poliitilistel ja pedagoogilistel teemadel järgmised loengud: 1. „Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 32. aastapäev”. 2. „Lastevanemate ülesanded seoses rahvakohtunike ja rahvakohtu kaasistujate valimistega”. 3. „Kommunistlik kasvatus perekonnas”. 4. „Perekond ja kool”. 5. „Õpilase hügieenist”. 6. „Õpilase kehaline kasvatus”. 7. „Ema kuju ilukirjanduses”. 8. „Kuidas õpilane peab valmistuma õppetunniks”. 9. „Viie aasta plaani täitmisest” jt.

Arvestades kooli aktusesaali suhteliselt tagasihoidlikku mahutavust (umbes 300 inimest, kusjuures lastevanemate arv ulatus üle 1000), tuli loenguid läbi viia eraldi I—IV, V—VII ja VIII—X klassi lastevanemaile. See asjaolu võimaldas loengute pidamisel rakendada rohkem individuaalset lähenemist.

Pedagoogilises propagandas ei saa piirduda ainult loengutega. Õpetajad ja klassijuhatajad korraldavad igal klassi lastevanemate koosolekul vestlusi pedagoogilistel teemadel, mis aitavad laiendada lastevanemate pedagoogilist silmaringi, tõmmata nende tähelepanu laste kommunistliku kasvatusel alal tehtava ühise töö parandamisele.

Meie kooli õpetajad peavad pedagoogilistel teemadel loenguid ka šeflusettevõtetes ja -asutustes, kus töötavad lastevanemad. Eriti tähtsad olid pedagoogilises propagandas vanemate aruanded lastekasvatusest parteikomiteede ja ametiühingu organisatsioonide koosolekutel ning tööliste ja teenistujate koosolekutel lastevanemate töökohtades.

Õigustas ennast ka järgmine üritus: kord nädalas pidi laste-

vanemate komitee liige (üks kõige paremini ettevalmistanu) koos klassijuhatajaga (mõnikord aga ka direktori või õppealajuhatajaga) koolis valves olema ja kooli küllastavate lastevanematega individuaalseid vestlusi pidama.

Suurt tähelepanu osutati ka kindlate lastevanemate-päevade läbiviimisele, mida hakati koolis korraldama Moskva parimate koolide eeskujul.

Kindlaksmääratud nädalapäeval ja teatud kellaajal oli kogu pedagoogiline kollektiiv, vanempioneerijuht ja raamatukogu juhataja oma kohal. Lastevanemad, kes sel päeval kooli küllastasid, võisid jutelda ükskõik kellega kooli töötajaist neid huvitavate kooli õppe-kasvatustööga seotud küsimuste üle.

Tuleb meenutada niisugust kasulikku üritust nagu kooli „Lastevanemate nurga” organiseerimine. Selles nurgas võivad lastevanemad tutvuda seinalehe „Perekond ja kool” (lastevanemate komitee häälekandja) numbrite sisuga, soovitatava pedagoogilise populaarteadusliku kirjandusega laste kasvatamisest jms.

Lastevanemate komitee sai selgesti aru, et komitee töö edu oleb tema tegevuse juhtimisest kooli direktori poolt, õpetajate ja klassijuhatajate initsiatiivist, sellest, kuidas nad mobiliseerivad lastevanemate ja üldsuse tähelepanu ülesannete lahendamisele, mis on ette nähtud kooli ja klassijuhataja tööplaanis ja lastevanemate komitee tööplaanis. Eriti suur tähtsus on sellel, et lastevanemate komitee liikmel on side klassijuhatajatega.

Peale igapäevaste vestluste klassijuhatajatega pidasin mina kui lastevanemate komitee esimees tihedama kontakti loomise eesmärgil oma kohustuseks osa võtta igast pedagoogilise nõukogu koosolekust, samuti ka klassijuhatajate nõupidamistest, mida korraldas igal nädalal kooli direktor, ja vajalikel juhtudel esineda kriitiliste märkuste ja soovidega kooli lastevanemate nimel. Kooli direktor ja õppealajuhatajad nõudsid eriti seda, et klassi lastevanemate koosolekud toimuksid hoolikalt ettevalmistatult. Nõudsimine klassi lastevanemate poolt valitud komitee liikmetelt, et ka nemad valmistuksid klassi lastevanemate koosolekuks, võtaksid tarvitusele abinõud, et kõik lastevanemad õigeaegselt kohale ilmuksid, et nad küsimuste arutamisest aktiivselt osa võtaksid ning et lastevanemad avaldaksid oma arvamust.

Suurt abi osutavad lastevanemate komitee tööle klassijuhatajad. Ühe parima klassijuhataja poolt lastevanematega tehtava töö kogemustel pean vajalikuks peatuda üksikasjalisemalt.

11. Keskkooli matemaatikaõpetaja R. I. Tšubarova on väga kogenud klassijuhataja (töötab üle 30 a. koolis). Ta töötab plaanipäraselt ja tihedas kontaktis klassi lastevanemate poolt valitud komitee liikmega. Kaks aastat tagasi juhatas sm. Tšubarova V-c klassi. Klass oli organiseerimatu. Selles ei võinud näha kollektiivi. (Paljud õpilased tulid teistest koolidest.) Sageli esines käitumisreeglite rikkumise fakte.

Koos direktori, õppealajuhataja ja lastevanemate komitee

presiidiumiga kavandas sm. Tšubarova mitmesuguseid abinõusid, mis aitasid kasvatustöö olukorda klassis põhjalikult parandada. Klassijuhatajale anti abiks lastevanemate komitee presiidiumi liige, kelle tütar õppis V-c klassis. Kommunistlike noorte organisatsioon eraldas pioneerijuhiks VIII kl. aktiivse õpilase Ljuba N., kellel oli kooli õpilaste seas suur autoriteet.

V-c kl. kasvatustöö taseme tõstmise küsimusi otsustati arutada klassi lastevanemate koosolekul, mille alguseks valmistati ette pioneerikoondus, kuhu kutsuti antud klassi õpilased, kooli direktor, õppealajuhataja, klassijuhatajad ja lastevanemad. Pioneerikoonduse kuupäev määrati kindlaks juba ammu enne selle läbiviimist. Ettevalmistusel olevast pioneerikoondusest teatati lastevanematele aegsasti. Paljude lastevanemate töökohtadesse saadeti kirjad asutuste ja ettevõtete juhatajate nimele, palvega teha kõik võimalik selleks, et tootmisega seotud lastevanemad võiksid kindlaksmääratud päeval ja tunnil külastada klassi lastevanemate koosolekut ja seoses sellega toimuvat pioneerikoondust. Määratud päeval ilmusid eranditult kõik lastevanemad. Pärast pioneerikoondust lasti lapsed koju, klassijuhataja sm. Tšubarova aga avas klassi lastevanemate järjekordse koosoleku. M. I. Kalinini artikli „Lastekasvatusest” põhjal pidas ta pedagoogilise vestluse, mis lastevanemates äratas suurt huvi.

Koosolekust osavõtnud lastevanemad võisid tutvuda näituse materjalidega: õpilaste vihikutega, nende oma laste poolt valmistatud õppeabinõudega ja eriliselt selleks puhuks väljaantud seinalehe numbriga.

Pärast koosolekut avaldasid lastevanemad sügavat rahulolu klassijuhataja poolt rakendatud huvitava töövormi üle ja palusid endid sagedamini pioneerikoondusele kutsuda. Lastevanemate palve rahuldati.

Õppeaasta jooksul toimus 9 pioneerikoondust. Eriti sügava mulje jättis lastele ja lastevanematele koondus, mis oli pühendatud Zoja Kosmodemjanskaja mälestusele (Zoja ema oli varem meie kooli õpilastega kohtunud).

Opetajate, klassijuhataja, pioneerijuh ja lastevanemate plaanikindla koostöö tulemusel muutus sm. Tšubarova klass õppeedukuse poolest üheks parimaks.

Lastevanemate komitee osutas tööle aktiiviga eriti suurt tähelepanu. Selgitasime pidevalt välja neid lastevanemaid, kes soovisid kooli aktiivselt abistada tema igapäevases töös laste õpetamisel ja kasvatamisel. Presiidium ja komisjoni liikmed andsid niisugustele lastevanematele ülesandeid, jälgisid nende täpset täitmist, tõstsid esile parimate aktivistide tööd koosolekutel, seinalehtedes jne.

Koolis on loodud erakordselt tugev tuumik — 60 inimesest koosnev lastevanemate komitee ja kuni 50-liikmeline lastevanemate aktiiv.

Väga palju abistavad kooli aktivistid — tänavakomiteede esimehed nendest linna osadest, mis kuuluvad üldise koolikohustuse

täitmisel kooli mikrorajooni. Isikliku kontakti ja lastevanemate komitee koosolekuile kutsumise teel loodi tänavakomiteede esimeestega tihe side. Tänavakomiteede esimehed, samuti ka lastevanemad-aktivistid informeerisid süstemaatilisel kooli üksikutest lastekasvatuse põhimõtete niisugustest rikkumistest mõnes perekonnas, mis nõudsid kooli viivitamatut vahelesegamist.

Lastevanemate aktiivi kasvatamisele aitas kaasa kooli poolt korraldatud seminar pedagoogilise kirjanduse tundmaõppimiseks. Seminaritunnid toimusid kord kuus. Seminarist osavõtjad tutvusid süstemaatilisel lastevanematega tehtava töö kohta käivate instruktiiivsete materjalidega, mis olid avaldatud „Utšitelškaja gazetas”, ajakirjas „Semja i škola” jt.

Aastate vältel praktiseeriti meie koolis ka niisugust võtet nagu eesrindlike lastevanemate-aktivistide kinnitamine nende perekondade juurde, kes vajasisid abi laste kasvatamisel. Enamikel juhtudel saavutasime positiivseid tulemusi.

Lastevanemate aktiivile olid heaks kasvatamiseks kooliks lastevanemate komitee presiidiumi koosolekud. Seal viibis harilikult arvukalt lastevanemaid. Jutustame ühest niisugusest koosolekust.

S. perekonnas avastati ilmselt halb olukord laste kasvatamisel. See asjaolu seletus eelkõige sellega, et perekonnapea S. lahutus naisest ja abiellus teistkordselt. Isa juurde jäid elama kaks last esimesest abielust, kes õpivad meie koolis: Žanna — IV kl. õpilane ja Ljuda — II kl. õpilane. Teise naise tütar Alla, kes õpib koos Ljudaga ühes klassis, elab samuti tema juures.

Väliselt on selles perekonnas kõik korras. Tütarlapsed on korralikult riietatud ja toidetud, kusjuures üldse ei tundu, et teise naise tütart eelistatakse. Samal ajal aga põhjustas vanema tütre Žanna kasvatus suurt rahutust. Tütarlapse õppeedukus halvenes, ta ise muutus kinniseks. Kooli lastevanemate komitee koos direktiooni ja klassijuhatajaga otsustasid välja selgitada Žanna elu- ja kasvatustingimused, ning koos vanematega kavandada vajalikud abinõud, mis soodustaksid edukat õppimist.

Nii sm. S. kui ka tema abikaasa esinemistest lastevanemate komitee koosolekul võis järeldada, et nad pühendavad laste kasvatamisele kodus palju tähelepanu ja jõudu. Tegelikult teevad nad aga tõsiseid vigu. Nii keelas isa Žannal kategooriliselt pidada kirjavahetust emaga — oma esimese naisega. Sm. S. enda sõnade järgi kasutas ta, ehkki harva, Žanna suhtes füüsilise mõjustamise vahendeid ja jättis teda mõnikord söömata. Oma sõnavõtus märkis ta ära mõned Žanna puudused.

Ebaõigeid kasvatuslikke võtteid avastati ka sm. S. naise sõnavõtus. Tema väljenduse järgi „maksis” ta lastele edu eest õppetöös „stipendiumi”.

Koosolekul võtsid sõna klassijuhataja ja lastevanemate komitee presiidiumi liige sm. Popova. Väga ammendavalt iseloomustasid nad Žanna koduseid elu- ja kasvatustingimusi. Nad juhtisid tähelepanu laste jaoks kodus kehtestatud ebaõigele režiimile, Žanna üle-

koormamisele üle jõu käiva füüsilise tööga, soojade, südamlike suhete puudumisele isa ja Zanna vahel jm.

Koosolekul võtsid sõna 14 lastevanemate komitee liiget. Vane- maile soovitati põhiliselt muuta laste koduse kasvatusesüsteemi, kõrvaldada märgitud vead. Lastevanemate komitee presiidiumi liige sm. Popova koos klassijuhatajaga peab S. perekonnale osutama konkreetset abi tütarlaste päevarežiimi kordaseadmisel, soodsate välistingimuste loomisel koduse õppetöö jaoks jne.

Samal koosolekul jagasid positiivseid kogemusi laste koduse kasvatuses alalt lastevanemad Tš. ja S.

Tš. tütar, V klassi õpilane, jõuab õppimises hästi edasi. Seda soodustab väga palju perekonna kindel elurežiim ja õpilase päeva- režiim, mis on vanemate poolt sisse seatud klassijuhataja nõuande kohaselt. Tütarlaps abistab ema jõudumööda koduses töös. Kui tütarlaps lahendab koduseid ülesandeid, jääb toas vaikseks. Ema tunneb iga päev selle vastu huvi, kuidas õpib ta tütar, vaatab regu- laarselt läbi tema päeviku. Kõigist lastevanemate koosolekute- st võtab ta korralikult osa ja loeb kooli poolt soovitatud kirjandust lastekasvatuse kohta.

Sellest, kuidas ta kasvatab oma tüdrit — X klassi õpilast — jutustas sm. S. Sm. S. töötab öövahina. Temal, juba elatanud naisel, ei õnnestunud omal ajal haridust saada. Et tal pole võimalik kont- rollida, kuidas Klava õppetunde ette valmistab, küsib ta tütrelt sageli: „Kuidas sul, tütreke, on lugu õppimisega?” Tütarlaps jutus- tab emale häbenemata oma edusammudest, üksikutest ebaõnnestu- mistest ja raskustest õppimisel. Ema ja tütre vahel on kujunenud tõeliselt südamlikud suhted, mis soodustavad tütarlapse head tuju, soovi koolis veelgi hoolsamini õppida.

Tuleb märkida, et töös lastevanematega olid meile abiks partei- ja ametiühinguorganisatsioonid. Lastevanemate komitee liikmed ja klassijuhatajad võtsid harilikult osa ja esinesid sõnavõttudega ette- võtete tööliste ja teenistujate koosolekul, mis olid pühendatud lastekasvatamise küsimustele.

Pöördusime partei- ja ametiühinguorganisatsioonide poole abi saamiseks neil juhtudel, kui õpetajate ja lastevanemate komitee poolt tarvituselevõetud abinõud ei andnud vajalikke tulemusi. Toon näite.

Sm. S. perekonnas halvenes ainukese tütre, VIII klassi õpilase, õppeedukus ja käitumine. Tütre kapriisidele järele andes vaatasid vanemad käed rüppes niisugustele juhtudele, nagu tütre hiline koju- tulek kinost või tantsuõhtutelt. Korduvad kõnelused emaga ei and- nud vajalikke tulemusi. Lastevanemate komitee presiidiumi koosole- kule kutsutud S. ema käitus trotslikult.

S. isa ei ilmunud kooli, vaatamata lastevanemate komitee ja kooli direktori mitmekordsele kutsele. Siis volitati kahte presiidiumi liiget läbi rääkima sm. S. töökoha ametiühinguorganisatsiooni esi- mehega. Kõnelus toimus lõunavaheajal asutuse toas, kus töötas kuni 15 sm. S. kaastöötajat. Kaastöötajad olid väga huvitatud

lastevanemate komitee liikmete kõnelusest kohaliku komitee esimehega sm. Š. tütre kasvatus üle. Kohalolev sm. Š. tundis end kaastöötajate teravate pilkude all väga ebamugavalt. Lastevanemate komitee liikmete ja kohaliku komitee esimehe kõnelus Š. isaga lõppes sellega, et viimane andis sõna tõsiselt oma tütre kasvatuses tegelema hakata ja selleks luua kooliga tihedad sidemed. Sm. Š. pidas oma sõna. Ühel kohaliku komitee koosolekul, kus viibisid ka lastevanemate komitee liikmed, märgiti ära teatud paranemist Š. tütre kasvatuses. Sellest kõneles eelkõige tütarlapse õppe-
edukuse ja käitumise märgatav paranemine.

Minu tööpraktikas esines juhtum, kus ühe ettevõtte kohalik komitee ja parteiorganisatsioon, teades minu poolt mitme aasta vältel juhitava lastevanemate komitee positiivsest tööst, palusid mind jagada oma töökogemusi. Pärast ettekannet, kus tuli üksikasjaliselt jutustada sellest, kuidas kool ja lastevanemad ühiselt lahendavad laste kasvatuses küsimusi, kuulati ära ettekanne kaastöölise sm. M. poja, kes oli IX klassi õpilane ja paistis silma distsiplineerimatusena, kasvatuses. Sm. M. poja kasvatuses küsimuse arutamine kestis üle kolme tunni. Eriti aktiivsed olid asutuse kaastöölise sõnavõttud, kes jagasid oma laste kasvatuses kogemusi. Selle tulemusena anti sm. M-le terve rida praktilisi nõuandeid, mis olid pedagoogiliselt sügavalt põhjendatud ja läbi mõeldud. Sellele aitasid väga palju kaasa õpetajad ja klassijuhatajad, kes viibisid laste koduse kasvatuses küsimustele pühendatud koosolekul.

Lastevanemate laiaades hulkades lastevanemate komitee töö vastu huvi tõstmise eesmärgil informeerisime lastevanemaid süstemaatiliselt linna raadiovõrgu kaudu. Küllaltki tihti teatati raadio kaudu küsimustest, mida oli arutletud nii lastevanemate komitee kui ka presiidiumi koosolekutel: parimate klassijuhatajate poolt lastevanematega tehtavast tööst ja 11. Keskkooli õpilaste koduse kasvatuses positiivsetest näidetest. Raadiosaadetes märgiti ära ka parimate lastevanemate komitee liikmete tegevust.

Laialdaselt kasutati ära ka kohalikkude ajakirjandust. Oblasti ajalehes „Kommuuna“ avaldati järgmised artiklid: „Kooli ja kodu koostöö eest“, „Tugevdada kooli sidet koduga“ jt. Ühes oblasti-ajalehe numbris avaldati meie lastevanemate komitee töökogemusi üleminekueksamiteks ja õpilaste kontrollkatseteks ettevalmistumise päevil.

Mitmeaastased kogemused töös lastevanematega lubavad meid järeldada, et lastevanemate komitee edukaks tööks, tiheda ühenduse loomiseks kodu ja kooli vahel on vajalik:

1. Töövõimelise lastevanemate aktiivi loomine autoriteetsetest, kooli tööst huvitatud lastevanematest.

2. Lastevanemate komitee koosseisus lastevanemate-entusiastide olemasolu, kes väga tahavad kooli abistada selles keerukas ja raskes töös laste õpetamisel ja kasvatusel.

3. Kõige tihedama kontakti loomine lastevanemate komitee ja direktori, õppealajuhataja ning klassijuhatajate vahel.

4. Tiheda kontakti loomine lastevanemate komitee ja partei- ning nõukogude organisatsioonidega, ettevõtete ja asutustega lastevanemate töökoha järgi.

5. Õpetajate ja klassijuhatajate poolt lastevanematega tehtavas töös huvitavate ja loovate võtete kasutamine. Klassijuhatajatele abi osutamine lastevanemate komitee liikmete kaudu (osavõtt perekondade tundmaõppimisest, mahajääjate abistamine jm.).

6. Laialdase lastevanemate aktiivi kaasahaaramine lastevanemate komitee igapäevasesse töösse.

7. Üksikute õpilaste koduste elutingimuste põhjalik tundmaõppimine pedagoogide juhtimisel.

8. Parimate vanemate kogemuste vahetamine lastekasvatuse alal lastevanemate komitee koosolekul.

9. Plaanipärane, süstemaatiline pedagoogiline propaganda lastevanemate seas — loengud, seminarid, ringid ja grupikonverentsid. Individuaalsete vestluste korraldamine lastevanematele. Nende varustamine spetsiaalse kirjandusega lastekasvatuse alalt.

10. Lastevanemate komitee esimehe aktiivne osavõtt pedagoogilise nõukogu ja kooli direktori juures toimuvate klassijuhatajate nõupidamiste tööst.

11. Lastevanemate komitee töö allutamine järgmistele põhiülesannetele — üldise koolikohustuse täitmine, õpilaste teadliku distsipliini ja õppe edukuse tõstmine.

Meie kooli praktika näitab, et lastevanemate komitee igapäevane visa töö lastevanematega, mis toimub kooli administratsiooni, õpetajate ja klassijuhatajate juhtimisel, annab vägagi positiivseid tulemusi.

M. F. JEMELJANOV

Lastevanemate komiteede sektsiooni esimees

KOOLI NR. 3 LASTEVANEMATE KOMITEE JA JEVPATOORIA LINNA RAHVAHARIDUSE OSAKONNA JUURES ASUVA LASTEVANEMATE KOMITEEDE SEKTSIOONI TÖÖ KOGEMUSTEST

Lastevanemate komiteede sektsioon Jevpatooria Linna Rahvahariduse Osakonna juures asutati lastevanemate komiteede tegevuse ühendamisel tekkinud vajaduse tulemusena, nende töökogemuste vahetamise ja töö efektiivsuse tõstmise eesmärgil linna koolide komiteedes. Sektsiooni töö aluseks olid linna koolide parimate lastevanemate komiteede, eriti aga keskkooli nr. 3 lastevanemate komitee kogemused.

Kooli nr. 3 lastevanemate komitee juhendus oma töös „Lastevanemate komitee põhimäärusest” (1950. a.) ja kooli kogenud direktori näpunäidetest. Komitee kogu tegevus oli täpselt organiseeritud ja iga komitee liikme töö kohta peeti ranget arvestust.

Komitee poolt koostatud „Lastevanemate komitee liikme meelepeas” määrati kindlaks iga komitee liikme kohustused, selles meenutati, et temale on usaldatud austav ühiskondlik töö, et klassi- ja lastevanemate üldkoosoleku poolt temale osutatud usaldust tuleb õigustada ja et ükski komitee liige ei tohi jääda tööst kõrvale; osutati ka sellele, et komitee liige valib endale vabatahtlikult mingi ühiskondliku koormuse, arvestades oma jõudu ja reaalseid võimalusi ning täidab seda täpselt ja kohusetruult.

Igale komitee liikmele soovitati end ümbritseda aktiiviga klassi lastevanemate seast ja seda õigesti kasutada kooli abistamiseks; õpetajale tehti ettepanek protokollida oma tööd ja kogu ühe või teise aktivisti poolt tehtud tööd.

Lastevanemate komitee liikme kohustuste hulka kuulus tiheda sideme pidamine algklasside õpetajatega või V—X klasside klassijuhatajatega, ning nende poolt antud ülesannete täitmine; eriti soovitati koos õpetajaga külastada üksikute õpilaste kodusid, tutvuda tingimustega, milles õpilased elavad ja koduseid ülesandeid lahendavad; üksikjuhtudel selgitada välja perekonna materiaalne olukord ja õpilaste mahajäämuse põhjused, mis on seotud ebasoodsate koduse elu tingimustega, korratu osavõtuga koolitundidest jne.

Koolis nr. 3 kehtib traditsioon, et üksikutel juhtudel, näiteks materiaalse abi vajaduse korral, esitavad lastevanemad avalduse mitte klassijuhatajale, mitte direktorile ega lastevanemate komitee esimehele, vaid lastevanemate komitee liikmele, kelle nad valivad oma klassi poolt ja kellele tehakse ülesandeks selgitada perekonna koosseis ja missugust materiaalselt abi ta vajab.

Lastevanemate komitee presiidium aga kuulab oma järjekordsel koosolekul ära uurimise materjalid, teeb otsuse abistada perekonda materiaalselt ühel või teisel viisil õpilastele riiete ja jalatsite muretsemiseks jne. Niisugune kord kiirendab küsimuste lahendamist.

Lastevanemate komiteede üksikute liikmete tööd arvestatakse, analüüsitakse ja üldistatakse alaliste komisjonide esimeeste poolt, samuti ka lastevanemate komitee presiidiumi poolt. Iga komisjoni esimees annab tehtud tööst aru presiidiumile ja lastevanemate komitee pleenumile iga õppeveerandi lõpul.

1951/52. õppeaasta esimesel poolaastal teostati kooli lastevanemate komitee komisjonide poolt järgmised tööd: üldise koolikohustuse komisjon külastas lastevanemate komitee liikmete osavõtul 62 perekonda, kes andsid avaldused õpilastele materiaalse abi saamiseks, määras kindlaks vajaliku abi suuruse ja tõstis üles küsimuse avalduse rahuldamise kohta lastevanemate komitee koosolekul. 62 avaldusest rahuldati 51 (nende seas 19 õpilase avaldu-

sed, kelle isad langesid Suures Isamaasõjas ja 10 — kelle vanemad on töövõimetud).

Linna täitevkomitee ülesandel organiseeris komisjon mikro-rajooni valikkontrollimise, mis selgitas, et riigi seadust üldise koolikohustuse kohta täidetakse, et rajoonis pole ühtki last, kes poleks seotud õpingutega või kes oleks koolist kõrvale jäänud.

Õppe-kasvatustöö komisjoni liikmete poolt on tehtud suur töö võitluses õpilaste mahajäämusega. Küllastades õppetöös mahajäänud õpilaste perekondi, võttis iga lastevanemate komitee liige klassijuhatajate ja aineõpetajate juhatusel tarvitusele abinõud õpilaste mahajäämuse põhjuste likvideerimiseks — abistas ja selgitas vanematele, kuidas tuleb õigesti organiseerida õpilase päevarežiimi, kasvatada õpilastes iseseisvust ja enesekontrolli koduste ülesannete lahendamisel, kuidas tuleb iga päev jälgida õpilaste õppeedukust.

Õpetajate juhatusel organiseeris õppe-kasvatustöö komisjon VII—X kl. eesrindlikele õpilastele ekskursionni Simferopolisse, kus nad vaatasid linna, kunstimuseumi ja viibisid koolides. VII-a klassi õpilastele organiseeriti ekskursion kivimurdudesse, kus saadakse karp-lubjakivi.

Kultuur-massilise töö komisjon tegi õpilaste seas samuti ära suure töö. Lastevanemate komitee liikmete, õpetajate ja õpilaste osavõtul organiseeriti maksuline konsert, millest saadud sissetulekud laekusid üldise koolikohustuse fondi; korraldati teatri- ja kinokülastusi.

Pedagoogilise propaganda komisjon organiseeris lastevanemate komitee liikmetele ja kooli õpetajatele ekskursionni Simferopolisse paremate koolide õppe-kasvatustööga ja lastevanemate komiteede tegevusega tutvumise eesmärgil.

Agaralt töötas lastevanemate komitee sanitaar-majandus-komisjon.

Vägagi oluliseks lastevanemate komitee töö liigiks oli juriidilise abi organiseerimine õpilastele. Komitee selgitas välja lapsed, kelle vanemad (või isa) olid hukkunud kodumaa kaitsmisel Suure Isamaasõja ajal ja kes ei saanud pensioni. Mõnel üksikul juhul avastati ka alimentide mittemaksmise juhtusid isade poolt mahajäetud perekondadele.

1951/52. õppeaasta esimesel poolaastal said lastevanemate komitee abiga kuus perekonda pensioni üldsummas 5 200 rbl., kaks perekonda alimente 720 rbl.

„Ei leia ema tänusõnu keskkooli nr. 3 lastevanemate komiteele minu lapsele osutatud abi eest. Nõukogudemaal ei ole ega võigi olla ülekohtu all kannatavaid lapsi,“ kirjutab lapsevanem D. Ta sai frondil langenud mehe eest pensioni 200 rbl. kuus ja pensioni võlgnevuse arvel 5 338 rbl.

VI-c klassi õpilase G. ema, jäädes pärast mehe surma üksi nelja lapsega, sai lastevanemate komitee abiga pensioni 236 rbl. suuruses kuus. Ta kirjutab: „Tean, et mitte ainult mulle pole osu-

tatud juriidilist abi, sellepärast võtan julguse kõigi niisugust abi saanute nimel tänada meie osavõtlikku lastevanemate komiteed. Ainult meie õnnelikul maal on võimalik niisugune hoolitsus laste ja emade eest lastevanemate organisatsioonide ja nõukogude võimu poolt.”

Suurt igapäevast abi osutavad lastevanemate komitee liikmed — kooli korrapidajad. Nad aitavad kooli administratsioonil välja selgitada olemasolevaid puudusi kooli ruumide korrashoius, koolieinelaua töös, „Õpilase käitumise reeglite” täitmisel väljaspool õppetunde jne. Nad teevad sissekirjutusi kooli korrapidaja märkmikku, märgivad sellesse ära oma soovid kooli administratsioonile, kes arvestab neid ja võtab kasutusele vastavad abinõud.

Koolis antakse juba kolmandat aastat kord kuus välja „Lastevanemate komitee lehte”. 1950/51. õppeaastal ilmus 9 numbrit, kus oli ära toodud 46 artiklit. Väljaandmisest võtsid osa 19 lastevanemat ja 7 õpilast. 1951/52. õppeaasta esimesel poolel ilmus 5 numbrit. Lehes käsitleti järgmisi töö momente: kuidas veetsid õpilased suvevaheaja, missugust abi osutasid lastevanemad koolile, selgitati lastevanemaile, kuidas ja kus võib saada materiaalselt ja juriidilist abi, anti praktilist nõu laste kasvatusel kohtas, vahetati koduse kasvatusel ja teiste koolide lastevanemate komiteede töökogemusi, kirjutati vajadusest, et õpilased raamatuid hoolikalt hoiaksid, avaldati lastevanemate komitee poolt materiaalselt või juriidilist abi saanud emade sõnavõtte jne.

Kõige aktiivsemate lastevanemate komitee liikmete tööd valgustati „Lastevanemate komitee lehes”, samuti märkis seda kooli direktor käskkirjas.

Jevpatoria linna teiste koolide lastevanemate komiteedega korraldatud kogemuste vahetamine näitas, et paljud lastevanemate komiteed töötasid halvasti või ei töötanud üldse. Keskkooli nr. 3 lastevanemate komitee juhatus otsustas kaasa aidata lastevanemate komiteede plaanipärase töö organiseerimisel teistes koolides ja tegi ettepaneku koolide lastevanemate komiteede sektsiooni loomisest linna rahvahariduse osakonna juurde.

Ühel linna töörahva saadikute nõukogu istungjärgul, kus arutati linna rahvahariduse osakonna juhataja ettekannet õpilaste õppeedukuse ja koolide järjekordsete ülesannete kohta õppeedukuse tõstmisel, esitati ettepanek organiseerida osakonna juurde lastevanemate komiteede sektsioon, mida toetas kommunistliku partei linnakomitee.

3. oktoobril 1951. a. linna rahvahariduse osakonna poolt eriti kokkukutsutud linna koolide lastevanemate komiteede esimeeste, nende asetäitjate ja sekretäride koosolekul otsustatigi organiseerida linna koolide lastevanemate komiteede sektsioon Jevpatoria linna rahvahariduse osakonna juures.

Sektsiooni liikmeteks loeti kõigi linna koolide lastevanemate komiteede esimehed, nende asetäitjad ja sekretärid, valiti sektsiooni esimees, tema asetäitja ja sekretär.

Oma tegevuse alguses tegi seksioon endale eesmärgiks selgitada, millega õieti konkreetselt tegelevad linna koolide lastevanemate komiteed, kuidas nad abistavad kooli, mis suunas on vaja nende tööd parandada.

Saadud pilt oli küllaliski ebameeldiv. Töötati ebarahuldavalt, oli vaja kiiresti korda seada lastevanemate komiteede töö linna kõikides koolides.

Jevpatooria linna rahvahariduse osakonna lastevanemate komiteede seksioon komandeeris 22. detsembril 1952. a. oma esindajad Simferoopoli kogemuste vahetamiseks linna koolide parimate lastevanemate komiteedega. Sõbralikus vestluses jutustasid Jevpatooria koolide — keskkooli nr. 3 ja keskkooli nr. 10, mittetäieliku keskkooli nr. 60 ja algkooli nr. 2 esindajad, kuidas nad töötavad ja abistavad kooli ja missugust suurt kasu on toonud nende lastevanemate komiteede ühendamine linna rahvahariduse osakonna lastevanemate komiteede seksiooni juhtimise alla. Simferoopoli linna lastevanemate komiteede liikmed jutustasid omakorda oma saavutustest ja raskustest töös. Selle tulemusena otsustati pidada alalist sidet, süstemaatiliselt vahetada töökogemusi ja võtta endale teatud kohustus.

Jevpatooria linna rahvahariduse osakonna lastevanemate komiteede seksioon töötab plaani järgi, mis on koostatud üheks kuuks ja kinnitatud osakonna juhataja poolt.

Kõikide koolide lastevanemate komiteede töö kordaseadmiseks linnas tegi seksioon kõigile lastevanemate komiteedele ettepaneku anda oma poole aasta tööst aru lastevanemate ees lastevanemate üldkoosolekutel. Neil koosolekuil viibisid seksiooni ja rajooni rahvahariduse osakorina esindajad.

Otsustati teatud plaani järgi kontrollida vastastikku lastevanemate komiteede tegevust, vahetada parimaid kogemusi ja selgitada, kuivõrd on täidetud lastevanemate komiteede poolt varem endale võetud kohustused.

Oma jõudude paremaks kasutamiseks kooli lastevanemate tegevuse arendamisel otsustas seksioon muretseda täpseid andmeid seksiooni liikmete tegevuse kohta nii teenistuses kui ka kodus, nendele soovitava ühiskondliku tegevuse sfääri kohta koolis. Need andmed võimaldasid konkreetsemalt koostada seksiooni ja lastevanemate komiteede operatiivset tööplaani teatud perioodiks.

Et vältida sagedasi ja kestvaid koosolekuid, mis ühiskondlikult väga seotud lastevanemad koolist eemale tõukavad, töötas seksioon välja nende koosolekute korraldamise instruktiivse juhendi. Lastevanemate komitee esimees ja seksiooni esimees peavad määrama koosolekuid ainult siis, kui neil on mitte üksnes informatsioonilist materjali ja mõne liikme ettekanne, vaid ka konkreetsete ettepanekute projekt töö edasiseks parandamiseks. Koosolekud peavad toimuma rangelt kindlaksmääratud ajal ja ei tohi kesta üle 1—2 tunni.

Keskkool nr. 3 lastevanemate komitee mitmeaastased kogemu-

sed näitasid, et niisugune kord kindlustab mitte ainult komitee liikmete õigeaegse ilmumise, vaid ka koosoleku produktiivsuse.

Linna koolide lastevanemate komiteede töö elavnes märgatavalt 1951/52. õppeaasta teisel poolel, niipea kui alustas tegevust lastevanemate komiteede seksioon linna rahvahariduse osakonna juures. Linnas pole enam ühtki kooli, kus lastevanemate komitee ei teeks plaanipärast tööd üldise koolikohustuse teostamisel, kooli abistamisel ühisel võitluses õpilaste täieliku õppe edukuse ja teadliku distsipliini eest.

Silmas pidades, et õpilaste kehalisele arenemisele, tervise tugevdamisele, võitlusele väsimuse vastu mõjub tähelepandavalt regulaarne ja kvaliteetne toitmine õppetöö kestel koolis, hakkas linna rahvahariduse osakonna lastevanemate komiteede seksioon kontrollima einelaudade tegevust koolides ja avastas kaubandusorganisatsioonide lubamatu suhtumise õpilaste kindlustamisel toiduainetega vajalikul hulgal, heas kvaliteedis ja vastavas sortimendis.

Linna täitevkomitee kiirülesandena viis seksioon läbi linna koolide mikrorajoonide valikkontrollimise ja tegi kindlaks, et 11 kooliõpilast on loobunud õppimast ja ei ole juba pikemat aega koolis käinud.

Koolide einelaudade ja mikrorajoonide kontrollimise tulemused kanti ette linna täitevkomiteele, kes tegi otsuse, kus kohustati koolide direktoreid ja lastevanemate komiteede esimehi suurendama üldise koolikohustuse rahalis-materiaalset fondi koolide juures ja abistama väljalangenud õpilasi kooli tagasi pöördumisel; linna kaubandusosakonda kohustati kiiresti parandama koolide einelaudade tööd. Need otsused täideti.

Lastevanemate komiteede seksiooni esindaja kutsuti oblasti rahvahariduse osakonna inspektori poolt linna koolide õppekasvatustöö frontaalkontrollimise brigaadi koosseisu. Seksiooni esindaja kontrollis keskkoolide nr. 4 ja nr. 10 lastevanemate komiteede tööd ja koostas aruande, milles märgiti ära saavutusi ja puudusi töös ning kavandati konkreetseid abinõusid komiteede tegevuse paremaks muutmiseks.

Teisel poolaastal saadi haridusministri käskkiri 12. detsembrist 1951. a. „Distsipliini tugevdamisest koolis”. Käskkirjaga tutvuti seksiooni ja koolide lastevanemate komiteede koosolekuil, samuti ka lastevanemate koosolekuil kõigis linna koolides. Suure töö tulemusena paranes märgatavalt lastevanemate kontroll laste käitumise üle kodus, tänaval ja avalikes kohtades.

Simferopoli linna kõigi koolide lastevanemate komiteede esimeeste koosolekule kutsuti Jevpatooria linna rahvahariduse osakonna lastevanemate komiteede seksiooni esimees. Ta jagas oma töökogemusi, jutustas, kuidas oli organiseeritud seksiooni töö algusest peale. Koosolek kiitis Jevpatooria linna rahvahariduse osakonna lastevanemate komiteede seksiooni tööd ja struktuuri heaks ning otsustas organiseerida samasuguse seksiooni Simferopoli

linna rahvahariduse osakonna juurde. See otsus täideti 1951/52. õppeaasta teisel poolaastal.

Lastevanemate sektiioonide organiseerimine ja töö Jevpatooria linna rahvahariduse osakonna juures on uus, alles kujunev asi. On tõsiseid raskusi sektiiooni ja lastevanemate komiteede töö planeerimisel, pedagoogilise propaganda organiseerimisel lastevanemate aktiivi seas, lastevanemate komitee liikmete jaoks kõrge kvalifikatsiooniga instruktööri korraldamisel jne. Kuid kõik need raskused on täiesti ületatavad. Nõukogude lastevanemad väljendavad suurt huvi laste kommunistliku kasvatuses küsimuste ja koolielu vastu. Nad on eluliselt huvitatud sellest, et kool ja perekond ühiselt kasvataksid noort põlvkonda kommunistlikus vaimus. Nagu kogemused näitavad, ei säästa nad oma jõudu ja vaba aega selleks, et aidata kooli õppe-kasvatustöö alal ja kooli materiaalse baasi parandamisel.

See nõukogude lastevanemate uus, sotsialistlik suhtumine kooli ja lastevanemate komiteede tegevusse on nende töö edasise paremaks muutmise tähtsaimaks eelduseks.

A. G. DJOMINA

Moskva 96. Keskkooli direktor

LASTEVANEMATE JA ŠEFLUSETTEVÖTETE ABI KOOLILE

Nõukogude kooli ümbritseb kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse suur hoolitsus. Koolis õpetatakse miljoneid tööliste, talupoegade ja intelligenti lapsi.

Olles tõeline rahvakool, kuulub talle kogu nõukogude rahva armastus ja lugupidamine.

Meie riik teeb kõik, et meie lapsi hästi kasvatada. Noorele, kasvavale põlvkonnale antakse piiritud võimalused teaduse alustest kindlate ja sügavate teadmiste saamiseks, oma annete ja loovate võimete arendamiseks. Meie maal vaadeldakse kasvava põlvkonna kasvatamise küsimust kui kõige tähtsat poliitilist küsimust. Lapsed on meie tulevik, meie lootus. Nõukogude kool, olles kutsutud kasvatama põlvkonda, kes on võimeline lõplikult kehtestama kommunismi, on tuhandete niitudega seotud eluga, massidega, nõukogude rahvaga. Partei-, nõukogude ja ühiskondlikud organisatsioonid jälgivad tähelepanelikult meie kooli elu, osutades talle igaükselt abi.

Lastevanemad ja šeflusettevõtte on kooli parimateks abilisteks, tema hoolitsevateks sõpradeks. Sefi hoolitsus kooli eest on saanud traditsiooniks. Šefid mitte ainult aitavad kooli materiaalselt valmis-

tuda uueks õppeaastaks, vaid aitavad süstemaatiliselt korda seada ka õppe-kasvatustööd.

Lastevanemate esindajaks meie koolis on lastevanemate komitee. Tema peamine ülesanne on abistada pedagoogilist kollektiivi ja administratsiooni kooli ees seisvate ülesannete täitmisel.

Lastevanemate komitee tugineb oma töös klassi lastevanemate aktiivile, mis töötab klassijuhataja juhtimisel. On raske ülehinnata klassi lastevanemate aktiivi osatähtsust.

Arstina töötav ema vestleb klassi õpilastega perioodiliselt hügieenist. Lastevanemate koosolekuil esineb ta laste tervishoiu küsimuses. Teine ema abistab klassijuhatajat süstemaatiliselt õpilaste ekskursionide korraldamisel. Tislerina töötav isa tuli remontima lagunenud koolipinke. Mitu ema õmblevad kollektiivselt kottüüme näärpeoks. Kõiki neid ühendab üks soov — aidata õpetajat ja kooli laste kasvatamisel.

V-a klassi lastevanemate aktiiv abistab palju oma klassi juhatajat M. V. Astahhovskajat. Viie aasta kestel on paljud lastevanemad klassi lastevanemate kollektiivi aktivistideks. Neid võib sageli näha koolis vestlemas klassijuhatajaga. Iga aastaga kasvab lastevanemate huvi koolielu vastu, tõuseb nende vastutus laste õpetamise ja kasvatamise eest.

Veenvalt kostab klassi lastevanemate aktiivi hääl koosolekuil, kutsudes kõiki lastevanemaid üles tõstma vastutust laste kasvatamise eest.

„Mõistku iga lapsevanem, et tema kohus on kasvatada oma lapsi meie ühiskonna väärikateks liikmeteks,” ütleb koosolekul õpilase I. ema.

Üksikute lastevanemate katsed panna kogu vastutus laste kasvatamise eest koolile, kohtavad vastuseisu lastevanemate aktiivi poolt. Sm. K. avaldusse selle kohta, et ta on väga kinni ja ei saa osutada vajalikku tähelepanu oma tütre kasvatamisele, suhtus lastevanemate koosolek laitvalt.

„Ka mina töotan palju, olen väga kinni, kasvatan kahte last ilma meheta ja pean sm. K. avaldust põhjendamatuks. Me ei saa endalt võtta vastutust oma laste kasvatamise eest,” ütleb lapsevanem sm. S.

Lastevanemad abistavad üksikuid perekondi laste kasvatamisel. Klassi lastevanemate koosolekute otsustest loeme järgmist:

1. Igal lapsevanemal tugevdada kontrolli klassi õpilaste režiimi üle. Taotleda ranget kinnipidamist režiimist.

2. Tugevdada lastevanemate kontrolli õpilaste käitumise üle koolis ja väljaspool kooli. Pühendada erilist tähelepanu tundide ettevalmistamisele.

3. Teha lastevanemate aktiivi liikmeile ülesandeks külastada perekonda G., selgitada, miks Veera G. isa ei tegele oma tütre kasvatamisega.

Lastevanemate koosolekute otsused on suunatud lastevanemate vastutuse tõstmisele ja õpetaja abistamisele ühtsete nõudmiste

kehtestamisel. Laste kasvatamise eest suure vastutuse tundmist kinnitavad lastevanemad praktiliste tegudega.

Paljud kooliõpilaste vanemad võtsid oma järelevalve alla lapsed, kelle vanemad olid tööga koormatud ja seepärast oli kontroll nõrgenenud.

Sm. L. töötas terve poolaasta vältel grupi mahajäävate VII-g klassi õpilastega matemaatikas ja valmistas tüdrukuid eksameiks ette.

Haridusministri käskkirja nr. 1092, 12. detsembrist 1951. a. arutamisel VIII-a klassi lastevanemate koosolekul ütles õpilase A. isa: „On lubamatu, et nõukogude koolis on halb distsipliin. Meie kohustus on kooli abistada. Palun mind arvata lastevanemate komitee liikmeks, oma vaba aja pühendan koolile.”

I klassi õpilase ema ütleb lastevanemate komitee presiidiumi poole pöördudes: „Andke ka mulle mõni ülesanne. Tahan samuti kui teised abistada kooli.” Ja tõesti, võttes endale jõukohase koormuse, peab ta igal hommikul kooli garderoobis korda, käib lastega kinos ja ekskursioonidel. Kõike seda teeb ta meeleldi ja armastusega. „Viin oma tütarlapsed täna loomaaeda,” ütleb ta, mõeldes sellega kõiki I klassi õpilasi.

Meie nõukogude inimestele on tõesti kallis kogu meie nõukogude lastepere kasvatamine ja õpetamine. Lastevanemad kasutavad tihti sõnu „meie” ja „minu”, mõistes selle all mitte omaenda lapsi, vaid kogu klassi kollektiivi või lastegruppi, kellega neil on tegemist.

Kogu lastevanemate tööd koolis suunab direktori juhtimisel lastevanemate komitee.

Kooli lastevanemate komitee koosseisu kuuluvad parimad lastevanemad-aktivistid, kes hästi tunnevad koolielu ja tema vajadusi. Lastevanemate komitee peamine tähelepanu on suunatud kooli ja perekonna sidemete tugevdamisele, pedagoogiliste teadmiste levitamisele lastevanemate seas, kõigi lastevanemate mobiliseerimisele kooli abistamiseks, koduse kasvatuse parandamiseks.

Lastevanemate komitee, klassijuhatajate ja klassi lastevanemate aktiivi laiendatud koosolekuil otsustatakse koolielu kõige aktuaalsemaid küsimusi.

Siin järgnebki nende küsimuste kaugeltki mitte täielik loetelu:

1. Abinõud üldise koolikohustuse seaduse täitmise alal:
 - a) eelseisval õppeaastal koolikohustuse alla kuuluvate seitsmeaastaste laste väljaselgitamine;
 - b) mahajäävate õpilaste koduste tingimuste tundmaõppimine;
 - c) õpilaste kooliskäimise süstemaatiline kontrollimine;
 - d) mahajäävate õpilaste abistamine.
2. Talvise ja kevadise õppetöö vaheaja plaan.
3. Kooli radiofitseerimine.
4. Kirsiaia rajamine.
5. Kooliaias tehtavate tööde plaan.
6. Kooli sanitaarrežiim.

7. ÜLKNÜ KK VII pleenumi otsuste arutamine. Lastevanemate osavõtt suusabaasi loomisest kooli juurde.

Need koosolekud on suurepäraseks vahendiks lastevanemate tähelepanu mobiliseerimisel kooli ees seisvate järjekordsete ülesannete lahendamisele.

Lastevanemate komitee tegevusplaan ja tema otsused tehakse lastevanemate komitee liikmete poolt klasside koosolekuil teatavaks kõigile lastevanemaile, kes neid heakskiiduga vastu võtavad.

„Tuleb heaks kiita ettepanek viljapuuaiade rajamise ja kooli katseaiade loomise kohta. See on koolile hädavajalik. Kuid selle plaani teostamiseks on vaja, et kõik lastevanemad sellest üritusest osa võtaksid,“ ütles sm. B., avaldades II-b klassi lastevanemate üldist arvamust.

„Rajame oma lastele aiad. Aitame koolil lastele paremini õpetada mitsuurinliku teaduse aluseid,“ ütles sm. B.

Ja need ei olnud ainult sõnad. Varustatud kangi, labida, reha või kandraamiga, tulid üksteise järel lastevanemate rühmad, et maad kaevata ja puude istutamiseks ette valmistada. Töö oli raske ja tööd oli palju: pinnases oli palju kive ja rauda, kohati oli sinna maetud ehitusprahti. Kuid töös esinevad raskused ei nõrgendanud lastevanemate huvi selle suure ja vajaliku ürituse vastu, vaid otse vastupidi, nad töötasid niisuguse innuga, et kogu ümbruskonna elanikkond sellele tähelepanu pööras ja kaasabi osutas.

Lastevanemate, õpilaste ja õpetajate jõududega valmistati maatükk ette aiade rajamiseks.

Lastevanemate seas leidis aiapidajaid, lillekasvatajaid ja agroofiile. Nad tõid oma Moskva-lähedastest suvilast mõned viljapuuistikud, muretsesid pärsia sireli, tõid mitu Vladimirovka ja Šubinka kirsi istikut, võtsid aktiivselt osa sellest tööst ja konsulteerisid omavahel.

Kirsiaed jäätmaal — see oli lastevanemate õilsa püüde tulemus oma kooli abistamisel. Esimese noore kirsipuukese õitsemine oli suureks sündmuseks kooli elus.

„Tütarlapsed, vaadake, vaadake, kirss on hakanud õitsema!“ hüüdsid õpilased, nähes kirsipuu õrnu õisi.

1951. a. kevadel aga õitses üle kolmekümne kirsipuu. See vaatepilt vaimustas kõiki tütarlapsi. „Kodus muust ei räägita kui kirsiaiaast,“ jutustasid meile lastevanemad.

„Tulime vaatama, mis välja on tulnud ja kas kõik on nii ilus, nagu jutustab Nataša,“ kõnelesid Nataša isa ja ema, kes tulid pühapäeval aeda imetlema.

Meie noor aed köitis ka ümbruskonna elanike tähelepanu.

Täskasvanud ja lapsed asusid haljastamistöele. Koolilähedastes õuedes näeme nüüd noori pappeid, rohelist muru, eredaid moone ja saialillede kuldseid õisi.

Lastevanemad abistavad kooli ka õppeprotsessi parandamisel. Lastevanemate komitee õpesektor tõmbab kaasa kõige aktiivse-

maid lastevanemaid, kes saavad abistada õpilasi õppetöös. Mõned lastevanemad töötasid õpetajate juhendite kohaselt mahajäänud õpilastega. Peale selle on igas klassis väike grupp lastevanemaid, kes võivad kontrollida neid õpilasi, kelle vanemad eriliste töötingimuste tõttu ei saa laste järele valvata ega vajalikku kontrolli kindlustada. Nii kutsusid näiteks mõned lastevanemad tütarlapsi enda juurde koju, et neid aidata ja jälgida koduste ülesannete täitmist.

Lastevanemate komitee õppesektor saadab oma esindajaid mahajäävate õpilaste perekondadesse. Seal tutvuvad nad tingimustega, milles elavad õpilased, vestlevad vanematega mahajäämuse põhjuste üle. Nende külastuste tulemused antakse teada õppeosakonnale, vormistatakse kirjalikult ülevaatuse aktis, ja seejärel otsustatakse küsimus osutatava abi iseloomu kohta.

Suur tähtsus on vestlustel, mida lastevanemate komitee ja klassi aktiivi liikmed peavad mahajäävate ja vähedistsiplineeritud õpilastega. Mõnede lastevanemate kutsumine õppesektori koosolekule ja vestlus nendega aitavad tõsta nende vastutustunnet, aitavad neid aru saada, et laste kasvatamine ja õpetamine pole mitte vanemate isiklik ja eraasi, vaid suure riikliku tähtsusega töö.

Aktusesaali puudumine ei võimaldanud koolis läbi viia ühiseid vestlusi õpilaste ja lastevanematega. Pedagoogilise kollektiivi poolt esitatud kooli radiofitseerimise idee kiideti lastevanemate poolt heaks.

Lastevanemate komitee arutas läbi radiofitseerimise plaani, lastevanemad aga koostasid tööde orienteeruva eelarve, vajalike materjalide nimekirja ja pöördusid koos kooli administratsiooniga šeffide poole. Šefid muretsesid koolile vastuvõtja.

Vajaliku raha puudumine oli peamiseks raskuseks radiofitseerimise teostamisel. Mõistes täiesti selle ürituse tähtsust, eraldas lastevanemate komitee erisummad, mille arvel muretseti iga klassitoa jaoks dunaamilised valjuhääldajad. Raadiot kasutame õppekasvatuslikel eesmärkidel. Raadio teel antakse edasi kooli uudiseid (pioneerirühmade tööst, üksikute klasside parimaist saavutustest õppe edukuse alal, koolisiseste ürituste läbiviimise plaanidest), peetakse vestlusi režiimist, eksamiteks ettevalmistumisest, kordamisest piletite järgi jm. Kooli radiofitseerimine võimaldab pidada raadio kaudu loenguid ja teha ettekandeid kõigile klassi lastevanemate koosolekutele, pärast seda asuvad lastevanemate kollektiivid arutama üksikute klasside eriküsimusi.

Lastevanemad jälgivad teraselt kõiki kommunistliku partei ja meie valitsuse määrusi ja otsuseid, mis on suunatud nõukogude kooli töö parandamisele.

Tutvunud ÜLKNÜ Keskkomitee VII pleenumi otsustega, huvitusid lastevanemad pioneeritöö olukorrast, õpilaste koormatusest ühiskondliku ja muu tegevusega väljaspool õppimist, samuti ka laste sportliku tegevuse küsimustest. Kogu selle töö olukorraga tutvumise tulemusena selgitati välja ja likvideeriti palju puudusi.

Lastevanemate komitee presiidiumil otsustati luua kooli juurde

oma väike suusabaas. Klasside aktiiv arutas selle ettepaneku läbi. Klasside lastevanemate koosolekuil kiideti see üksmeelselt heaks.

Koolis organiseeriti väike suusabaas, kus oli viiskümmend paari suuski.

Lastevanemad, võttes aktiivselt osa lastevanemate koosolekute tööst, saavutasid seda, et kõik lastevanemad võtsid osa loenguist ja ettekandeist, milles käsitleti lastekasvatuse küsimusi koolis ja kodus, organiseerisid konverentse üksikute kasvatusküsimuste alal, korraldasid kogemuste vahetamist ning suunasid ühtlasi kõigi lastevanemate tähelepanu laste kasvatamisele ja õpetamisele. Nii tuli näiteks erakordset huvi äratanud loengule „Lenin laste kommunistlikust kasvatuses“ üle seitsmesaja lapsevanema.

Lastevanemate koosolekutest võtab osa 85 kuni 95% lastevanematest, koosolekutel kuulatakse ära lastevanemate-aktivistide aruanded tehtud töö kohta.

Lastevanemad eesotsas lastevanemate komitee presiidiumiga teevad suurt tööd ka õpilaste seas. Nii tõsteti seoses õppepoolaasta lõpetamisega üles küsimus parimate õpilaste ergutamisest kingitustega, mida neile kätte andis lastevanemate komitee esimees.

Esimees ise vestleb isiklikult mahajäävate õpilastega. Nii näiteks vestles ta VIII klassi õpilase Niinaga, kellel oli kaks kahte ja avaldas soovi näha tema isa-kommunisti ning kõnelda temaga Niina mahajäämusest õppetöös. Niina andis sõna parandada oma kahed ja täitis oma lubaduse.

VI klassi õpilasel Nadja S.-l oli 1. õppeveerandil viis kahte. Lastevanemate komitee esimees ja kooli direktor kõnelesid Nadja isaga Nadja enda juuresolekul.

Nadja isa on väga hämmeldunud, et mitte ainult direktor, vaid ka lastevanemate komitee esimees on huvitatud Nadja kasvatamisest.

Üksikute hooletute lastevanemate poole pöörduv avalikkuse hääl kõlab veenvalt ja nõuab joondumist eesrindlike nõukogude perekondade järgi.

Oleks aga ebaõige arvata, et lastevanemad saavad töötada ilma pedagoogilise kollektiivi ja kooli administratsiooni juhtimiseta.

Ainult õpetajate tihe kontakt paljude lastevanematega ning nende juhtimine kooli direktori poolt aitavad arendada initsiatiivi ja mobiliseerida lastevanemaid kooli abistamisele.

Üldkoosolekutel, loengutel ja ettekannetel tutvustame lastevanemaid partei ja valitsuse poliitikaga noore põlvkonna kasvatamise ja õpetamise alal; me selgitame nende ülesannete olemust, mida peab lahendama nõukogude kool; selgitame ja arutame püsivalt ja süstemaatiliselt, kuidas meie 96. kool oma konkreetseis tingimuses lahendab püstitatud ülesandeid.

Lastevanemate üldkoosolekule esitame arutamiseks järgmisi küsimusi:

1. Kooli ja kodu ülesanded uuel õppeaastal.

2. Kooli esimese poolaasta töötulemused ja ülesanded teiseks poolaastaks.

3. Kooli ja kodu ülesanded eksamieelsel jaksamiperioodil.

4. Kooli õppeaasta töötulemused ja lastega suvise töö organiseerimine.

Lastevanemaile peeti loenguid järgmistel teemadel:

1. „Lenin noorsoo kommunistlikust kasvatuses.”

2. „Teadliku distsipliini kasvatamine õpilastes.”

3. „Vanemate autoriteedi tähtsus laste kasvatamisel.”

4. „Kuidas peavad vanemad lapsi aitama õppida.”

5. „Ergutus- ja karistusvahenditest.”

6. „Sõprusest ja seltsimehelikkusest laste vahel.”

7. „Töökasvatusest perekonnas.”

8. „Õpilase režiimist.”

9. „Kuidas lapsed loevad.”

Lastevanemaile määratud ettekannetes ja loengutes jutustame oma kooli lastevanemate parimaist kogemustest koduse kasvatusel alal, õpetaja ja lastevanemate kollektiivi töö parimaist kogemustest, selgitame partei ja valitsuse uusi määrusi, ministeeriumi käskkirju. Lastevanemate seas tehtava loengulise töö elustamiseks demonstreerime lühimetraažilisi filme pedagoogilistel teemadel, organiseerime õpilaste tööde näitusi, esitame laste kunstilist ise-tegevust.

Lastevanemad vaatasid järgmisi lühimetraažilisi filme:

„Õpetaja jutustus”, „Ema jutustus”, „Ema eksitus”, „Laste suvepuhkus”, „Kaitske lapse elu” ja rida teisi.

Arutades meie töö tulemusi ja ülesandeid ei varja me oma puudusi, lünki ja raskusi töös. Vastupidi, me keskendame lastevanemate tähelepanu neile puudustele, mis segavad kooli tööd ja mida saab kõrvaldada kodu ja kooli ühiste pingutustega.

Selgitades kooli ees seisvaid ülesandeid, toome konkreetsete faktide ja näidete varal esile perekonna ja klassi lastevanemate kollektiivide osa nende lahendamisel, esinevate puuduste likvideerimisel, s. t. näitame, missugust konkreetset abi peab koolile osutama perekond.

Lastevanemate-aktivistide töö algab üksikute väiksemate ülesannete täitmisega, kusjuures on väga tähtis, et klassijuhataja ja õpetaja lastevanemaid hästi instrueeriks. Mitte ükski lastevanemate poolt täidetud ülesanne ei tohi jääda märkamata. Klassi lastevanemate koosolekuil tuleb tingimata märkida, missugust tähtsat abi osutasid lastevanemad antud ülesannete täitmisega. See on omamoodi üleskutse kõigile lastevanemaile lülituda oma jõu kohaselt kooli abistamisse.

Üksikute ülesannete täitmisel puutuvad lastevanemad kokku partei-, ametiühingu- ja ühiskondlike organisatsioonidega. Omanudades töökogemusi, nähes koolile toodud kasu, asuvad nad meel- sasti keerukamate, ülekoollise ulatusega ülesannete täitmisele. Nii

said mõned lastevanemad, täites üksikuid ülesandeid, hiljem lastevanemate komitee liikmeiks.

Lastevanemate komitee peab tihedat sidet kooli administratsiooniga ja koostab oma tegevusplaani lähtudes kooli vajadustest. Lastevanemate komitee esimees võtab süstemaatiliselt osa pedagoogilise nõukogu koosolekuist; kooli direktor vestleb temaga perioodiliselt tööplaani, andes juhendeid ja suunates lastevanemate komiteed lähemate ülesannete lahendamisele.

Viime läbi lastevanemate komitee, klassijuhatajate ja klassi lastevanemate aktiivi laiendatud nõupidamisi. Neil nõupidamistel arutatakse igakülgset ürituste plaani, kuulatakse mõnede klassi esindajate aruandeid, toimub kogemuste vahetamine üksikute klassikollektiivide vahel.

Olles eelnevalt kooli administratsiooni poolt ette valmistatud ja klassijuhatajate kollektiiviga kooskõlastatud, etendavad nii-sugused nõupidamised suurt osa. Neil nõupidamistel astub kooli direktor klassijuhatajate kaudu ühendusse lastevanematega, keda on vaja kaasa tõmmata mõne ülesande täitmisele. Kooli administratsioon kasutab ära kõik lastevanemate poolt koosolekuil tehtud ettepanekud ja märkused ning realiseerib need, mis väärivad tähelepanu ja võivad aidata parandada puudusi kooli töös. See arendab lastevanemate initsiatiivi. Kooli administratsioon omalt poolt näitab lastevanemate kollektiivile, kuidas tuleb toetada lastevanemate-aktivistide initsiatiivi, teha see omaseks kõigile lastevanemaile.

* * *

Suurt abi osutab koolile meie šeff — vaguniremonditehas „1905. aasta revolutsiooni mälestuseks”. 1905. aastal olid selle tehase töölised aktiivseteks osavõtjateks Krasnaja Presnja barrikaadidel toimunud revolutsioonilistest lahingutest.

Meie šeflusterhase ajaloo tundmaõppimine etendab väga tähtsat osa meie kasvandike ideelis-poliitilisel kasvatamisel. Ja me kasutame seda oma töös. Konstitutsiooniõpetaja N. I. Dubrovinskaja viib igal aastal seitsmenda klassi õpilased tehasesse, kus nad tutvuvad töötingimustega ja uue kaasaegse tehnikaga. Tehase töölised võtavad õpilasi soojalt vastu. „Meie kool tuli,” kõnelevad nad isekeskis, ja igaüks on valmis selgitama ja jutustama meile kõige huvitavamat, näitama kõike uut, mida leidub tsehhis. Jutustatakse tööliste töötingimustest enne revolutsiooni ja näidatakse, kuidas on tehas ümber kujunenud nõukogude võimu aastail.

Eriti populaarsed on vana töölise A. I. Samarini vestlused, kes töötab tehases 1904. aastast alates. Ta jutustab innustunult sellest, kuidas valmistusid töölised 1905. a. ülestõusuks. „Siin töötati välja nõudmised tehase peremeestele, siin on koht, kus toimus miiting...”

Sm. Samarin annab erutatult edasi kauge mineviku sündmusi, meenutades pisimaidki üksikasju. Tema ise andis ülestõusuks vile.

Hinge kinni pidades kuulavad tütarlapsed seda elavat ajalugu. Kui palju õilsaid tundeid see äratav! Pärast vestluse lõppu püüab iga tütarlaps tulla võimalikult Aleksander Ivanovitši lähedale ja teda hästi tähelepanelikult vaadelda.

Lõpuks paluvad nad teda tungivalt tulla kooli ja jutustada enesest ja minevikust.

Sm. Samarin võtab kutse meeeldi vastu.

Siin, klassis, vestleb ta õpilastega tööliklassi võitlusest tsaari isevalitsuse vastu. Tema, tööline-põrandaalune, barrikaadilahinguist osavõtja jutustab, kuidas töölised võitlesid rahva õnne eest, nende õnne eest, kes praegu õpivad nõukogude koolis.

„Kohal, kus asub meie kool, oli eraomaniku maja. Selle kõrval olid väikesed viletsad majakesed, kus elasid töölised. Majas, mis asetseb seal,“ Aleksander Ivanovitš läheb akna juurde ja näitab käega, „vestlesin sageli töölistega.”

„Sellessamas majas areteeris mind vestluse ajal kord politsei nuhk,“ jutustab sm. Samarin.

Tütarlapsed on võlutud vana kommunisti, suurtest ajaloolistest sündmustest aktiivse osavõtja jutustusest.

Unustamatu mulje jätvavad ka vana kommunisti sm. Lebedevi vestlused. Ta jutustab sellest, kuidas ta koos V. I. Leniniga võttis II nõukogude kongressil vastu nõukogude võimu dekreete.

Niisuguste vestluste tähtsus on määratu suur. Korraldame õppekursioone tehase tsehhidesse. Läbi võttes elektrivoolu seadusi, viib füüsikaõpetaja seitsmenda klassi õpilased nikeldustsehhi. On erakordselt huvitav jälgida, kuidas kattuvad nikliga väikesed vagunidetailid, näha oma silmaga, kuidas kasutatakse tehnikas voolu keemilist toimet. Elektrikeevitustsehhis tutvuvad õpilased elektrivoolu soojusliku toimega.

Suurt huvi pakuvad VII ja IX klassi õpilastele ekskursioonid tehase valutsehhi.

See on üks parimaid viise, kuidas demonstreerida õpilastele füüsika ja keemia seaduste tehnilist kasutamist.

Niisugused ekskursioonid soodustavad õpilaste polütehnilist õpetamist.

Kooli administratsioon peab tihedat sidet tehase administratsiooni, parteikomitee, komsomolikomitee ja ametiühingukomiteega.

Kõik nad on väga tähelepanelikud ja vastutulelikud meie palvetele.

Tehase parteiorganisatsiooni sekretär ja tema asetäitja tungisid sügavalt meie kooli töö olemusse. Nad vestlesid kooli administratsiooniga süstemaatiliselt õpilaste õppe edukuse küsimustest, üksikute õpetajate tööst, viibisid isiklikult eksameil, võtsid aktiivselt osa laste suvise tervistuspuhkuse ja talve- ning kevadvaheaja organiseerimisest. Nad osutasid suurt hoolt kooli materiaalse baasi kindlustamisel, kooliõue korrastamisel. Parteiorganisatsiooni sekretär tundis koolielu mitte ainult direktoriga peetud kõneluste alusel, vaid tutvus isiklikult kooli töötingimustega ja õppis tundma tema

vajadusi. Parteikomitees arutati palju kordi kooli abistamise küsimust.

Kooli remont õppeaasta alguseks on kujunenud meie šeffide kohustuslikuks tööks.

Suurt tähelepanu, liigutavat hoolitsust osutab koolile tehase ülem.

Pjotr Mihhailovitš kontrollib isiklikult, täpselt ja rangelt koolile tehtud töö kvaliteeti.

„Saage aru, et te teete seda laste jaoks,” võib sageli kuulda tema kõnelust töölistega.

„Seltsimees direktor, teie peate olema nõudlikum tehtavate tööde kvaliteedi suhtes. Vaadake, siin on tehtud mittekvaliteetselt, aga teie võtsite töö vastu,” kõneleb tehase ülem kooli direktorile ja õpetab teda, kuidas tuleb remonditöid kontrollida ja vastu võtta.

Peale kooli poolt esitatud, kooli uueks õppeaastaks ettevalmistamiseks vajalike remonttööde nimestiku tähelepanelikku läbivaatamist kutsus tehaseülem välja peamehaaniku asetäitja ja tegi talle ülesandeks käia koolis ning tähelepanelikult ja heaperemehelikult vaadata, kas on siin kõik kirja pandud, mida on vaja remontida, ja kas pole midagi välja jäänud. „Nimekirja koostas kooli direktor, tema aga on õpetaja ja mitte ehitaja,” ütleb ta.

Järgmisel päeval vaatas asetäitja tähelepanelikult kooliruumid üle, et kindlaks määrata remonttööde mahtu.

Palju on meie šeffide arvel toredaid tegusid!

Kooli ümber on ehitatud metalltara. Kool on saanud meie mikro-rajooni kultuuriliseks keskuseks.

Šefid ehtasid võimlemislinnakese, sisustasid täielikult kooli spordiväljaku: võrkpall, korvpall, kurnimäng, kroket, takistusriba — kõik see on meie lastel olemas kehalise kasvatuses tegelemiseks. Linna pioneerilaagri jaoks kinkisid šefid meile ilusa ja kõrge masti.

Kooli väheldasse saali on ehitatud tõeline lava. Kõige agaramalt võttis meie šeff osa füüsikakabineti sisustamisest.

Tehase komsomoliorganisatsioon on šefiks kooli komsomoliorganisatsioonile. Tema esindajad viibivad kooli komsomoliorganisatsiooni koosolekuil, püüavad töös aidata ja viia ellu ÜLKNÜ Keskkomitee VII pleenumi otsuseid.

Meie šeflustehasel on klubi. Pedagoogiline kollektiiv peab sidet klubi lastesektoriga. Meie õpilased töötavad kunstilise isetegevuse ringides. Koos klubiga teeme oma mikrorajooni elanikkonna ja tehase tööliste seas pedagoogilist propagandat.

Vestlusi laste kasvatamise küsimustes peame töölistega nii lõunavaheajal tsehhides kui ka tehase tööliste ühiselamuis.

Edukalt toimusid vestlused järgmistel teemadel: „Kooli ja kodu ühine töö laste kasvatamisel”, „Tööharjumuste kujundamine lastes”, „Vanemate autoriteet laste kasvatamisel”.

Need vestlused lähendavad kooli tehase töölistele, aitavad meil kõigi tööliste tähelepanu tõmmata kooli vajadustele ja annavad töölistele kasvatusküsimustes praktilist nõu.

„Tulge meile niisuguste vestlustega sagedamini. Tahame oma lapsi hästi kasvatada, aga ei oska,” ütlevad tööliselised. Paljude tehase tööliste lapsed on meie õpilased, seepärast toetavad ja kaitsevad lastevanemad kooli abistamise küsimuste otsustamisel kooli huve.

Lastevanemate ja klubi lastesektori abiga osutus võimalikuks pedagoogilist propagandat näitlikuks teha.

Lühimetraaziliste filmide demonstreerimine, õpilaste tööde näituste organiseerimine, laste kunstilise isetegevuse esitamine — see kõik on lastevanematele organiseeritavate loengute näitlikuks materjaliks.

Lastevanematel on tihe side meie šeffidega. Lastevanemate esindajad lähevad ametiühingukomiteesse, parteikomiteesse, tehase administratsiooni juurde ja peavad läbirääkimisi kooli vajaduste ja lähimate ülesannete lahendamise kohta. Kooli abistamisele suunatud ühine tegevus annab alati positiivseid tulemusi.

Kontakt administratsiooni, lastevanemate ja šeflusehase töös äratav ja arendab kõigi nende initsiatiivi, suunates seda ühise ürituse — meie kooli edasise arenemise ja edasilükkumise kindlustamisele ja avaldades mõju edule tema töös.

Nõukogude kooli ja perekonna ees seisvad noorsoo kasvatamise ühised ülesanded kohustavad meid tegema lastevanematega süstemaatilist, plaanipärast tööd.

Töö lastevanematega peab olema suunatud kasvava põlvkonna kommunistliku kasvatuselise sisu, printsiipide ja meetodite selgitamisele.

Lastevanematega iga päev tehtav sihikindel töö lähendab kooli ja kodu. Lastevanemate üldkoosolekuil selgitatakse laiadele lastevanemate hulkadele partei ja valitsuse poliitikat laste kommunistlikul kasvatamisel; edasine töö klassi lastevanemate kollektiiviga konkretiseerib neid ülesandeid kohandatult antud klassi õppekasvatustlikele ülesannetele.

Klasside lastevanemate kollektiivide ees seisvate ülesannete konkretiseerimine on üks parimaid vahendeid, kuidas organiseerida lastevanemaid abistama kooli ja õpetajaid.

Kõige efektiivsemaks klassi lastevanemate aktiivi kasvatamise meetodiks ja ühteliitmise vahendiks on kontroll ja abi aktivistidele ülesannete täitmisel, aktivistide aruannete ärakuulamine klassi lastevanemate koosolekul ja järkjärguline ülesannete keerukamaks muutmine.

Meie töö praktika veenis meid selles, et õpetaja ja klassijuhataja juhtimisel võib klassi lastevanemate aktiiv ära teha suure töö, mis on suunatud klassi õppekasvatustlike ülesannete täitmisele, nimelt:

- a) osutada abi mahajäävaile õpilasile,
- b) kindlustada kontroll järelevalveta laste üle,
- c) organiseerida õpilastele õppekursioone.

Klassi lastevanemate aktiivi kaudu tõmbavad õpetaja ja klassi-

juhataja kogu lastevanemate kollektiivi osa võtma kooli üldistest üritustest (loengud, ettekanded, konverentsid).

Kooli lastevanemate komitee, organiseerides koolile abi, tugineb oma töös klassi lastevanemate aktiivile. Selle aktiivi kaudu teostab lastevanemate komitee oma tööplaani.

Peale selle kasutab lastevanemate komitee klassi lastevanemate kollektiivide initsiatiivi, levitades nende parimaid töökogemusi.

Šeflusettevõttega peab kool niisugust tööd tegema, mis viiks šefid kurssi kooli elu ja tegevusega.

Kooli töö aruannete ärakuulamine tehase parteibürool ja ametiühingukomitees, kooli administratsiooni ja tehase administratsiooni, parteikomitee ja ametiühingukomitee ühised nõupidamised on üheks parimaks vahendiks kooli elu tutvustamisel šeffidele.

Loengute ja ettekannete korraldamine pedagoogilistel teemadel šeflustehase töolistele soodustab kooli ja šeffide vaheliste sidemete edasist tugevnemist. Šeflusettevõtet võib kool kaasa tõmmata õppe-kasvatustöö ülesannete vahetule lahendamisele.

Kooli administratsioon ja pedagoogiline kollektiiv, kasutades lastevanemate ja šefi abi, peavad ühendama mõlemate tegevuse, suunama neid ühtset rada mööda.

I. S. SIDELEV

Voroneži Õpetajate Täiendusinstituudi pedagoogika- ja psühholoogiakabineti juhataja

PEDAGOOGILINE PROPAGANDA VORONEŽI OBLASTI KOOLIDES JA RAJONIDES

1949. a. veebruaris tegi kommunistliku partei oblastikomitee otsuse pedagoogilise propaganda organiseerimise kohta oblasti rajoonides. Otsus kohustas partei- ja komsomoliorganisatsioone, rahvahariduse organeid, oblasti loengute bürood, üleliidulise Poliitiliste ja Teadusalaste Teadmiste Levitamise Ühingu oblastiosakonda, ajalehtede toimetusi jne. — tõstma pedagoogilise propaganda oblastis vajalikule kõrgusele.

Täites seda otsust ja oblasti rahvahariduse osakonna käskkirja, teostab Voroneži Õpetajate Täiendusinstituut süstemaatilist tööd pedagoogilise propaganda organiseerimise alal oblasti koolides ja rajoonides. Instituut töötas välja meetodilise kirja „Pedagoogilise propaganda vormidest ja sisust Voroneži oblasti rajoonides” ja saatis selle laiali kõigisse rahvahariduse osakondadesse, rajoonide ja linnade pedagoogilistesse kabinetidesse ja oblasti kesk- ja mittetäielikesse keskkoolidesse. Rahvahariduse juhtivate töötajate

kursuste ja seminaride läbiviimisel võtab instituut tingimata programmi küsimuse pedagoogilise propaganda organiseerimisest koolides ja rajoonides.

1951. a. jaanuaris saadeti kõigisse oblasti rahvahariduse osakondadesse, kesk- ja mittetäielikesse keskkoolidesse instituudi poolt väljaantud brošüür „Materjalid pedagoogilise propaganda alal”. Brošüüri on võetud järgmised artiklid: „Lenin noorsoo kommunistlikust kasvatuses”, „Nõukogude patriotismi kasvatamisest perekonnas”, „Laste tahte ja iseloomu kasvatamine perekonnas”, „Õpilaste iseseisva töö organiseerimine tundide ettevalmistamisel”, „Kooliõpilaste kultuurse käitumise harjumuste ning oskuste ja vilumuste kasvatamine”, „Vanemate autoriteet ja selle tähtsus laste kasvatamisel”, „Sõpruse ja seltsimehelikkuse kasvatamine laste seas”. Iga artikli juurde on antud teemasse puutuva kirjanduse miinimumloetelu.

Pedagoogilise propaganda vahetuiks organiseerijaiks on Voroneži oblastis rahvahariduse osakonnad, rajooni (linna) pedagoogikakabinetid, koolid ja õpetajad.

Pedagoogilise propaganda üheks liigiks, mis võimaldab haarata kõiki lastevanemaid, on individuaalne töö lastevanematega õpilaste külastamisel nende kodus ja juhtudel, kui lastevanemad külastavad kooli.

Õpilaste külastamised nende kodus on plaanipärase ja sihikindla iseloomuga. Need aitavad õpetajal lastevanematega isiklikku kontakti luua, neile lastekasvatuse parandamisel vahetut abi anda, annavad rikkalikku materjali õpilaste koduste elutingimuste tundmaõppimiseks. Õpetajad ja klassijuhatajad valmistuvad hoolikalt igaks niisuguseks külastuseks.

Peale õpilaste plaanikohase külastamise nende kodus esineb ka niisuguseid külastusi, mis on tingitud mõnest eriasjaolust.

Rossoši rajooni Arhipovka seitsmeaastase kooli V-a klassi juhatajal oli tarvis selgitada, miks õpilane K. ei täida koduseid ülesandeid. Vestlus õpilasega ei toonud selgust. Klassijuhataja läks vanemate juurde. Ta alustas vestlust üldisest tutvumisest perekonnaliikmetega, õpilase eluga kodus, laste ja vanemate vaheliste suhete selgitamisest. Vestluse käigus selgus, et vanemad ei pea tüdriku võimeliseks õppima, milles nad veensid ka tüdriku ennast. Klassijuhataja selgitas, et vanemad annavad talle pidevalt ülesandeid mitmesugusteks kodusteks töödeks ja väikese lapse eest hoolitsemiseks. Neid töid teeb tüdriku meelsasti, kuid kodused ülesanded jäävad tal seejuures täitmata. Klassijuhataja rääkis lapse vanematega nende ekslikust arvamusest selle kohta, et tüdriku võimeline õppima, märkis, et ta peab omandama lõpuleviidud seitsmeklassilise hariduse ning leppis vanematega kokku ühise töö suhtes tüdriklapsele abi andmiseks õppimisel. Pärast seda tõmbas ta sellele tööle kaasa ka aineõpetajad. Järgmisel õppeveerandil käis klassijuhataja neli korda selles perekonnas ja andis

tütarlapsele järeleaitamistunde. Aineõpetajate ja vanemate ühiste jõupingutustega saavutas ta õpilase täieliku õppeedukuse.

Individuaalkonsultatsioone korraldavad lastevanematele õpetajad ja klassijuhataja, kutsudes lastevanemaid kooli, samuti ka pärast klasside lastevanemate koosolekute lõppu.

Kooli poolt lastevanematega tehtava töö kõigist massilistest vormidest on Voroneži oblastis kõige enam levinud lastevanemate üld- ja klassikoosolekud.

Lastevanemate üldkoosolekuid korraldatakse koolides kolm kuni viis korda õppeaasta jooksul. Niisugustel koosolekutel kuulatakse ära ja arutatakse läbi koolijuhatajate ettekanded õppe-kasvatustöö korraldusest ja tulemustest koolis antud poolaastal või kogu õppeaastal; mõnedel juhtudel peetakse loenguid laste õpetamise ja kasvatamise küsimustes.

Üldkoosolekuiks organiseeritakse tavaliselt pedagoogilisi näitusi, antakse välja seinalehtede erinumbreid.

Mõnes koolis esinevad lastevanemaile pärast koosoleku lõppu õpilaste kunstilise isetegevuse rühmad. Koolides, kus on õpilaste arv suur, peetakse lastevanemate üldkoosolekud vahetuste kaupa. Paljudes koolides toimuvad niisugused koosolekud kontsentrite kaupa: I—IV klassid, V—VII klassid, VIII—X klassid.

Kooli poolt lastevanematega tehtavas töös on klassi lastevanemate koosolekuil eriti suur tähtsus.

Paljudes oblasti koolides peetakse lastevanemate koosolekuid umbes üks kord kuus. Niisugustel koosolekutel arutatakse veerand- või poolaasta õppe-kasvatustöö tulemusi, mingi klassi õpilaste õppeedukuse ja käitumise olukorda, viiakse läbi eriteemalisi pedagoogilisi vestlusi.

Koosolekuiks tehakse suurt ettevalmistustööd.

Lipetski linna 1. Keskkooli VIII klassi juhataja teatas klassi õpilaste kaudu kõigile lastevanemaile määratud koosoleku alguse ja koha. Kolme korraldult kooli külastava lapsevanema juures käis ta ise, kolme teise juurde saatis veel lastevanemate komitee liikme. Koosolekule kutsuti selles klassis töötavad õpetajad. Vaatamata halvale ilmale tulid kõik lastevanemad. Enne koosoleku algust vaatlesid lastevanemad õpilaste tööde näitust (vihikud, joonestused ja joonistused), lugesid läbi seinalehe erinumbri. Koosoleku avas klassijuhataja lühikese sissejuhatava sõnavõtuga, peale teda esinesid selles klassis õpetavad õpetajad. Nad jutustasid lastevanemaile õppeaine programmi sisust, selles õppeaines õpilastele seatavaist nõudmistest, õpilaste suhtumisest õppetundidesse, nende edasijõudmisest ja selgitasid, kuidas tuleb jälgida laste õppimist, koduste ülesannete täitmist. Edasi järgnesid lastevanemate sõnavõttud, klassijuhataja lõppsõna, otsuse vastuvõtmine. Vaatamata sellele, et koosolek kestis 3 tundi, jäid mõned lastevanemad veel pärast koosolekut individuaalvestlusteks kohale.

Rossoši rajooni Popovka seitsmeaastase kooli VII klassi juhataja korraldas klassi lastevanemate koosoleku 4. veerandi

alguses. Koosoleku eesmärgiks seadis ta lastevanemate tutvustamise „Instruktsiooniga lõpueksamite kohta”, lastevanemate ülesannete selgitamise eksamite ettevalmistamise ja läbiviimise perioodil.

Koosoleku ettevalmistamisest võtsid aktiivselt osa klassi õpilased; nad valmistasid ette õpilaste tööde näituse, andsid välja seinalehe erinumbri ja organiseerisid kunstilise osa. Õpilaste ja lastevanemate komitee aktivistide ühiste jõupingutustega kindlustati kõigi lastevanemate ilmumine.

Enne koosoleku algust tutvusid lastevanemad näituse ja seinalehega (seda loeti kollektiivselt). Koosolekul tutvusid nad üksikasjaliselt „Põhimääruse” ja „Instruktsiooniga” ja kuulasid klassijuhataja vestlust lastevanemate ülesandeist eksamite ettevalmistamise ja läbiviimise perioodil. Pärast koosolekut vaatasid vanemad oma laste poolt ettevalmistatud kunstilist osa. Klassijuhataja viis läbi individuaalkonsultatsiooni; ta palus isiklikuks vestluseks kohale jääda Kolja O., Kolja K. ja Klava K. vanemaid. Poiste vanemaile soovitas ta, et lapsed päevarežiimist kinni peaksid ega end ilukirjanduse lugemisega liiga ei väsitaks. Tütarlapse emale soovitas ta last mitte üle koormata koduse tööga, jälgida tema õppimist, käia sagedamini koolis ja õpetajaga nõu pidada.

Klassi lastevanemate koosolekuil peetavate pedagoogiliste vestluste temaatika on mitmekülgne. Nii näiteks viisid Novo-Usmanski keskkooli õpetajad klasside lastevanemate koosolekuil läbi vestlused järgmistel teemadel: „V. I. Lenin noorsoo kommunistlikust kasvatuses”, „M. I. Kalinin kommunistlikust kasvatuses”, „Laste kõlbeline kasvatus perekonnas”, „Õpilase käitumise reeglid”, „Laste töökasvatus kodus”, „Õpilase kehaline kasvatus, režiim ja hügieen perekonnas”, „Pioneer- ja komsomoliorganisatsioon ning perekond”, „Ergutus- ja karistusvahendid ning nende koht laste kasvatamisel”, „Vanemate autoriteet ja selle tähtsus laste kasvatamisel”, „Perekonna osa eksamite ettevalmistamisel ja läbiviimisel”, „Laste vanuselised iseärasused ja nende silmaspidamine kasvatuses”, „Lapse närvisüsteem ja vahendid selle säilitamiseks ja tugevdamiseks”, „Võitlus üldise seitsmeaastase koolikohustuse eest on kooli ja perekonna riiklik ülesanne”.

Paljude Voroneži oblasti kesk- ja seitsmeaastaste koolide juures töötavad lastevanemate lektoriumid. Enamikus lektoriumidest toimuvad loengud kord kuus. Rossoši rajooni mittetäieliku keskkooli nr. 67 lastevanemate lektoriumis peeti järgmisi loenguid: „Kooli ja kodu ühine töö laste õpetamisel ja kasvatamisel”, „Tööharjumuste kujunemine lastes kodus”, „Laste seas sõpruse ja seltsimehlikkuse kasvatamine”, „Õpilase päevarežiim”, „Vastutustunde kasvatamine õpilastes perekonna ja kooli ees”, „Vanemate autoriteedi ja isikliku eeskuju tähtsus lastekasvatuses”, „Vanemate osa eksamite ettevalmistamise ja läbiviimise perioodil”, „Õpilase käitumise reeglid” ning „Kooli ja kodu töö kultuurse käitumise harjumuste kujundamisel õpilastes”.

Mõned koolid pühendavad lastevanemate lektoriumide üritused mingile ühele põhiteemale. Näiteks olid Aleksejevka keskkooli juures asuva lektoriumi loengud pühendatud lastevanemate tutvustamisele A. S. Makarenko pedagoogilise pärandiga; sealjuures tema perekondliku kasvatusesüsteemile oli pühendatud kaheksa ettekanne järgmise temaatikaga: „Perekondliku kasvatuses üldised tingimused”, „Vanemate autoriteet ja selle tähtsus laste kasvatamisel”, „Distsipliin”, „Mängu tähtsus laste kasvatamisel”, „Töökasvatusest”, „Kultuursete harjumuste kasvatamisest”, „Seksuaalne kasvatus”, „Tahte ja iseloomu kommunistlike joonte kasvatamisest”.

Mõnedes Voroneži oblasti koolides viiakse lektoriumi loengud läbi 2—4 korda kuus. Paljude lektoriumide programmi võetakse peale pedagoogiliste teemade ühiskondlik-poliitilisi teemasid.

Lipetski linna keskkooli nr. 4 juures asuvas lektoriumis peeti 1950/51. õppeaastal 21 loengut, neist ühiskondlik-poliitilistel teemadel 10: „Vene rahva ja tema kultuuri ülemaailmne ajalooline osa”, „Noorsoo teaduslik-ateistlik kasvatus”, „Rahvusvaheline olukord” jt.

Pärast loenguid esitatakse mõnedes koolides õpilaste kunstilist isetegevust. Lektoriumi loengute ajaks organiseeritakse pedagoogilisi näitusi, antakse välja seinalehtede erinumbreid, enne loengut viiakse läbi konsultatsioone laste õpetamise ja kasvatamise küsimustes. Lastevanemate nõudmistele ja soovide arvestamiseks peetakse koolides „Soovide vihikuid”, mõnikord aga korraldatakse lastevanemate ankeetküsitlusi.

Voroneži oblastis tehakse koolide poolt suurt koolivälisist tööd pedagoogilise propaganda alal. Voroneži linna kesk- ja seitsmeaastaste koolide õpetajad peavad loenguid tööstusettevõteteis.

Podgornoje rajooni Pervomaïski seitsmeaastase kooli õpetajad korraldavad kolhoositaludes ja -külades, mis paiknevad kooli rajooni territooriumil, kolhoosnikuist lastevanematele süstemaatiliselt vestlusi noorsoo kasvatuses. Paljude koolide õpetajad teevad pedagoogilist propagandat majagruppide järgi.

Mõnes rajoonis esinevad õpetajad vestlustega pedagoogilistel teemadel kolhoosnikute üld- ja brigaadikoosolekuil.

Üha sagedamini kasutavad koolid kohalikku ajakirjandust ja raadiot kui laia elanikkonna hulkades tehtava pedagoogilise propaganda tõhusaid vahendeid.

Pedagoogilise propaganda organiseerimise ja läbiviimisega tegelevad peale koolide veel rahvahariduse osakonnad, kes organiseerivad lastevanemate jaoks rajooni- (linna-) lektoriume.

Pedagoogilise propaganda korralduse poolest laia elanikkonna hulkades võib eeskujulikuks pidada Lipetski linna ja Lipetski rajooni. Viimase kolme aasta vältel töötab Lipetskis Õpetajate Maja juures lastevanemate õhtuülikool. Loenguid peetakse kaks korda kuus.

Õpetajate instituudi, pedagoogilise kooli, keskkoolide direktorite ja õpetajate ning linna inspektorite ja arstide poolt peeti loenguid järgmistel teemadel: 1. „Perekonna tugevdamine sotsialistlikus

ühiskonnas", 2. „Kuidas peab perekond kasvatama lastes armastust sotsialistliku kodumaa vastu", 3. „Laste tahte ja iseloomu kasvatamine perekonnas", 4. „Laste päevarežiim ja perekonna osa selle organiseerimisel", 5. „Nõukogude sotsialistlik kord — kõige eesrindlikum kord maailmas", 6. „Nõukogude lastekirjandus ja perekonna osa laste klassivälise lugemise korraldamisel", 7. „Sanitaar-hügieeniliste harjumuste juurutamine ja laste tervise tugevdamine perekonnas", 8. „Närvilised lapsed ja nende kasvatamine", 9. „Sõpruse ja seltsimehelikkuse kasvatamine lastes", 10. „Aususe ja õigluse kasvatamine lastes", 11. „Lastevanemate osa laste eksamiteks ettevalmistamisel", 12. „Laste töökasvatus kodus", 13. „Laste usuvas-tane kasvatus", 14. „Laste ergutamise ja karistamise vahendid kodus".

Peale selle peeti kaks loengut poliitilistes küsimustes.

Pärast loenguid esitati õpilaste ja lastekodu kasvandike kunstilist isetegevust.

Ühe niisuguse esinemise programm oli järgmine:

I o s a.

1. „Rahu eest, demokraatia eest" (montaaž nõukogude luuletajate ja heliloojate luuletustest ja lauludest).
2. „Hoi a ennastsalgavalt oma maad" (Dunajevski muusika).
3. „Edasi noorus" (Novikovi muusika).
4. „Demokraatliku noorsoo marss" (Novikovi muusika).
5. „Rahulaul" (Novikovi muusika).
6. „Laul sõprusest" (Kabalevski muusika).
7. „Ülistage oma isamaad ja laulge temast".

II o s a.

1. „Rahvusvahelise üliõpilasliidu hümn" (Muradeli muusika).
2. „Venemaa" (Novikovi muusika).
3. Katkend näidendist „Tahan koju" (Mihhalkov).
4. Duett „Lenda meile vaikne tuul".
5. Ukraina tants „Hopakk".
6. „Kuiv, kõrvetav tuul" (Massalitinov; esitavad koor ja tantsurühm).
7. „Kehakultuurlaste marss" (Dunajevski muusika; esit. koor ja võimleajate rühm).
8. „Vene kadrill" (tants).
9. „Moldaavia tants".
10. Võimlemisetüüd.
11. Keelpilliorkestri esituses: „Karjane" — tšehhi rahvalaul, „Laul Tšapajevist" — Belõi muusika, „Kiivitaja" — Jordanski muusika jt.

Lektoriumi juhatajad osutasid suurt tähelepanu lektoriumi koosolekute ettevalmistamisele.

Aasta algul levitati Lipetski koolide kaudu lastevanemate seas õhtuülikooli abonemente. Abonemendi esiküljele on kirjutatud: „Lastevanemate õhtukool. Abonement Lipetski linna lastevanemaile . . . õppeaastal organiseeritavate loengute külastamiseks. Lektoriumi aadress: Chopini tänav, maja nr. 25, Õpetaja Maja. Loengute algus kell 7 õhtul.” Siseküljele on kirjutatud loengute teemad ja kuupäevad.

Loengueelsel päeval saadetakse täiendavalt välja kutsekaardid aja ja teema äramärkimisega, loengupäeval aga teatatakse lastevanemaile veelkord raadio kaudu loengu aeg ja teema.

Lastevanemate õhtuülikooli praktika näitas, et loengud äratavad lastevanemates huvi kommunistliku kasvatuses küsimuste vastu, annavad neile praktilist nõu ja juhendeid laste koduse kasvatuses parandamiseks.

Et haarata laiu elanikkonna ringkondi, antakse mõned lastevanemate õhtuülikooli loengud edasi raadio kaudu.

Paljudes Voroneži oblasti linnades, töölisasulais ja rajoonikeskustes korraldatakse üha sagedamini lastevanemate konverentse, kus arutatakse laste kommunistliku kasvatuses aktuaalseid küsimusi. Toon mõned näited.

30. jaanuaril 1951. a. toimus Lipetski linnas linnateatri hoones linna lastevanemate konverents. Seal arutati linna koolide esimese poolaasta õppe-kasvatustöö tulemusi ja selgitati kooli ja kodu ülesandeid 1950/51. õppeaasta teisel poolaastal. Rajooni rahvahariduse osakonna juhataja ettekanne arutati konverentsist osavõtjate poolt elavalt läbi. Mõned lastevanemad jagasid oma laste kasvatamise kogemusi. Võeti vastu otsus korraldada niisuguseid konverentse õppeaasta alguses, talvisel õppetöö vaheajal ja õppeaasta lõpul.

Pärast sõnavõtte vaatasid konverentsist osavõtjad koolide poolt organiseeritud pedagoogilist näitust ja viibisid „Lodjapuusalu” etendusel.

Konverentsist võttis osa ligi 500 inimest.

21. aprillil 1951. a. viidi rajooni rahvahariduse osakonna plaani kohaselt läbi lastevanemate konverents Aleksejevka rajooni keskus, Aleksejevka asulas. Kohal oli üle 500 inimese. Konverentsist osavõtjad kuulasid ja arutasid aktiivselt läbi rajooni rahvahariduse osakonna juhataja ettekande õppe-kasvatustöö korraldusest rajooni koolides ja lastevanemate ülesannetest eksamite ettevalmistamise ja läbiviimise perioodil.

Kõiki sõnavõtte kuulati suure huviga. Lõpuks korraldati konverentsist osavõtjaile õpilaste ning alg- ja keskkooliõpetajate ametiühingu rajoonikomitee kunstilisest isetegevusest osavõtjate poolt kontsert.

Paljud koolide rahvahariduse organite töötajad kasutavad oma töös lastevanematega ja pedagoogilise propaganda teostamisel laiades elanikkonna hulkades kohalikku ajakirjandust.

Paljude koolide lastevanemate komiteed annavad välja kooli lastevanemate seinalehti, mis kannavad nimetusi: „Lastevanemate hääl”, „Kodu ja kool” jt.

Paljud koolid panevad need seinalehed üles kolhoosidesse, ettevõtetesse ja asutustesse. Oblasti Hoholli rajooni Oktoobri mitmetäielikus keskkoolis annavad lastevanemad seinalehte välja K. E. Vorošilovi nimelises kolhoosis ja kolhoosis „Krasnõi Oktjabr”.

Suur tähtsus süstemaatilise pedagoogilise propaganda teostamisel on rajooniajalehel. Ajalehes „Borisoglebskaja Pravda” ilmus kümne kuu jooksul — aprillist 1950. a. kuni veebruarini 1951. a. üle 80 artikli ja teate, milles käsitleti noorsoo kommunistlikku kasvatust; Semiluki rajooni ajalehes „Stalinetš” ilmus 1950. a. veebruarist kuni 1951. a. veebruarini 85 artiklit-teadet. Ajalehes „Lipetskaja Kommuna” oli eksamite ettevalmistamise ja läbiviimise perioodil üksnes Keskkoolile nr. 1 pühendatud 10 teadet („Kuidas valmistume eksameiks”, „Neljanda klassi õpilaste juures”, „Kindlad oma teadmistele”, „Tähtsaim sündmus kooli elus” jt.).

Kooli elu kõige tähtsamatele sündmustele annavad paljud rajooniajalehed terveid lehekülgi. Iseloomulik on selles suhtes rajooniajaleht „Stalinski Put”. 1950. a. 4. veebruari numbris oli terve teine lehekülg pühendatud teemale „NSV Liidu kodanikel on õigus haridusele”. Leheküljel on trükitud NSV Liidu konstitutsiooni 121. paragrahv ja rida artikleid kooli direktori, õpetajate ja õpilaste sulest: „Inimese suur õigus”, „Minu unistus”, „Õpetaja — kõrge kutse”, „Lugege rohkem” jt.

Selle ajalehe 1950. a. 18. mai numbriga kogu teine lehekülg on pühendatud teemale „Koolid eksamite eel” (artiklid on kirjutatud rajooni rahvahariduse osakonna töötajate, kooli direktsiooni, õpetajate ja õpilaste poolt): „Vastutusrikas periood kooli elus”, „Valmis eksameiks”, „Kommunistliku noore sõna”, „Sooritame eksamid edukalt”, „Püsivalt ja visalt”, „Hea ettevalmistusega”.

Voroneži oblastis on paljud rajoonid radiofitseeritud. See võimaldab teostada plaanipärast pedagoogilist propagandat raadio teel. Peetakse loenguid pedagoogilistel teemadel, viiakse läbi vestlusi lastevanematele. Mõnes rajoonis, näiteks Rossoši rajoonis, viiakse eksamite ettevalmistamise perioodil läbi vestlusi-konsultatsioone õpilastele. Vestlusi kuulavad ka lastevanemad. See aitab neil eksamite ettevalmistuse ja läbiviimise perioodil tähelepanelikumalt suhtuda õpilastesse.

Voroneži oblasti linnades ja rajoonides on olemas kõik eeldused selleks, et raadio teel tehtav pedagoogiline propaganda muuta üheks kõige levinenumaks elanikkonna laiade hulkadega tehtava töö liigiks.

On veel tarvis palju teha, et pedagoogilise propagandaga tegeleksid vajalikul määral kõik Voroneži oblasti koolid ja rahvahariduse organid. Kuid häid näiteid meil juba on. Meie ülesanne on elanikkonna seas tehtava pedagoogilise propaganda parimaid kogemusi tundma õppida, üldistada ja laialdaselt levitada.

ÕPILASTE KÜLASTAMINE KODUS JA TÖÖ LASTEVANEMATEGA

Et saavutada häid tulemusi õppetöös, peab õpetaja iga lapse iseloomu individuaalseid iseärasusi, tema kalduvusi ja võimeid tähelepanelikult tundma õppima. Ilma selleta on võimatu lapsi õigesti õpetada ja kasvatada, võimatu saada lähedaseks ja autori-teetseks kasvatajaks.

Ainult siis, kui õpitakse õpilast tähelepanelikult tundma nii koolis kui ka kodus, võib kindlaks teha tema käitumisviisi põhjusi ja kavandada vanematega ühiselt läbiviidavaid kasvatuslikke abinõusid.

Laste tundmaõppimisel ja koduse kasvatuse parandamisel omistan suurt tähtsust laste külastamisele nende kodus õppeaasta alguses, veel enne nende koolitulekut. Pärast õppetöö algust külastan esmajoonel neid õpilasi, kes on klassis rahutud ja tähelepanematud. Tuleb aga külastada ka neid perekondi, kus lapsi hästi kasvatakse, et nende kogemusi pärast edasi anda teistele lastevanematele.

Enne õpilaste kodudesse minekut kavandan endale rea küsimusi, mida kasutan vestluses lastevanemate ja õpilastega. Näiteks, kus hoiab õpilane õppevahendeid, õpikuid ja teisi raamatuid? Kus ja missuguses korras on tema mänguasjad? Kus täidab õpilane koduseid ülesandeid? Kuidas ta istub laua ääres? Missugusest küljest langeb valgus? Kas laud on sobiv tema kasvule? Kus õpilane magab? Millal ta magama heidab? Millal tõuseb? Kas ta hommikul võimleb?

Niisugused küsimused selgitan õpilase juuresolekul. Vesteldes lastevanemate ja teiste perekonnaliikmetega, püüan saada vastused veel paljudele küsimustele. Kuidas suhtuvad õpilasesse vanemad vennad ja õed: kas nad hellitavad teda või ei pööra talle üldse tähelepanu, kas abistavad õppimisel? Kuidas täidab õpilane ema ja teiste vanemate perekonnaliikmete ülesandeid? Kellega ta sõbrustab? Kus viibib ta vabal ajal? Millega armastab tegelda? Missuguseid puudusi on märgata õpilase käitumises ja iseloomus? Kas tuleb ette, et lapsed kodus tülitsevad? jt.

Vestluse käigus püüan lastevanemalt saada selgitust ka niisugustele küsimustele, mis puudutavad õpilase individuaalseid iseärasusi, jälgin kodust olukorda ja õpilase elutingimusi. Igal laste külastamisel kodus on vestlus üles ehitatud isemoodi. Õpetaja peab lastevanematega väga taktiliselt käituma, tuleb osata neis endale poolehoidu äratada, et nad vestluses oleksid avameelsed, usaldaksid õpetajat, et nad võiksid tema poole pöörduda nõu ja abi saamiseks lapse kasvatamisel esinevate raskuste puhul.

Iga külastus õpilase kodusesse annab materjali vajalike pedagoogiliste järelduste tegemiseks: kuidas parandada õpilase käitumist ja õppe edukust. Annan lastevanemaile praktilisi juhendeid ja

nõu selle kohta, kuidas tuleb lastele luua soodsad tingimused õppimiseks ja kuidas neid kodus õigesti kasvatada; kontrollin, kuidas täidetakse minu juhendeid, soovitan õpetajaga tihedat sidet pidada ja käia lastevanemate koosolekuil.

Õpilaste külastamised kodus annavad võimaluse tundma õppida ka koduse kasvatuse positiivseid kogemusi, et neid hiljem valgustada klassi lastevanemate koosolekuil.

Toon mõned näited oma tähelepanekute üleskirjutustest.

Volodja U. perekond koosneb seitsmest inimesest: ema, isa, kaks tädid ja kaks venda.

Volodja on isemeelne ja sõnakuulmatu, ema vastu ninakas. Nähtavasti puudub emal perekonnas autoriteet. Isa ei võta lapse kasvatamisest osa. Tuba koristavad tüdrukud, ema õed. Volodja magab ühes voodis täiskasvanud vennaga, tuleb kooli lõhkise särigiga. Täiskasvanud vend õpib tehnikumis, Volodja on jäetud enda hooleks. Ma juhtisin vanemate tähelepanu vajadusele jälgida Volodja käitumist ja õppimist, jälgida, et ta riietus oleks korralik, panin ette osta poisile kokkupandav voodi, soovitasin emale ja isale sagedamini külastada kooli. Otsustan Volodja panna klassis istuma mõne hea, õppetöös püüdliku õpilasega, et see Volodjale töös ja distsipliinis eeskju annaks.

Mõne aja pärast kutsusin enda juurde kooli Volodja vanema venna. Ta nõustus minuga selles, et Volodjat on tõesti vaja iga päev aidata õppimises ja tema käitumise parandamisel. Alguseks andsin vennale nõu abistada Volodjat kõigi raamatute varustamisel kattepaberiga, saata poiss kooli puhtalt ja korralikult, kontrollida, kuidas ta täidab koduseid ülesandeid.

Ükskord tuli Volodja vanem vend ise ilma kutsumata kooli. Ta jutustas, kuidas ta õpetab vennale võimlemist ja jälgib tema koolitööd. „Volodja on arukas, kuid lugemisest ei tule tal millegipärast midagi välja, raamatus on kirjutatud „ranõ“, tema aga loeb „ramõ“, teeb palju vigu.“ Näitasin noormehele, kuidas tuleb õppida aabitsa järgi, kuidas kasutada liikuvat aabitsat. Tänasin teda selle eest, et ta talitas minu varemalt antud juhendite kohaselt. Märkas, et mõne aja pärast hakkas Volodja õppimisse paremini suhtuma.

Tolja S. elab toas, kus igal asjal on oma koht. Toljal on palju raamatuid, mida ema talle ette loeb, palju mänguasju, akvaarium, milles asuvate kalakeste ja taimede eest ta meelsasti hoolitseb. Poiss on väga sõbralik ja sõnakuulelik, kuid mõnikord kangekaelne. Värskes õhus viibib kaua, kuid tuleb alati õigel ajal koju. Ema riputab aknast välja lipukese ja poiss ruttab seda nähes ema kutsel kohale.

Andsin emale nõu: lugeda raamatuid, mis vastavad poisi eale; kui on läbi loetud väike katkend, tuleb selgitada arusaamatuid sõnu, vestelda temaga loetu sisust, küsida, kes tegelastest talle meeldis ja miks. Tolja armastab mänguasju kokku liimida. Tuleb tingimata nõuda kõikide mänguasjade lõpuleviimist ja parimad neist panna välja nähtavale kohale. Jutustasin emale, et klassis on Tolja usin

ja rahulik poiss. Talle on tehtud ülesandeks töötada sanitarina, kuid mõnikord unustab ta oma kohustused. Tuleb taotleda, et ta korralikult suhtuks ühiskondlikesse kohustustesse, viiks lõpule iga talle usaldatud ülesande.

Talvisel õppetöövaheajal korraldati koolis nääripidu. Tolja tõi kuuse kaunistamiseks tema enda poolt kokkuliimitud mänguasju. Ta mängis väga hästi oma osa laste poolt uue aasta peol lavastatud etendusel. Kogu aasta vältel õppis ta väga hästi. Tolja S. ema esines klassi lastevanemate koosolekul ettekandega selle kohta, kuidas ta oma poega kasvatab.

Kaksikute Volodja ja Tolja T. perekond elab suures toas. Asjad vedelevad seal korraldult. Märkasid, et koolist tulles võtsid poisid ülikonnad seljast ja viskasid need kokkukortsutatult jalgrattaraamile. Nende vanem vend õppis halvasti, oli distsiplineerimata. Praegu ta töötab ja õpib tööliskoorte koolis. Poistele — esimese klassi õpilastele ta ei osuta tähelepanu. Ema on vähese kirjaoskusega, poisse abistab koduste ülesannete täitmisel mõnikord vanem õde. Kaksikud magavad täiskasvanutega ühises voodis.

Andsin emale nõu: lüüa seina madalamasse kohta naelad, et lapsed saaksid ise oma riided korralikult üles riputada; vanem õde kontrolligu, mida on koolis õppida antud ja jälgigu koduste ülesannete täitmist; osta kokkupandavad voodid; jälgida, et poisid läheksid kooli puhtatena.

Otsustasin öele iga päev selle kohta näpunäiteid anda, kuidas tuleb poisse abistada tundide ettevalmistamisel. Andsin neile värvilist paberit, et nad oma vihikuile eri värvi paberi ümber paneksid ja teineteise vihikusse ei kirjutaks. Mõlemaid poisse arstib närviarst ja nad käivad logopeedilises kabinetis.

Aeglaselt ja suure vaevaga saabus Tolja ja Volodja juures murrang paremusele. Juba õppeaasta lõpuks puhastasid nad ise oma jalatseid, kooli ilmusid nad uutest ülikondades ja valgete kraedega. Koju tulles võtsid nad need ülikonnad seljast, mähkisid paberisse ja panid hoolikalt kappi. Vihikud muutusid korralikeks.

Volodja S. kohtas mind rõõmsalt tänaval, viis enda juurde koju. Riietus kohe lahti, visates mütsi ja palitu voodile. Tema portfell vedelēs nurgas põrandal. Tuba on ilus, avar ja puhas, selles valitseb kord. Volodja magab koos vanaemaga, on rahutu unega, peksab vanaema jalgadega. Lugemiseks raamatuid tal ei ole. On ainult „Rodnaja retš“, mis aga on kapis koos leiva ja teiste toiduainetega. Tunde ette valmistades istub poiss seljaga valguse poole.

Andsin vanemaile nõu osta kapike õpikute jaoks ja diivan või eraldi voodi, et ta magaks omaette. Näitasin, kuidas peab poiss laua ääres istuma koduste ülesannete lahendamisel, et valgus aknast langeks vasakult. Soovitasin harjutada Volodjat ise paremini pesema, riideid ja jalatseid tolmust ja mustusest puhastama, õigeaegselt kooli ilmuma. Otsustasin visalt töötada poisi käekirja parandamisel, saavutada, et ta kirjutaks puhtalt ja korralikult, rangelt joonte järele.

Õpilase Gena B. külastamist kodus lükkasin mitu korda edasi. Ühelt poolt tahtsin teda lähemalt tundma õppida, teiselt poolt oleksin pidanud tema kodu külastades kaebama tema halva käitumise üle klassis, vähese tähelepanu ja hoolsuse, seltsimeestesse vaenuliku suhtumise üle, mis oleks võinud Genas tekitada tigidust ja suurendada tema endasse sulgumist. Kui poiss hakkas koolis käima, teatas ema, et ta on väga kinnine ja närviline poiss, et teda ravitakse. Ema ise on ka väga kergesti ärrituv, puhkeb kergesti nutma. Püüdsin Gena vastu olla lahke ja tähelepanelik, aitasin teda palju õppimisel, küsisin tundides sageli, kirjutasin talle tähtede ja numbrite näidiseid vihikuisse rohkem kui teistele. Gena ei parandanud ennast. Ükskord lõi ta vahetunnis endast kasvult palju väiksemat poissi. Ütlesin: „Kuna sa ei armasta oma seltsimehi ja ka minu sõna ei taha kuulata, mine homme üle teise klassi, teise õpetaja juurde.”

Järgmisel päeval tulid mõlemad, nii ema kui poeg minu juurde pisarais. Ema palus Gena jätta minu klassi ja poiss andis lubaduse tundides hästi käituda ja vahetunnis seltsimeestele mitte liiga teha. Tema käitumine muutus tõesti paremaks. Mõne aja pärast haigestus poiss. Kui ta paranema hakkas ja arstid tal kodus töötada lubasid, tuli ema iga päev kooli, tõi poja vihikud kontrollimiseks ja sai tema jaoks kodused ülesanded. Tänu sellele hakkas Gena kooli tülles enesekindlalt tööle ega jäänud klassist maha.

Ükskord andis Gena B. ema mulle edasi oma poja järgmised sõnad: „Marja Georgievna käib üha teiste õpilaste juures, minu peale aga pahandas niivõrd, et unustas mu täiesti.”

Läksin nende juurde kohe järgmisel päeval. Gena oli rõõmus, kuid väljendas seda kaunis isemoodi. Ta ei istunud minutitki rahulikult paigal, küll näitas ta oma plastiliini, küll võttis mõne raamatu ja pani selle jälle ära, küll tegi plastiliinist seene ja viskas selle ära enne, kui tegi selle valmis, tõi oma jooniseid.

Ütlesin talle: „Sinu sõrmed töötavad küll osavalt ja vormivad väga hästi plastiliini, kuid vihikusse kirjutad sa halvasti, sest oled kärsitu ja ei istu õigesti.”

Samas selgus, et perekonnaliikmete vahel (vanaema, ema ja tädi) esinevad lahkarvamused Gena kasvatamise küsimuses. Vanaema kaitseb poissi ja tühistab ema karistused, avaldab rahulolematust ema käitumise üle Gena juuresolekul.

Vestlesin kõigi naistega ja selgitasin vanaemale, et tema haletsemine poissi ainult rikub, ja kui ta poissi tõesti armastab, siis ei tohi ta end segada ema korraldustesse. Kui emal pole õigus, tuleb talle seda öelda Gena äraolekul, lahkarvamuste korral aga tulla kooli ja minuga nõu pidada.

Juhtisin ema tähelepanu kehalise karistuse lubamatusele. Selgitasin talle, et karistada ei tule mitte vihahoos, valades kogu oma pahameele välja lapsele, vaid rahunenult ja läbimõeldult, näiteks jätta laps ilma lõbustustest, jätta ta koju jm. Mida raskem on poisi eksimus, seda rangemini tuleb teda karistada, jättes ta näiteks pike-

maks ajaks ilma kõige armsamast lõbustusest, kusjuures vaatamata kõigile asjaoludele tuleb ettenähtud ajast tingimata lõpuni kinni pidada.

Kui Gena pärast haigust klassi tuli, kõneles ta mulle tõtt ühest oma vallatusest, mispuhul teda tõearmastuse eest kiitsin. Tegin talle märkuse, kuid valjemini ei karistanud.

Kohtudes iga päev emaga, võisin kontrollida, et Gena ka temale tõtt kõneleb. Osa võttes klassi poolt antud etendusest lakkas ta peagi olemast sünge ja üksik, sõbrunes proovidel seltsimeestega, hakkas oma klassikaaslastesse sõbralikult suhtuma.

Õpetaja nõuannete täitmine ema poolt, päevarežiimi ja koduste ülesannete täitmise kontroll viisid selleni, et Gena sai aasta lõpuks eeskujulikuks õpilaseks.

Zenja M. perekond koosneb peale tema veel neljast inimesest: isast, emast ja kahest vennast. Zenja on perekonnas kõige väiksem, vanem vend on üliõpilane. Ema jutustas, et tal oli vanemaid lapsi kergem kasvatada. Zenja jättis ta sageli vanemate laste hooleks, kuid see ei kuulanud nende sõna, ema aga ei hoolinud vanemate vendade autoriteedi loomisest. Minuga vesteldes jutustas ema avameelselt, poja puudusi varjamata, et tal on oma noorema poja kasvatamisega tõsiseid raskusi. Ta jääb kehalise arengu poolest maha, ärritub kergesti, on sageli sõnakuulmatu ja jäme. Koduseid ülesandeid lahendab ta ainult ema juuresolekul. Ta tähelepanu on äärmiselt hajuv, isegi huvitavat raamatut ei saa ta rahulikult ja tähelepanelikult kuulata. Zenja taganeb otsekohe koduste ülesannete lahendamisel tekkivate raskuste ees. Kui kuskil midagi välja ei tule, vihatub ta ja paneb raamatud kokku. Ei mõju veenmine, sundimine ega ka karistused.

Andsin emale nõu poisi suhtes olla tagasihoidlik ja rahulik, mitte ähvardada karistustega, mida ei saa teoks teha, kui aga karistada, siis olla kõikumatu ja järjekindel, mitte järele anda ega kahetseda, et karistati, suruda endas alla soov poega pärast karistamist kohe kallistada. Otsustasin abistada ema ja mõjutada Zenjat koolis, õpetada teda kohusetruult töötama koduste ülesannete lahendamisel, mitte kartma seejuures tekkivaid raskusi. Andsin nõu, et juhul kui Zenja ei õpi tundideks ja hakkab tõrkuma, siis ei tule teda selleks sundida ega selle eest karistada, vaid saata kooli lahendamata ülesannetega.

Järgmisel päeval, kui Zenja teatas, et tal midagi välja ei tule, ütles ema: „Hästi, kui sa ei taha, et sa asjaga hakkama saaks, ära tee. Pane raamatud portfelli, homme aga jutusta sellest kõigest M. G-le.” Zenja nõustus ja pani raamatud portfelli. Kui ta kooli tuli, küsisin: „Miks sa kodus ei õppinud?” Zenja vastas: „Mul oli raske.”

„Aga kas ei olnud raske kõigil lastel? Meil on klassis poisse, kellele õppimine on palju raskem kui sulle, nad olid kaua haiged, kuid sellele vaatamata õppisid nad kodus ja püüdsid seda teha täna paremini kui eile. Jääd pärast tunde ja õpid üksinda.”

Zenja jäi alandlikult kohale ja tegi kõik vajaliku, kuigi tal oli

seltsimeeste ees ebamugav ja häbi. Sellest ajast alates lakkas Ženja koduste ülesannete lahendamisel kapriisitsemast, ja kui ta mõne aja pärast jälle püüdis raskuste tõttu jätta ülesandeid lahendamata ning ema raamatuid ära võtma hakkas, puhkes Ženja nutma ja anus, et ema seda ei teeks.

Ükskord käitus Ženja kehalise kasvatuses tunnis halvasti, kuid süüdistas selles teist poissi. Tema käitumist arutasid kõik klassi õpilased. Küsisin talt: „Ženja, kas sa pole veel õppinud tõtt kõnelema?“ Poiss tunnistas: „Ei ole.“ Tema naaber Gena B. jutustas ühe näite V. I. Lenini lapsepõlvest (purunenud karahvinist). Ütlesin Ženjale: „Las ema loeb sulle kodus selle jutustuse ette.“ Ema ostis raamatu V. I. Lenini lapsepõlve kohta ja lugeski pojale selle jutustuse ette. Mõne aja pärast eksis Ženja jälle, kuid tunnistas üles. Küsisin: „Kas nüüd oled õppinud tõtt kõnelema?“

„Jah, olen õppinud,“ vastas Ženja.

Esimestel koolipäevadel oli Ženja kinnine, töötas laisalt. Tundide vastu ei tundnud ta huvi, tegeles oma mõtetega. Pettusega püüdis ta oma halbu tegusid varjata minu ja ema eest. Murrang Ženja käitumises ja töös toimus pärast seda, kui teda kogu klassi ees kiideti. Väga kaua polnud mul põhjust poisi kiitmiseks, kuid märkasin, et tal on soov tõmmata endale seltsimeeste üldist tähelepanu. Otsustasin, et tuleb tingimata kogu klassile tuua eeskujuks mõni näide Ženja heast tööst, kuid tema vihikud ei väärinud eeskujulikkude hinnangut. Ükskord leppisime emaga kokku, et poeg teeb ema abiga klassile õppevahendi (tabel väljalõigatud ja pealekleebitud piltidega, mille alla on kirjutatud rõhu abil mittekontrollitavate rõhuta täishäälikutega sõnad). See ühiskondlik kohustus tehti korruga Ženja M-le ja ühele eeskujulikule õpilasele Volodja S-le (teine tabel teiste sõnadega). „Tuleb teha nii, et võiks seda kõigi jaoks klassi üles panna,“ ütlesin lõpuks.

Ženja M. tõi töö ära esimesena. Kiitsin teda terve klassi ees töö hea täitmise eest.

Varsti teenis Ženja kiituse ära ka vihikus tehtud eeskujuliku töö eest. Tal oli sageli soov vahetunnil tulla üksinda minu juurde ja mulle midagi enesest jutustada. Õppeaasta lõpuks ei olnud Ženjal ühtki kolme.

Lastevanemate üldkoosolekul õppeaasta lõpuks märkis ema ära suuri muutusi poja iseloomus. Õppetunde lahendab poiss täiesti iseseisvalt, asub õigeaegselt tööle, ootamata meeldetuletust. Määratu suurt kasvatuslikku mõju avaldab pojale õpilaste kollektiiv, Ženja joondub Volodja S. järele, kes on eeskujulik õpilane. „Tead ema, tahan nüüd olla sarnane Volodja S-ga,“ ütles ta kord. „Süsteemaatiline, igapäevane side õpetajaga ja ühiselt kavandatud mõjutamisvahendite elluviimine — see on peamine, mis kindlustas edu Ženja kasvatamisel,“ nii lõpetas poisi ema oma sõnavõtu.

Juura Ž. ema hakkas õppetöö esimestest päevadest alates koolitööle kaasa aitama. Sageli tuli ta kooli korda pidama, jälgis õpi-

laste käitumist vahetunnis ja sööklas, õmbles lastele esinemiseks ülikondi. Ta külastas korralikult kõiki lastevanemate koosolekuid, käis minu juures üksikute küsimuste üle konsulteerimas, jutustas sellest, kuidas ta kodus täidab minu poolt antud juhendeid. Juura õpib hästi. Tal on hästi arenenud ja suur sõnastusoskus ja suur sõnavara. Ema võttis talle raamatukogust raamatuid ja luges neid ette alates sellest ajast, kui ta oli viie aastane, kuid kooli tuli poiss kirjaoskamatuna. Juura ei ole eeskujulik õpilane sellepärast, et ta ei kirjuta küllalt ilusasti, loeb ilmetult ja arvutab aeglaselt. Soovitasin emal riputada seinale liitmise ja lahutamise tabelid, samasugused, mis ripuvad klassiseinal õpilaste silmade ees, ja lasta Juurat tingimata valjusti lugeda. Sõrmede arendamiseks soovitasin rohkem joonistada ja plastiliinist vormida.

Mul oli tarvis kontrollida, kuidas ema kodus aitab Juura õppe-
edukust tõsta. Aprilli algul, kell 8 õhtul jalutas Juura Ž. selle maja õuel, kus ta elas. Seal kohtusimegi. Ta elab kolmandal korral. Juura läheb iseseisvalt liftikabiini ja toimetab mind tähtsa näoga oma korterini. Meile tuleb vastu tema ema (ta nägi aknast, kui me välis-
uksest sisse tulime). Juura pühib hoolikalt lume viltidelt. Ta elab emaga kahekesi suureš, valges ja mugavas toas, kus kõik hiilgab puhtusest ja iga asi on omal kohal. Juural on kapike, kus hoitakse tema mänguasju, kapikese kohal ripub tema enda käega kirjutatud tunniplaan ja suured paberilehed korrutustabeliga. Liitmise-lahutamise tabelid on oma töö juba teinud ja on koristatud kirjutuslaua eraldi laekasse, kuhu peale selle on eeskujulik korras paigutatud karbid pliiatsitega, Juura joonistused, lauamängud, lastekalender ja plastiliin. Plastiliinist on oskuslikult tehtud „Ratsanik hobusel” ja „Madu hiilib ööbiku juurde” (muinasjutust Ivan Tsarevitšist, mida oli näinud kogu klass).

Plastiliinist kujukesed on korralikult karpi pandud. Üldises raamatukapis on Juural eraldi suur riiul tema raamatute jaoks. Dii-
vani kohal on riiul mänguasjade jaoks. Saates poissi jalutama, annab ema talle käisekatted, et kuuekäised ei määrduks ja lumes märjaks ei saaks. Nagu Tolja S., tuleb ka Juura Ž. õuest tuppa ema signaali peale. Ema paneb aknalauale kasti ja sellele ilma varjuta, süüdatud lambi. Juura armastab seltsimehi. Oues mängib ta kõigi lastega, kes kordamööda sõidavad tema jalgrattaga. Palusin ema valmistada kostüüme laste esinemiseks nääriõhtul. Juura aitas emal meelsasti värvilisest paberist kujukesi välja lõigata. Tema lähemad sõbrad on tütarlaps Marina ja Serjoža G. (klassikaaslane). Serjožaga esineb aga mõnikord ka tülitsemist. Juura armastab malet mängida, Serjoža aga võidab teda mängus ja narrib kaotajat. Juura on väga solvunud. Ema on poja vastu range, kuigi ta poega väga armastab. Karistuseks tüli eest Serjožaga (nad olid kakelnud) ei lubanud ema Juurat tervelt kaks nädalat raadiosaateid kuulata. Juura määris (meelega) Tolja S. valge krae tindiga. Ema laskis poega kanda puhtakspestud määritud kraed, Toljale aga andis poja kõige parema krae.

Kodus abistab Juura ema: katab ja koristab laua, puhastab juurvilja.

Lahkudes Juura Ž. ema juurest kiitsin heaks tema töö poja kasvatusel alal, samuti kõigi minu nõuannete täitmise alal, mis käisid õpilase oma nurgakese organiseerimise ja päevarežiimi kohta. Andsin ülesande korda seada filmide kogu (Juural on palju diafilme), koostada nimekiri, kleepida karpidele numbrid, et neid võiksid kasutada ka tema klassikaaslased. Palusin ema esineda klassi lastevanemate koosolekul jutustusega oma ainukesel lapse kasvatusel kogemustest, kes õpetaja poolt koos emaga tehtud töö tulemusena eeskujulikult õppima hakkas.

Kui esmakordne külastus mulle loodetud materjali ei andnud, pidasin vajalikuks oma tööplaanis ette näha korduva külastuse ja selle ka teostada. Näiteks oli mul Serjoža K. juurde teistkordselt vaja minna selleks, et kõnelda õpilase isaga. Ta oli üle kahe kuu olnud komanderingus. Kui ta koju saabus, oli ta vaimustuses Serjoža teadmistest ja tema edust õppetöös. Tuli isa veenda, et Serjoža peab veel palju töötama, et saada eeskujulikuks õpilaseks. Poiss on tunnis hajameelne, ei oska koduseid ülesandeid lahendada ettenähtud ajal: kaldub kõrvale ja venitab ettenähtud aja kahele tunnile. Isa ja ema vahel on lahkarvamused poja käitumise hindamisel. Ema räägib isale sageli: „Vaata, mis tegi sinu kullake.” Võib teha järelduse: puudused poja iseloomus on tingitud puudustest kodus kasvatuses. Ema kaebab, et Serjoža kuulab võõraid paremini kui teda.

Lastevanemad on väga tänulikud nende nõuannete eest, mida annan kodustel külastustel ja vanemaid kooli kutsudes. Pole olnud juhust, et nad ei oleks nõustunud minu juhenditega. Iga lapsevanem püüab mind klassiga tehtavas töös abistada. Lastevanemad valmistasid näitlikke õppevahendeid, ostsid vihikuile katepaberit, teatripileteid, andsid rändraamatukogust kooliväliseks lugemiseks raamatuid välja, abistasid diafilmide näitamisel, tulid vahetundideks korda pidama, aitasid lastel organiseerida teatrite ühiskülastusi, ekskursioone jne.

Iga minu ülesannet täitsid lastevanemad silmas pidades mitte ainult omaenda lapse huve, vaid ka kogu klassi õpilaskollektiivi huve. Näiteks õmblesid Juura Ž. ja Volodja B. emad lastele kostüümid nääripeol esinemiseks, kuigi õpilane Volodja B. etendusest üldse osa ei võtnud, Juura Ž-l aga ei olnud kostüümi vaja.

Lastevanemad on huvitatud õigest kodusest kasvatusel, nad tulevad sageli omal soovil kooli, jagavad oma muresid ja rõõme, peavad nõu, kuidas talitada igal üksikul juhul. Ma ei piira neid kohutusi mingi kindla päevaga, vaid võtan lastevanemaid koolis iga päev vastu. Lastevanemad teavad, et ma ei lahku koolist kunagi enne kella kahte ja et ma sellel ajal leian alati aega nendega vestlemiseks. Külastades kooli jutustavad nad avameelselt oma laste käitumisest, esitavad mulle õige mitmesuguseid küsimusi ja avaldavad oma soove. Toon siinkohal mõned neist. „Tahaksin väga, et Juura

hästi kirjutaks. Lasen tal kodus eri vihikus mitu korda ümber kirjutada, kuid millegipärast tuleb välja halvemini. Kas teen õigesti?" „Pange poeg mõne teise poisi kõrvale istuma, Serjožaga nad tülitsevad.” „Karistage Valjat, ta on kodus minu vastu jääne ja ei kuula sõna.” „Arst ei luba poega tervisliku olukorra tõttu koolis õppida, tema aga nutab ja palub luba klassi minna. Mis tuleks teha?”

Emad jutustavad mulle meelsasti paljudest küsimustest.

Slava A. ema jutustab sellest, kui raske on tal elada ühes perekonnas vanaema ja selle lapselapsega. Lapselaps mõjustab halvasti tema poega Slavat. Lapselapse kasvatusse ei tahaks ta end segada. Kas ta talitab õigesti?

Gena B. ema küsib iga päev, kuidas möödus Genal koolipäev.

Vitja K. ema jutustab, et Vitja häbeneb kanda arsti poolt välja kirjutatud prille. Ta kardab, et teda klassis narrima hakatakse. Kuidas teda veenda? Mida teha, et õpilased teda ei narriks?

Kolja R. ema jutustab, kuidas Kolja iseseisvalt ja väga hästi isale kirja kirjutas.

Vova on sageli vanaema vastu jääne. Kuidas teda võõrutada sellest halvast harjumusest?

Serjoža kulutab väga palju aega koduste ülesannete tegemisele, kuidas seda parandada?

Igale küsimusele ja igale märkusele annan vastuse, lisan seletused ja nõuanded, kuidas talitada, et saavutada paranemist õpilase käitumises ja õppimises.

Mõned lastevanemate tüüpilised küsimused ja raskused annavad mulle materjali esinemiseks klassi lastevanemate koosolekuil. Selgitan lastevanemaile üksikasjaliselt, kuidas ületada esinevaid raskusi.

Lapsi kodus külastades olen märganud, et mõned õpilased ei abista perekonna vanemaid liikmeid kunagi milleski, et nende raamatud ja mänguasjad on täielikus korratuses. Nende eest hoolitsevad pidevalt ema ja vanaema, kes teevad kogu töö, mida lapsed täiesti vabalt võiksid ise teha. Mõnes perekonnas lapsed kapriisitsevad, käsutavad endast vanemaid ja kõnelevad isegi jämedusi. Nende laste iseloomus tulevad ilmsiks negatiivsed jooned, mis on tingitud ebaõigest kodusest kasvatuses. Otsustasin koguda oma vaatluste materjalid laste koduse kasvatuses kohta, ette valmistada loeng ja esineda koosolekul kõigi klassi lastevanemate ees koduse töökasvatuse küsimuses. Valgustasin koduse töökasvatuse põhiprintsiipe, tõin positiivseid näiteid heast töökasvatusest mõnes perekonnas, andsin meetoodilisi juhendeid, kuidas organiseerida perekonnas esimese klassi õpilaste töökasvatust, andsin ka pildi koduse kasvatuses puudustest. Pärast koosolekut kõnelesid lastevanemad, et nad minu kirjelduses kui peeglis nägid oma puudusi, eriti töökasvatuse alal. Paljud vanemad palusid väga tulla nende juurde koju ja vestelda nendega ja lastega.

Kõnelustest lastega klassis ja kodus neid külastades selgus, et mõned lapsed nõuavad, neile loetagu kodus ainult „pakse raama-

tuid" ette. Teised õpilased ei armasta lugeda ega kuulata, mida neile loetakse. Esimesel poolaastal õpivad lapsed lugema. On vaja neisse sisendada huvi ja armastust raamatu vastu. Seda tuleb teha mitte ainult klassis, vaid ka kodus. Lastevanemate koosolekul tutvustasin lastevanemaid I klassi programmis soovitatud raamatute nimekirjaga. See nimekiri trükiti ja jagati lastevanemaile välja. Ta aitas lastevanemail õigesti teostada raamatute valikut nende ostmisel kauplusest ja laenutamisel laste raamatukogust.

Oma vestluses lastevanematega klassi lastevanemate koosolekul jutustasin, et mõned vanemad, järele andes laste kapriisidele, loevad neile ette nende eale mittevastavaid raamatuid. Kui lapsele raamatukogust soovitud raamatut ei anta, võtavad vanemad mõnikord raamatu nagu enda jaoks, aga loevad ette I klassi poisile. Süsteemitu lugemine harjutab hooletult lugema, õpilane valib välja ainult kõige huvitavama, jättes üksikuid lehekülgi vahele. Nii-sugune „meelelahutuslik" lugemine erutab närvisüsteemi, väsitab liigselt laste aju ja silmi; harjutab neid hooletult ja laisalt mõtlema. Lapsi on vaja harjutada tõsiselt ja teadlikult lugema. Lugened raamatu läbi, peab laps täiskasvanuile lühidalt edasi andma loetu sisu, jutustama, millest raamatus räägitakse, kes raamatu kangelastest ja miks meeldis, kuidas kirjeldatakse raamatus loodust, missugused tundmatud sõnad selles esinesid, mida õpetas talle see raamat. Kui lapsed loetust hästi aru saavad, siis jäävad neile hästi meelde positiivsed kujud, mis hiljem on neile elus eeskujuks.

Rääkisin lastevanemaile, et kõnelen lastega kord nädalas loetud raamatutest. Andsin lastele näpunäiteid, kuidas teha eri vihikusse lühikesi üleskirjutusi loetud raamatute kohta. Pärast seda seadsid kõik õpilased niisugused vihikud sisse ja tegid neisse märkmeid loetud raamatute kohta, illustreerides üleskirjutusi oma joonistustega ja kleepides vihikuisse vanadest ajakirjadest väljalõigatud pilte.

Minu klassis on mõned lapsed, kes kasvavad täiskasvanute seas, kes neid hellitavad ega harjuta tööd tegema. Neil lastel on raske lülituda klassi kollektiivsesse ellu.

Minu poolt klassiga tehtava kasvatustöö plaanis on punkt mitmesuguste ürituste läbiviimise kohta, mis soodustavad kõigi õpilaste ühendamist üksmeelseks kollektiiviks (ekskursioonid loodusesse, muinasjuttude lavastused, illustreeritud montaažide koostamine jne.); olen püüdnud võimalikult rohkem lapsi kaasa haarata mitmesuguste ühiskondlike tööde sooritamisele (korrapidamine klassis, laste sanitaarne ülevaatus, hoolitsemine lillede eest, näitlike õppevahendite valmistamine jne.).

Tänu sellele, et lastevanemad meeleldi minu nõuannete ja juhendite järgi talitavad, tulevad mu õpilased nüüd tundidesse ilma hilenemiseta, ilmuvad kooli puhtatena ja korralikkudena ning täidavad püüdliselt koduseid ülesandeid.

Koduse kasvatusesga lähemalt tutvumine õpilaste kodude külastamisel võimaldas mul kavandada aktuaalseid teemasid pedagoogi-

liste vestluste läbiviimiseks klassi lastevanemate koosolekuil, näiteks laste töökasvatusest kodus, klassivälise lugemise juhtimisest vanemate poolt jt.

Õpilaste kodude külastamised lähendasid mind lastevanematele, aitasid kavandada ja ellu viia üritusi lastekasvatuse parandamise alal paljudes perekondades. Tutvumine laste käitumisega kodus andis mulle võimaluse neid täielikumalt tundma õppida, see aga aitas kaasa klassiga tehtavat õppe-kasvatustööd paremini korraldada.

SISUKORD

Eessõna	3
<i>V. V. Razumovskaja</i> — Meie töö lastevanematega	11
<i>F. F. Brjuhovetski</i> — Kooli ja kodu koostöö vormid	28
<i>D. D. Pevtsov</i> — Kooli kogemused töös lastevanematega	35
<i>E. D. Ovtšinnikova</i> — I ja II klassi õpetaja ja lastevanemate koostöö laste kasvatamisel	39
<i>N. G. Funtikov</i> — Klassijuhataja töö lastevanematega	51
<i>L. K. Russanova</i> — Kooli lastevanemate lektoriumide töö	60
<i>N. Neljubin</i> — Kooli lastevanemate konverentside korraldamise kogemustest	67
<i>N. V. Lebedev</i> — Voroneži 11. Keskkooli lastevanemate komitee töö	78
<i>M. F. Jemeljanov</i> — Kooli nr. 3 lastevanemate-komitee ja Jevpatooria linna rahvahariduse osakonna juures asuva lastevanemate komiteede sektsiooni töö kogemustest	89
<i>A. G. Djomina</i> — Lastevanemate ja šeflusettevõtete abi koolile	95
<i>I. S. Sidelev</i> — Pedagoogiline propaganda Voroneži oblasti koolides ja rajoonides	106
<i>M. G. Bulanovskaja</i> — Õpilaste külastamine kodus ja töö lastevanematega	114

РАБОТА ШКОЛЫ С РОДИТЕЛЯМИ УЧАЩИХСЯ

На эстонском языке

Эстонское Государственное Издательство

Таллин, Пярну маantee 10

*

Toimetaja L. Riikoja

Tehniline toimetaja H. Kohu

Korrektorid O. Sepp ja H. Kiirats

Ladumisele antud 6. V 1955. Trükkimisele antud
11. VII 1955. Paber 60×92, 1/16. Trükipoognaid 8. Arvutus-
poognaid 9,53. Trükiarv 3000. MB-05441. Tellimise
nr. 1385. Hans Heidemanni nimeline trükikoda, Tartu,
Vallikraavi 4.

Hind rbl. 3.10

Rbl. 3.10

75
A-20624

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00141360 0